

Meningsinnhold og planstrategi i områdesatsingen Ytre Arna, Bergen –

Kan meningsinnhold og planstrategi ses i sammenheng?

Masteroppgave i økonomisk geografi, regional utvikling og planlegging

Institutt for geografi,

Universitetet i Bergen

Eivor Bjørnarsdotter Bø

15.mai.2015

Overordnet sammendrag

Oppgaven har som hensikt å undersøke hvordan planstrategien og ulike former for meningsinnhold er forankret i områdesatsingen i Ytre Arna, Bergen. Områdesatsing er områderettet arbeid som tar sikte på å forbedre fysiske og sosiale strukturer i områder som er utsatt for levekårsutfordringer. I Norge er det Oslo, Bergen, Trondheim og Drammen som har en slik innsats per dags dato. Arbeidet med områdesatsing er et samarbeid mellom staten og aktuelle kommuner. Bergen kom inn i den statlige ordningen i 2011. Ytre Arna fikk statlig støtte fra 2012 og prosjektiden på områdesatsingen i dette området er fra 2012 - 2017. Det som gjør Ytre Arna unikt er den tidligere industrihistorien fra industrialiseringen på 1800-tallet, som tok slutt på 1970-tallet. Fabrikbygningene står der fortsatt og preger den dag i dag området.

Organisasjonsstrukturen i områdesatsing i Bergen sier lite om hvordan planstrategien er forankret i områdesatsingen. Det har derfor vært interessant å undersøke hvordan planstrukturene i områdesatsingen kan si noe om hvilket planstrategisk grunnlag den hviler på. I tillegg har jeg undersøkt hvordan meningsinnhold kan virke strukturerende på arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna. Dette har jeg gjort med inspirasjon fra den poststrukturalistiske tilnærmingen til diskursanalyse. Blant annet fremhever Foucault at kunnskap alltid er sammenkoblet med makt (Mirchandani, 2005). Derfor har det vært interessant å se på om områdesatsingen baserer seg på meningshold fra diskursive felt. Og om meningsinnholdene fra de diskursive feltene påvirker strukturene i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna. Med andre ord ser jeg på om planstrategien i områdesatsingen blir påvirket av meningsinnhold fra diskursive felt.

Medvirkning står sterkt i arbeid med områdesatsing. Dette gjelder også for Ytre Arna. Her har Bergen kommune, gjennom å inkludere lokalbefolkningen i området, oppmuntret til en stor grad av deltakelse. I byrådssaken om områdesatsing i Bergen (Bergen kommune, 2012-b) er det også forventet at arbeid med områdesatsing skal foregå gjennom et tett og forpliktende samarbeid mellom byrådsavdelingene og etatene i Bergen kommune for å kunne sikre en helhetlig og sammenhengende innsats. På denne måten er medvirkningsperspektivet i områdesatsing viktig både i en kommunal og lokal sammenheng.

Forord

Denne oppgaven representerer avslutningen på mine seks år som geografistudent i Bergen. Det har vært en fornøyelse og jeg har lært utrolig mye i løpet av disse årene. Både innenfor og utenfor universitetets vegger. De siste to årene på masterstudiet har gitt meg muligheten til å få jobbe og skrive om det som fanger min interesse mest i geografiens tverrfaglighet - samfunnsplanleggingen. Likevel kan jeg se tilbake på de lange og regntunge dagene i Eidfjord, hvor målet var å kartlegge landformdannende prosesser, med et smil den dag i dag. Tverrfagligheten geografifaget tilbyr har utvidet kunnskapen min på mange måter.

De siste månedene og ukene har vært preget av en konstant følelse av å sitte på en berg- og dalbane. Jeg har fått kjenne på oppturene i like stor grad som nedturene. Etter mye frustrasjon, litt latter og noen tårer kom jeg til slutt i mål. Det er vemodig på mange måter å tenke på at studenttilværelsen nå snart skal ta slutt. Jeg vil med dette takke alle som har vært med og bidra til at jeg har kunnet levere denne oppgaven.

Først og fremst vil jeg takke min veileder, Knut Hidle, som har vært en stor motivasjon gjennom hele denne prosessen. Optimismen og engasjementet ditt ga meg alltid ny inspirasjon for å komme i mål med oppgaven.

Tusen takk til alle informantene mine som har tatt seg tid til å stille opp for meg.. Det har vært helt fantastisk. Engasjementet deres til temaet oppgaven min dreier seg om har tilført denne oppgaven veldig mye bra.

Tusen takk til «kjøkkengjengen» og alle medstudentene på institutt for geografi for utallige morsomme, usaklige og ikke-akademiske samtaler. Det hadde ikke vært det samme uten dere. Tusen takk til mamma som har tatt seg tid til å lytte og komme med oppmuntrende ord og råd når jeg har stått fast. Og sist men ikke minst, en stor takk til min flotte samboer og kjæreste, Rune Niklas. Din støtte og omsorg skal ha mye av æren for at denne oppgaven ble ferdig til slutt.

Innholdsfortegnelse

Forside.....	i
Overordnet sammendrag	iii
Forord	iv
Figur- og tabelloversikt	vii
1. Introduksjon	1
1.1 Områdesatsing i et internasjonalt perspektiv.....	1
1.2 Studieområdet.....	3
1.2.1 Ytre Arnas industrielle historie	5
1.3 Områdesatsingen i Ytre Arna	5
1.4 Oppgavens struktur og problemstillinger	6
2. Teoretisk rammeverk.....	9
2.1 Poststrukturalisme og diskursteori	9
2.1.1 Poststrukturalismen	11
2.1.2 Diskurs og diskursanalyse	12
2.2 Samfunnsplanlegging og den kommunikative vendingen.....	14
2.2.1 Bypolitikk og byplanlegging	14
2.2.2 Instrumentell planlegging	17
2.2.3 Den kommunikative vendingen.....	19
2.3 Fra <i>government</i> til <i>governance</i>	22
2.4 Vertikal og horisontal samordning	24
2.4.1 Vertikal samordning	25
2.4.2 Horisontal samordning	25
2.5 Kriterier for ulik styringsstruktur og planstrategi.....	26
3. Metode.....	28
3.1 Valg av problemstilling	28
3.2 Kvalitativ metode	29
3.2.1 Dokumentanalyse	29
3.2.2 Semi-strukturerte intervju.....	30
3.2.3 Observasjon	32
3.2.4 Strategisk utvalg.....	32
3.3 Diskursanalyse.....	34
3.4 Dataproduksjon og erfaringer fra feltarbeidet	35
3.4.1 Datakvalitet: reliabilitet og validitet	36
3.5 Analyse av data	38

3.5.1 Generalisering	40
4. Plan- og styringsstruktur i områdesatsing i Bergen og Ytre Arna	41
4.1 Områdesatsing i Bergen kommune	41
4.1.1 Husbankens rolle i Områdeløft.....	47
4.2 Organiseringen av områdesatsingen i Ytre Arna.....	48
4.2.1 Arbeidsmetodikk – <i>Iterative prosesser</i>	56
4.3 Områdesatsing i et teoretisk perspektiv.....	59
4.4 Reflekterende oppsummering.....	62
5. Meningsinnhold til områdesatsingen i Ytre Arna	64
5.1 Det administrative diskursive feltet.....	65
5.2 Det lokale diskursive feltet.....	71
5.3 Levekårsperspektivet i områdesatsing.....	76
5.4 Oppsummering	78
6. Er det en sammenheng mellom meningsinnhold og planstrategi?	80
6.1 Situasjonsanalyse og «demokrati»	80
6.2 Effektmål og Sentrumsparken	83
6.3 Meningsinnhold og planstrategi	87
7. Konklusjon	91
7.1 Utredelse av problemstillingene	91
7.2 Videre forskning på områdesatsing	96
8. Referanser.....	97
Vedlegg 1: Skriftlig empirisk materiale	ii
Vedlegg 2: Liste over informanter med kode.....	ii
Vedlegg 3: Intervjuguide.....	iii
Vedlegg 4: Informasjonsskriv til informantene i forkant av intervju, side 1 av 2	v
Vedlegg 5: Svar fra NSD, side 1 av 2	vii

Figur- og tabelloversikt

FIGUR 1: DETALJKART OVER YTRE ARNA.....	4
FIGUR 2: ANALYTISK FOKUS PÅ DISKURS.	10
FIGUR 3: SYNOPTISK PLANMODELL.....	15
TABELL 1: ILLUSTRASJON PÅ FORSKJELLENE MELLOM <i>GOVERNMENT</i> OG <i>GOVERNANCE</i>	23
TABELL 2: ULIKHETER AV INSTRUMENTELL OG KOMMUNIKATIV RASJONALITET.	27
TABELL 3: UTVALGSSPESIFIKASJON OG KODE PÅ INFORMANTER.	33
FIGUR 4: ORGANISASJONSKART AV OMRÅDESATSING I BERGEN.....	44
FIGUR 5: DE FIRE FASENE I OMRÅDESATSINGENE.	49
BILDE 1: SENTRUMSPARKEN/TRAPPEPARKEN I YTRE ARNA.	50
BILDE 2: MUREN I ØVRE SENTRUM, YTRE ARNA.....	50
BILDE 3: ELVEJUVET (BLINDHEIMSELVA) I SENTRUM AV YTRE ARNA.	51
FIGUR 6: ORGANISASJONSKART AV OMRÅDESATSING YTRE ARNA.....	52
FIGUR 7: ILLUSTRASJON AV ARBEIDSMETODIKKEN ITERATIVE PROSESSER.	57
TABELL 4: SITUASJONSANALYSEN I YTRE ARNA (UTVALGTE PUNKTER).....	60
FIGUR 8: ALTERNATIV FREMSTILLING AV ORGANISASJONSKARTET: OMRÅDESATSING I BERGEN.	62
FIGUR 9: NODALPUNKTET «MOBILISERING» MED TILHØRENDE ELEMENTER.	66
FIGUR 10: NODALPUNKTET INDUSTRIHISTORIEN MED TILHØRENDE ELEMENTER.	72
FIGUR 11: STRUKTURENE AV LEVEKÅRSPERSPEKTIVET I OMRÅDESATSINGEN YTRE ARNA.	77
FIGUR 12: ILLUSTRASJON PÅ HVORDAN MENINGSINNHOLDET «DEMOKRATI» FØRER TIL EN KOMMUNIKATIV RASJONALITET I UTFORMINGEN AV SITUASJONSANALYSEN I OMRÅDESATSINGEN I YTRE ARNA.	82
FIGUR 13: HVORDAN ELEMENTENE «DEMOKRATI» OG «RELASJONER» PÅVIRKER MEDVIRKNINGSPERSPEKTIVET I OMRÅDESATSINGEN I YTRE ARNA.....	83
FIGUR 14: HVORDAN ELEMENTENE «ITERATIVE PROSESSER», «FREMIDSPERSPEKTIVET» OG «ENGASJEMENT» PÅVIRKER EFFEKTMÅLENE I OMRÅDESATSINGEN I YTRE ARNA.....	84
FIGUR 15: ELEMENTER SOM KAN HA PÅVIRKET YTRE ARNA TIL EN PRIORITERT OMRÅDESATSING.	85
FIGUR 16: HVORDAN MENINGSINNHOLD FRA NODALPUNKTENE OG UTVALGTE ELEMENTER STRUKTURERES I OMRÅDESATSINGEN I YTRE ARNA.	88

1. Introduksjon

Arbeid med områderettede innsatser har eksistert i Norge siden 2000-tallet, men det var først i 2007 at både staten og Oslo kommune gikk konkret inn med et arbeid rettet mot Groruddalen i Oslo med områdesatsing. Bergen kommune startet allerede i 2005/2006 arbeidet med prosjektet *ny energi rundt Damsgårdssundet* som ble vedtatt av byrådet i Bergen i 2007 (Bergen kommune, 2014-a). Prosjektet var en områderettet innsats som i senere tid kom innunder områdesatsing i bydelen Årstad. I byrådssaken (Bergen kommune, 2012-b) rundt prosjektet var et av punktene at det forutsatte at man straks rettet en henvendelse til staten om tung medvirkning i byomformingsprosjektet og levekårsloftet. Først i 2011 kom Bergen med under den statlige tilskuddsordningen områdeløft og inngikk dermed et tett samarbeid med Husbanken. Byrådssaken (ibid.) la frem hvilken arbeidsmetodikk Bergen kommune ønsket å bruke og i tillegg fastsatte de sin egen begrepsavklaring på hva en områdesatsing er;

Områdesatsing, slik byrådet har og vil arbeide med dette, innebærer en helhetlig og sammenhengende innsats i et nærmere definert geografisk område, der kommunen i tett samarbeid med innbyggere, næringsliv, lag og organisasjoner vil arbeide for å styrke områdets fysiske standard og styrke beboeres og brukeres innflytelse på hverdagsliv og livsutfoldelse. Bomiljø, sosialt og fysisk opprustningsprogram vil være en sentral del av satsingen (Bergen kommune, 2012-b: 4).

I byrådssaken (Bergen kommune, 2012-b) går det også frem at områdesatsingen skal gjennomføres i de områdene som peker seg ut med behov for en generell standardheving og som på bakgrunn av kommunens arbeid med levekårskartlegging viser krevende levekårsforhold hos befolkningen i disse områdene. På bakgrunn av dette ble det lagt sterk vekt på samarbeid med befolkningen i de utvalgte områdesatsingsområdene, dette skulle gjennomføres via aktiv deltakelse i de utvalgte områdene og med et høyt fokus på medvirkning. Det ble også satt opp en organiseringsstruktur av områdesatsing i Bergen. Det er byrådet som eier selve prosjektet områdesatsing i Bergen kommune. I kapittel 4 går jeg mer detaljert inn på organisasjonsstrukturen av områdesatsingen i Bergen kommune. Videre vil jeg ta for meg hvordan lignende arbeid blir gjort med eksempler fra Europa.

1.1 Områdesatsing i et internasjonalt perspektiv

I internasjonal litteratur snakker man gjerne om *urban regeneration* eller *urban renewal* når man ser på de samme tendensene som områdesatsing og områdeløft har i Norge. Roberts (2000: 17) definerer *urban regeneration* som: *comprehensive and integrated vision and action*

which leads to the resolution of urban problems and which seeks to bring about a lasting improvement in the economic, physical, social and environmental condition of an area that has been subject to change. Ved siden av dette har Roberts (2000) listet opp flere prinsipper han mener burde være kjennetegn for *urban regeneration*. Disse går blant annet på at det bør være basert opp til en detaljert analyse av forholdene i et gitt urbant område, det skal rette seg mot tilpasninger av de fysiske og sosiale strukturene, det økonomiske grunnlaget og de miljømessige forholdene i området. Samt at det skal forsøke å sørge for konsensus gjennom best mulig deltakelse og samarbeid av alle interessenter med en rettmessig interesse i gjenreisningen av et urbant område, som kan bli utrettet gjennom partnerskap eller andre metoder av å jobbe opp mot (ibid.). Husbanken (udatert) i sitt notat om erfaringer fra områdesatsinger i Europa sier mye det samme som Roberts;

I all hovedsak er områdesatsinger orientert mot å motvirke urbane sosiale problemer. I europeiske storbyer er innvandrerbefolkningen ofte overrepresentert i befolkningen i de områdene som er utsatt. Geografisk etnisk segregering er derfor ofte en sentral problemstilling som knyttes til områdesatsinger, i tillegg til ulikhet i levekår og muligheter for sosial mobilitet (ibid.: 2).

Erfaringene som kommer frem i notatet til Husbanken (udatert) viser at blant annet England har lange tradisjoner med områdesatsing som sosialpolitisk virkemiddel. Områdesatsingene har vært rettet mot å bedre levekår og de individuelle ressursene i befolkningen, i tillegg til å støtte prosjekter som skal utbedre boligstandarden. Fornyelser av flere boligområder gjennomføres gjennom *The National Strategy for Neighbourhood Renewal (NSNR)* hvor man har planlagt arbeid over 10 – 20 år. Hovedmålet med denne strategien er at; *bosted ikke skal medføre negative effekter for noen innbyggere. Innsatsen er rettet inn mot de områdene hvor befolkningen skårer lavest på sosioøkonomiske indikatorer og hvor det er størst opphopning av levekårsproblemer* (Husbanken, udatert: 4). I tillegg skal det være fokus på en *bottom-up*-tilnærming og nærområdene ønskes styrket gjennom aktivisering av innbyggerne i det aktuelle området. I Nederland har man siden 1994 iverksatt tiltak som er rettet mot fattige områder i storbyene med en målsetting om å bedre økonomiske, sosiale og fysiske forhold. Danmark har derimot drevet med utbedring av boområder med opphopning av sosiale problemer og fysisk forfall siden midten av 1980-årene. Likevel rettet de den gangen hovedinnsatsen mot fysisk oppgradering, hvorpå evalueringer gjort av utbedringene i etterkant viste til at beboerne var fornøyde, men at de fysiske endringene ikke medførte noen reduksjon av de sosiale problemene i områdene (Husbanken, udatert). I 1998 ble programmet *Kvarterløftprogrammet* satt i gang i Danmark, hvor syv områder i storbykommunene ble

forsøksområder og fikk midler til programmer på en varighet mellom 4 og 9 år. Det ble satset på samarbeid på tvers av de tradisjonelle sektorene og vertikalt på ulike nivåer, hvor aktiv deltakelse hos beboerne medførte positive erfaringer. Gjennom *Storstadssatsningen* i Sverige fra år 2000, hadde man som målsetting å motarbeide sosial, etnisk og diskriminerende segregering i storbyområder og fremskaffe større likhet i levekår for innbyggerne (Edmark, 2002, Lukkuarinen, 2004). Det ble i perioden 1998-2005 satset 2,1 milliarder svenske kroner fra regjeringen og omtrentlig samme beløp fra lokale myndigheter som utgjorde til sammen 4 milliarder svenske kroner på prosjektet. 24 bydeler med til sammen 250 000 innbyggere fra blant annet Stockholm, Göteborg, Botkyrka og Malmö mottok økonomisk støtte i prosjektet (Lukkuarinen, 2004, Husbanken (udatert)). Det generelle inntrykket av satsingen er at en holistisk tilnærming og et tverrsektorielt samarbeid har bidratt til en positiv utvikling mot å nå målene i politikken som ble ført i satsingen.

Historisk sett er områdesatsinger basert på teori som tilsier at omgivelsene vil ha effekter på innbyggernes adferd. Erfaringene som Husbanken har trukket frem i sitt notat viser imidlertid at det ikke er tilstrekkelig å gjennomføre kun fysiske forbedringer i områder med store og sammensatte problemer. Tiltak mot sosiale problemer og utfordringer har vist seg å være vel så viktige i slike satsinger og derpå har satsingene etter hvert fått et bredere fokus og blitt en viktigere del av politikken rettet mot europeiske storbyer (Husbanken, udatert).

1.2 Studieområdet

Ytre Arna er et tettsted tilhørende Arna bydel, som ligger nordøst i Bergen kommune med et innbyggertall i underkant av 3000. I tillegg oppholder det seg rundt 200 asylsøkere og flyktninger på stedet til enhver tid (Bergen kommune, 2014-a). Med en tilhørighet til Arna sammen med tettstedene Indre Arna og Espeland, skiller Ytre Arna seg ut fra disse to områdene ved tidligere å ha vært en av de eldste industristedene innenfor tekstilindustrien i Norge. Ytre Arna ble etablert som industristed i 1846 da landets første mekaniske bomullsveveri ble startet med kraft fra Blindheimselva (ibid.). Tettstedet strekker seg fra fjorden og med en bratt stigning opp langs dalen bærer området preg fra industrialiseringen på 1800-tallet. Den gangen var det en sterk befolkningsvekst grunnet behov for arbeidskraft, mens tilfellet er litt annerledes i dag hvor folk flest har arbeid nærmere Bergen og andre bydelsområder. Stedet er også flerkulturelt i og med at det ligger et asylmottak i området. I tillegg har Oleana, som er en tekstilfabrikk, startet opp sin produksjon i det gamle fabrikkbygget som gammelt av drev med maskinbasert bomullsveveri. Jeg kommer tilbake til Ytre Arnas industrielle historie i neste avsnitt.

Figur 1: Detaljkart over Ytre Arna (hentet fra norgeskart.no).

1.2.1 Ytre Arnas industrielle historie

Som nevnt er Ytre Arna blant de aller eldste industristedene i landet og utviklet seg i takt med produksjonsveksten ved tekstilprodusenten Arne Fabrikker. *Inntekter fra industrien finansierte i løpet av drøye 100 år utbyggingen av nærmere 50 000 kvadratmeter produksjonslokaler, boliger til arbeidere, parker, kulturhus, skole og annen sosial infrastruktur* (Bergen kommune, 2014-a: 18). Arne Fabrikker ble i 1846 grunnlagt i Ytre Arna av Peter Jebsen som kom fra Schleswig i 1842 med bakgrunn fra tekstilvarehandel (Bruland, 1996). Fabrikken startet opp med produksjon av bomullstøyer hvor de i starten disponerte 36 vevstoler og med vannkraft som energikilde - det er her Blindheimselva kommer inn. Etter hvert økte antallet vevstoler til 128 i 1847 og i 1849 ble virksomheten utvidet til spinning av bomull og hamp. Spinning og veving av ull ble del av produksjonen i 1850-årene, mens et eget fargereri og blekeri ble anlagt i 1850. I 1863 ble også ullvarefabrikken Hansen & Co slått sammen med Jebsens bedrift (ibid.). *Arne Fabrikker er en av norsk industris pionerbedrifter, da de andre tekstilfabrikkene på Østlandet på denne tiden var spinnerier* (Knutsen, 2009: 6). Fra en arbeidsstokk på mellom 1100 og 1200 de første årene etter 2. verdenskrig, sank sysselsettingen ved fabrikken raskt etter 1965 (Haaland, 1996).

På 1950- tallet var produksjonene på topp med nærmere 1200 ansatte, men ble etter hvert rammet av økt internasjonal konkurranse (Bergen kommune, 2014-a). Fra 1970-tallet opplevde stedet gradvis nedbygging av hjørnesteinsbedriften og siden nedleggelsen av Arne Fabrikker har Ytre Arna opplevd nedgang i lokal handel og et forfall i det fysiske miljøet. *Samtidig har den sterke tilhørigheten til stedet overlevd blant mange av innbyggerne og det tradisjonsrike organisasjonslivet har stått støtt gjennom de økonomiske nedgangstidene* (ibid.: 18). I 1972, rundt samme tid som hjørnesteinsbedriften gradvis ble nedlagt, ble Arna kommune som Ytre Arna var en del av, innlemmet i Bergen kommune. Rett etter sammenslåingen oppsto det en stor aksjon hvor Arna ikke ønsket å være en del av Bergen kommune. Grunnlaget for aksjonen var at man følte at man ikke fikk lik tilgang på ressurser som resten av Bergen (Informant IK3).

1.3 Områdesatsingen i Ytre Arna

I Ytre Arna ble det vedtatt å sette i gang arbeid med en områdesatsing basert på bakgrunnen om å nå visjonene i kommunedelplanen (Bergen kommune, 1999/2001) og i tillegg resultatene som kom frem i levekårsrapporten gjennomført i 2008 (Bergen kommune, 2015). Ytre Arna var en av de fire sonene som kom dårligst ut i rapporten når det kom til de samlede levekårene som ble undersøkt. Aktørene i områdesatsingen består først og fremst av byrådet

som er prosjekteier av områdesatsingene i Bergen kommune, byrådsavdelingen for bolig, sosial og områdesatsing (BSBO) og Husbanken. Husbanken kommer inn som den statlige aktøren, og finansieringen går frem av Bergen kommune og Husbanken. Det er forventet at områdesatsingen skal foregå gjennom et tett og forpliktende samarbeid mellom byrådsavdelingene og etatene i Bergen kommune for å kunne sikre en helhetlig og sammenhengende innsats (Bergen kommune, 2012-b). I 2011 kom man for alvor i gang med en prosess om å starte opp arbeid med en områdesatsing i Ytre Arna og allerede samme år ble det arrangert folkemøter hvor representanter fra Bergen kommune var til stede og hørte på hva lokalbefolkningen hadde å si. I 2012 fikk Bergen kommune tilskudd fra Husbanken til å arbeide spesifikt i Ytre Arna (Bergen kommune, 2014-a). Frivillige fra nærmiljøet har hele veien deltatt i omfattende medvirkningsprosesser, noe som i prosjektene av områdesatsinger i Norge generelt har vært et av hovedmålene for å få gjennomført en områdesatsing. Men for å forstå hva en områdesatsing er og hvordan man jobber med det må man også forstå både politikken og organiseringen rundt den, men også gå litt dypere for å finne ut av hva Bergen kommune egentlig ønsker å utrette med slikt områdespesifikt arbeid.

1.4 Oppgavens struktur og problemstillinger

Oppgaven du nå har i hendene har hatt som hensikt å undersøke de kommunale og politiske strukturene i områdesatsingen som er aktuell i Ytre Arna, i sammenheng med eksisterende planteori fra litteraturen. På grunnlag av at jeg tolker områdesatsing som noe mye mer kompleks enn å være basert bare gjennom strategier, har jeg i tillegg valgt å studere områdesatsingen i lys av diskurser med inspirasjon fra diskursanalyse. Fordi Ytre Arna har slik en industriell historie direkte knyttet til stedet er utviklingen som områdesatsingen fører med seg særlig interessant. Jeg vil med innslag fra diskurs se om meningsinnhold har vært med på å forme hvordan man har strukturert arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna. Jeg vil besvare mine problemstillinger med fokus på den poststrukturalistiske tilnærmingen til diskurser hvor Michael Foucaults arbeid står sentralt. Foucault referer til diskurser som totaliteten av uttalelse, handlinger og hendelser som utgjør et gitt felt eller emne (Wylie, 2006), jeg vil derfor se på om jeg kan identifisere ulike diskursive felt i relasjon til områdesatsingen. Dette gjør jeg fordi det er vesentlig å se på hvordan disse kan påvirke områdesatsingen på ulike måter i hvordan arbeidet blir gjennomført. Gregory (1994) påpeker at diskurser referer til alle de måtene vi kommuniserer med hverandre, til de vidstrakte nettverkene av tegn, symboler og praksiser gjennom hvilket vi gjør våre verdener meningsfulle. Det vil si at jeg i feltarbeidet mitt har måttet være bevisst på hvordan

områdesatsingen fremstilles av ulike informanter. Både av lokale og de fra kommunen, og analysere hvordan man for eksempel kommuniserer om den eller hvordan man snakker og tenker om områdesatsingen. Før jeg går inn på de diskursive feltene (kapittel 5), vil jeg analysere og studere om områdesatsingen hviler på et spesifikt planstrategisk grunnlag og om dette kan ses i sammenheng med de diskursive feltene av områdesatsingen. Et styringssystem vil ikke nødvendigvis vise de rasjonalistiske grunnene for hvorfor man gjør som man gjør i arbeidet med en områdesatsing. Derfor vil det være nyttig for meg å se på disse i relasjon til hverandre. På bakgrunn av dette har jeg utformet følgende problemstillinger:

- Eksisterer det ulike former for meningsinnhold som er med på å strukturere arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna?
- Hvordan påvirkes struktureringen av områdesatsingen av de diskursive feltene?
- Hvilket planstrategisk grunnlag kan det se ut til at områdesatsingen hviler på?
- Hvordan er den instrumentelle og/eller kommunikative planleggingen forankret i det kommunale arbeidet med områdesatsingen? Hvilke konsekvenser får dette?
- Kan man se en sammenheng mellom planstrategien og det diskursive meningsinnholdet i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna?

Ved å gi svar på disse spørsmålene kan jeg undersøke hvorvidt planleggingen av områdesatsingen i Ytre Arna er strukturert og/eller påvirket av meningsinnhold fra diskursive felt. Kan det ligge noe i handlingene til kommunen som kan forklares gjennom meningsinnhold jeg identifiserer i områdesatsingen? I tillegg vil en belysning av problemstillingene rundt planteori og planstrategi kunne gi svar på hvilket planstrategisk grunnlag områdesatsingen i Ytre Arna kan se ut til å hvile på. Hva har den ene eller den andre tilnærmingen å si for hvordan prosessene i områdesatsingen går frem? Og følger det noen konsekvenser av hvilken tilnærming der ser ut til at områdesatsingen bruker?

Oppgavens struktur er videre delt inn i seks kapitler. I kapittel 2 presenterer jeg det teoretiske rammeverket som jeg har gjort relevant for å belyse de ulike problemstillingene mine. Kapittel 3 tar for seg metoden jeg har valgt å benytte i oppgaven min. I kapitlet er det også lagt inn en gjennomgang av hvordan feltarbeidet mitt har foregått. Kapittel 4 er det første analysekapitlet som har som mål å presentere organiseringen av områdesatsingen i Bergen sammen med den spesifikke organiseringen av områdesatsingen i Ytre Arna. Underveis i kapitlet relaterer jeg analysen til det teoretiske rammeverket rundt planteori. Jeg identifiserer strukturer i områdesatsingen i Ytre Arna opp mot tilnærminger fra blant annet den

instrumentelle og kommunikative planleggingen. Kapittel 5 er på lik linje med kapittel 4 et analytisk kapittel. Her presenterer jeg to diskursive felt med tilhørende elementer omkring meningsinnhold til områdesatsingen. I dette kapitlet har jeg vært inspirert av diskursanalyse. I kapittel 6 har jeg sammenlignet analysene fra kapittel 4 og 5 for å belyse den siste problemstillingen min; *Kan man se en sammenheng mellom planstrategi og det diskursive meningsinnholdet i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna?* Ved hjelp fra eksempler i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna har jeg sett planstrategi og meningsinnhold i sammenheng med hverandre. Kan meningsinnhold fra de diskursive feltene ha noe å si for hvordan arbeidet med områdesatsingen er gjennomført? Avslutningsvis konkluderer jeg i kapittel 7 med overordnede funn i betraktning av mine problemstillinger.

2. Teoretisk rammeverk

Discourses are frameworks that embrace particular combinations of narratives, concepts, ideologies and signifying practices, each relevant to a particular realm of social action. Between discourses words may have different connotations, causing people who ostensibly speak the same language to talk past one another, often without realizing it (Barnes & Duncan, 1992: 8).

One of the current 'frontiers' of planning theory is that of relating poststructuralist theories to planning (Hillier, 2010: 236).

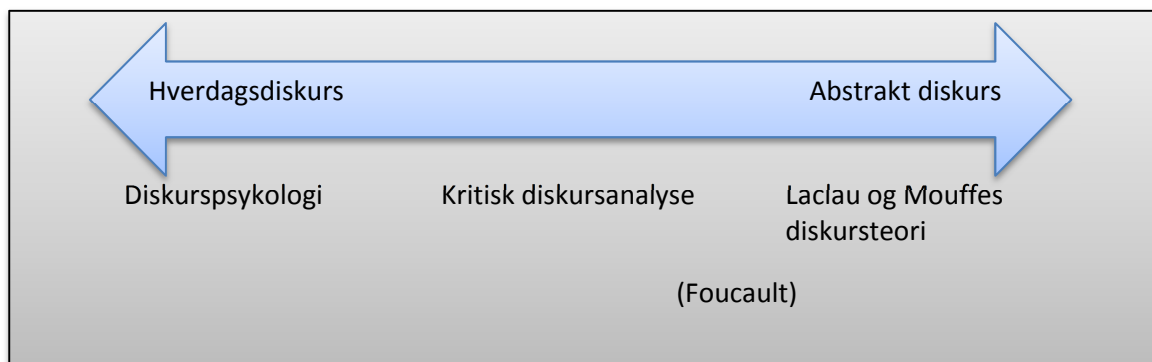
Kapittelet vil først og fremst gå inn på den poststrukturalistiske tilnærmingen til diskurs og diskursanalyse. Her har jeg lagt særlig vekt på Michel Foucault sitt arbeid rundt diskurs, men jeg har også inkludert flere tilnærminger til den poststrukturalistiske teorien. I sitatet over plasserer Barnes og Duncan (1992) diskurser i rammeverk som omfavner kombinasjoner av blant annet narrativer, konsepter og praksiser inn i en slags sfære av sosial handling. Det er en slik «sfære» som setter rammer for ulike former for meningsinnhold i områdesatsingen jeg ønsker å gjenskape i det analytiske kapitlet omkring meningsinnhold i områdesatsingen i Ytre Arna. På bakgrunn av dette bruker jeg teori fra poststrukturalismen som en inspirasjon til å kunne hente ut meningsinnhold i områdesatsingen fra datamaterialet mitt. Videre vil kapitelet kort gå inn på den historiske utviklingen av noen utvalgte planteorier og planstrategier. Jeg har tatt utgangspunkt i den instrumentelle og kommunikative planleggingen for å kunne bruke kriteriene fra disse i det plananalytiske kapitlet mitt (kapittel 4). Tilnærmingen rundt styringsstrukturene i *government* og *governance* er inkludert i det teoretiske rammeverket for å danne et slags «bakteppe» for de gitte planstrategiene. I analysen vil jeg se om styringsstrukturen i områdesatsingen faller under til å kunne ha egenskaper fra *government* og/eller *governance*.

2.1 Poststrukturalisme og diskursteori

Diskursanalyse kan bli sett på som en poststrukturalistisk metode som allment er assosiert med arbeid av den franske historikeren Michel Foucault. For Foucault, referer diskurser mer generelt til totaliteten av uttalelser, handlinger og hendelser som utgjør et gitt felt eller emne (Wylie, 2006). For å klargjøre dette kan man se på andre geografers definisjoner av diskurs. Gregory (1994) definerer diskurser som noe som referer til alle de måtene vi kommuniserer med hverandre, til de endeløse nettverkene av tegn, symboler og praksiser gjennom hvordan vi gjør våre verdener meningsfulle. En diskurs er ikke bare et sett av skrevne tekster - diskurser omslutter tekster, taler, dialoger, måter å tenke på og handlinger som kroppslige

praksiser og vaner. Barnes og Duncan (1992) mener diskurser er praksisen av mening, hvor de dermed sørger for et rammeverk for å forstå verden. På den måten muliggjør og begrenser diskurser seg til å kunne fastsette svar på spørsmål, likeså som hvilke spørsmål som kan bli stilt. En diskurs kan utgjøre grensene innenfor hvilke ideer og praksiser som er ansett til å være naturlige, for eksempel kan de sette grenser på hvilke spørsmål som er overveid til å være relevante eller i det hele tatt forståelige (ibid.). Likevel bemerker Barnes og Duncan (1992) at disse grensene ikke er rotfestet noe sted, og dette grunngis med at diskurser ikke er ensrettet, men er subjekter for forhandling, utfordring og transformasjon. Konseptet av diskurs er et nøkkelbegrep i poststrukturalismen og i postmodernismen mer generelt. *It represents a clear break with earlier ahistorical categories of humanism and structuralism such as human nature, timeless meaning or universal rationality* (ibid.: 8). Konseptet diskurs faller imidlertid mer under poststrukturalismen enn postmodernismen, og det fordi den poststrukturalistiske diskursteorien ser på diskurser som tradisjonelle og historiske. Den poststrukturalistiske diskursteorien antar at diskurser, og «sannhetene» som de konstruerer, varierer blant kulturelle grupper og mellom klasser, raser, kjønnsbaserte eller andre grupper hvor deres interesser kan kollidere (Barnes & Duncan, 1992).

På tross av at jeg henter fokuset mitt fra den poststrukturalistiske tilnærmingen til diskursanalyse, er det nødvendig om ikke fornuftig, å være tydelig på at det eksisterer mange tilnærminger til diskursanalyse. Man vil også se at det ikke er noen *universell* enighet om hva diskurser er eller hvordan man skal analysere dem (Jørgensen & Phillips, 1999).

Figur 2: Analytisk fokus på diskurs (Jørgensen og Phillips, 1999: 30).

I figuren 2 har jeg hentet et eksempel fra Jørgensen og Philips (1999: 30) på hvordan ulike analytiske fokus på diskursanalyse kan fremstilles. Hverdagsdiskurs, som ligger til venstre i figuren, fokuserer på at diskurser skapes og endres i hverdagens diskursive praksiser. Derfor skal man vektlegge at man skal lage systematiske empiriske analyser av folks tale og

skriftspråk i blant annet massemediene eller i intervjuer. Andre tilnærminger er derimot opptatt av de store linjene, til høyre i figuren, hvor man forsøker på mer abstrakte måter å kartlegge diskursene som sirkulerer i samfunnet på et bestemt tidspunkt eller relatert til et bestemt sosialt område (ibid.). *Selvom diskurspsykologien fokuserer på folks konkrete hverdagspraksis, impliserer den hele tiden større samfundsmæssige struktureringer af diskurser, som folk så trækker på eller omformer i den konkrete diskursive praksis* (ibid.: 30 - 31), og vise versa antyder diskursteorien (Laclau og Mouffes) det motsatte ved at disse diskursene skapes, vedlikeholdes og forandres i et utall konkrete hverdagspraksiser.

2.1.1 Poststrukturalismen

Som en av flere vitenskapsteorier innenfor postmodernismen ble poststrukturalismen utviklet fra 1960-tallet og utover 1970-tallet (Mirchandani, 2005). Poststrukturalismen førte med seg viktige egenskaper fra strukturalismen, og kanskje mest av alt den språkvitenskapelige inspirerte (Saussurian) teorien om språk som et strukturelt spill bestående av tegn. Likevel bryter poststrukturalismen med konseptet av et dominerende midtpunkt som styrer strukturene, og forestillingen om at det synkrone, *the timeless*, vil være viktigere enn det diakroniske, *the narrative*, som foregår i tid (Alvesson og Sköldberg, 2009).

Den tyske filosofen Freidrich Nietzsche (1844-1900) påsto at bare det som aldri hadde hatt en historie kunne bli definert med hvilken som helst visshet. *Nietzsche is suggesting that if someone, a philosopher perhaps, thinks that all we need for understanding are clear definitions – that one can get to the essence, identity or meaning of something by summing it up in abstract or logical terms – they are badly mistaken* (Harrison, 2006: 123). Når vi tenker, snakker vi om essenser, fakta eller ting i seg selv - hva som helst som kan bli sett på som eller som burde være enkelt, åpenbart, uproblematisk eller tydelig - så glemmer vi at alt har en historie (ibid.). I følge Lysgård (2001) sto historie sentralt også for Foucault; *i den forstand at en diskurs bare kan forstås som en del av samfunnets fortløpende historie* (ibid.: 84). Slik jeg forstår det fremmer både Nietzsche og Foucault et syn på at alt som foregår i et samfunn eller i kroppen eller sinnet til en enkelt person, har en eller annen form for tilknytning til en historie som stadig er i endring. *A concept has all the unity of a mole's burrow and, like the needle vibrating on a speedometer, a word or a sign marks an ongoing relationship between forces* (Harrison, 2006: 123).

Foucault praktiserte genealogi som en historisk-filosofisk metode, hvor han produserte studier av fanger og straff (1977a) og om menneskelig seksualitet og subjektivitet (1978, 1988,

1990). Disse studiene var detaljerte genealogier av de forskjellige måtene i hvilke legemer og sinn var og er historisk konstituert (Harrison, 2006). Foucault argumenterer for at kunnskap alltid er sammenkoblet med makt, hvor blant annet moderne diskurser som formaliserer kunnskap, diskurser om seksualitet, sinnssykdom og kriminalitet regulerer og kontrollerer våre erfaringer (Mirchandani, 2005). Altså kan en si at det eksisterer en form for meningsinnhold som vi ubevisst er en del av når vi prater og tenker om forskjellige fenomener eller ting. Et konsept, som mer eller mindre kan bli gjenkjent av ord eller tegn som påvirker oss i våre valg og handlinger.

2.1.2 Diskurs og diskursanalyse

Den overordnede tankegang i diskursteorien er, at sociale fænomener så at si aldri er færdige eller totale. Betydningen kan aldri endelig fastlåses, og det gir plass til konstante sociale kampe om definitioner av samfund og identitet – kampe hvis utfald får sociale konsekvenser. Diskursanalytikerens oppgave er å følge kampene om å etablere entydighet i det sociale på alle nivåer (Jørgensen og Phillips, 1999: 34).

Som tidligere nevnt har jeg valgt å la meg inspirere av diskursteori og diskursanalyse med fokus fra den poststrukturalistiske metoden. Mye av arbeidet innenfor diskursteori er hentet fra Foucaults studier på relasjoner mellom kunnskap, diskurser, representasjoner og makt (Barnes & Duncan, 1992). *Because of its appeal to 'common sense' or its scientific status, knowledge in the form of representation is in itself a power rather than simply a reflection of power relations in the 'real' world 'beyond' the academy, the media or government task force* (ibid.: 9). På denne måten har diskurser en naturaliserende makt som i stor grad er usynlig. I Foucaults (1967, 1978) avstamning av diskurser studerer han konstruksjonene av diskurser og deres institusjonalisering. Han argumenterer for at det er diskursenes assosiasjon med institusjoner som legitimerer *sannhetene* som de produserer. Denne makten av diskurser hentes ikke i stor grad ut fra abstrakte ideer som de vil kunne representere, men heller fra deres materielle grunnlag i institusjonene og praksis som utgjør mikro-politiske sfærer, hvilket Foucault ser på som kilden til mye av makten i et samfunn (Barnes & Duncan, 1992). Forklart på en annen måte vil det si at det er makt som skaper den vitenskapen vi har, samtidig med vår identitet og de relasjonene vi har til hverandre som grupper eller individer. *Og viden, identiteter og sociale relationer er alle kontingente: Alle disse er på et givet tidspunkt på én bestemt måte, men de kunne have vært – og kan blive – anderledes* (Jørgensen og Phillips, 1999: 49).

Diskursanalytikerens ærinde er ikke å komme 'bag om' diskursen i sine analyser, å finne ut af hvad folk virkelig mener, når de siger dit eller dat, eller å finde ud af, hvordan

virkeligheten egentlig er bag diskursen (Jørgensen og Phillips, 1999: 31). Derimot skal utgangspunktet være at man aldri kan nå virkeligheten rundt diskursene, det er diskursen i seg selv som utgjør gjenstanden for en videre analyse (ibid.). Meningen med en diskursanalyse er derfor at man skal jobbe med materialet man har samlet inn for å undersøke om man kan finne noen mønstre i utsagnene, og derav se på hvilke sosiale konsekvenser forskjellige diskursive fremstillinger av virkeligheten vil få (ibid.). Jeg vil vise til et eksempel hvor det har blitt studert hvordan diskurser er med på å strukturere prosessene i et (tidligere) industrisamfunn i Norge (Cruickshank, Ellingsen og Hidle, 2013). Analysen fokuserte på en opphetet debatt omkring utnyttelsen av en stor tomt i sentrum av Odda som har stått igjen etter nedleggelsen av en hjørnesteinsfabrikk. Spørsmålet de ville få svar på var hvordan lokale aktører på et diskursivt nivå håndterte krisen som oppsto i Odda og hvordan en slik krise kan bli forstått og utforsket. Hypotesen gikk ut på at lokale strider ikke bare er drevet fremover fordi det eksisterer konflikter av (tidligere) interesser, men at de også kan resultere fra tvetydige måter av å oppfatte stedet. [...] *we believe that discourses have an ontological status; that is, they exist and influence social processes, but our access to and presentation of them are products of our own construction* (ibid: 150). Som nevnt i avsnittet om poststrukturalismen, eksisterer det en form for meningsinnhold som vi selv konstruerer rundt noe. Derfor er det opp til oss selv som menneske å oppfatte og utforske, med basis fra historier, fortellinger og dialog hvordan man kan sette sammen en diskurs. Cruickshank, Ellingsen og Hidle (2013) legger frem at prosessen for å sette sammen en diskurs, *the process of fixing the discourse*, er hvordan representasjoner fra realiteten blir lenket sammen med andre elementer på en måte som kan redusere en form for tvetydighet av disse representasjonene. Dermed kan man si at en sammensatt diskurs er en strukturert totalitet, et slags nettverk av elementer og deres relasjoner til hverandre.

Med inspirasjon fra diskurs og tidligere studier gjort på samme felt vil jeg bruke diskursteorien som en inspirasjon inn i eget studie. Jeg vil bruke historiene jeg har blitt fortalt, sammen med dialog og kommunikasjon jeg har hatt med mine informanter, til å se om jeg kan sette sammen dette til et eller flere diskurs med tilhørende elementer. Det er områdesatsingen som er det overordnede fenomenet/sfæren, og jeg ønsker å se om det eksisterer ulike former for diskurser, fra det administrative (Bergen kommune) og fra lokalbefolkningen, som er med på å strukturere hvordan man tenker og snakker om områdesatsingen i Ytre Arna. Kan jeg hente noe ut fra det administrative diskursive feltet som kan fortelle noe om hvordan Bergen

kommune har valgt å forme områdesatsingen i Ytre Arna? Og kan det lokale diskursive feltet si noe om hvorfor lokalbefolkningen i Ytre Arna oppfatter områdesatsingen som de gjør?

2.2 Samfunnsplanlegging og den kommunikative vendingen

Samfunnsplanlegging handler om å forstå sosialt liv for å forbedre betingelsene for det livet som skal leves lokalt. For å planlegge på dette nivået må vi vite hvordan liv leves lokalt; vi må kjenne de ulike livsformene i lokalmiljøet og vi må forstå hvordan folk mestrer sine omgivelser og livsbetingelser (Nyseth, 2001: 87).

De første planleggingsteoriene betraktet planlegging som en teknisk oppgave hvor de rasjonelle modellene for fremgangsmåter brukte logikk og kanskje litt simpel sunn fornuft som utgangspunkt for å løse ethvert teknisk eller logisk problem (Mo, 2001). Selv om de rasjonelle modellene hadde, og fortsatt har, en viss appell, har det hele tiden foregått en debatt om alternativer til synoptiske eller rasjonelle modeller (ibid.). Blant annet fremmet Lindblom (1959) den inkrementalistiske planleggingen, hvor man ser på planlegging som en liten forbedring av gangen i en situasjon. Det eksisterer ingen overordnet plan for hva summen av slike forbedringer skulle føre til (Mo, 2001). Hudson (1979) la frem fem forskjellige hovedforslag for planleggingsmodeller gjennom en fem-delt klassifikasjon kalt SITAR. Disse modellene for planlegging var synoptisk, inkrementalistisk, transaktiv, advocacy og radikal. For Hudson var det viktig å presisere at ingen av disse hverken var mer rett eller gal enn den andre, men at de kunne passe hver for seg i bruk av ulike situasjoner – om ikke kunne de bli sett på som kombinasjonsmodeller (ibid.).

En sier at perioden etter 2. verdenskrig var preget av modernitet, instrumentell tenkning og med et forsøk på helhetlig planlegging, samtidig også en sterk maktkonsentrasjon hos den planleggende staten (Amdam og Veggeland, 2011). I løpet av de siste 30 årene har vi derimot sett mot en kommunikativ vending, hvor man heller ønsker å aktivisere folk selv til å ta ansvar for samfunnsutviklingen. Karakteristikkene til denne vendingen er preget av postmoderne tenkning. Sammen med sosial mobilisering er den kommunikative planteorien bygget på kvalitative og sosiale *forståelser* av samfunnet, aktører, samfunnsrelasjoner og samfunnsendringer (ibid.).

2.2.1 Bypolitikk og byplanlegging

Having planners with the ability to mix approaches is the only way to assure that they can respond with sensitivity to the diversity of problems and settings confronted, and to the complexity of any given situation (Hudson, 1979: 396).

For å forstå noe av dagens byplanlegging og politikken i planlegging opp gjennom tidene vil det være nødvendig å ha noenlunde innsikt i hvordan det har utviklet seg opp gjennom tidene. Utgangspunktet, rent historisk, for dagens planlegging var byplanlegging etter bygningsloven av 1924 (Aarsæther et al., 2012). I denne bestemte perioden ble planer besluttet av et faglig-politisk partssammensatt bygningsråd, og det var først etter bygningsloven av 1965 at bygningsrådet gikk over til å bli et rent politisk organ underlagt kommunestyret. I dag er det kommunestyret som vedtar planene. Vårt moderne plansystem er i stor grad bygd på erfaringene fra den fysisk-økonomiske gjenreisningen av Nord-Norge etter krigen (Kleven, 2011). Gjenreisningen var i følge Falleth (2012) et viktig politisk prosjekt hvor offentlig planlegging var et viktig virkemiddel. Dette førte til at planlegging ble utviklet fra å være et redskap for byutvikling til å bli en overordnet styringsmetode for å bygge den nye velferdsstaten på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå (ibid.). Jeg vil nå gjennomgå noen av planteoriene med tilhørende strategier som har dominert i Norge opp gjennom tiden.

Den synoptiske planleggingen, også kalt rasjonalistisk planlegging, har vært og er offisielt fullstendig dominerende i Norge som planleggingsnorm enten dette gjelder fysisk (for eksempel plan- og bygningsloven), økonomisk, sosial eller kulturell planlegging (Jensen, 2000: 9 - 10, Hudson, 1979: 388). Det som kjennetegner en synoptisk planlegging er at den innehar tydelige sammenkoblede trinn i planleggingsfasen fra start til slutt. I figur 3 har jeg gjengitt disse trinnene fra Jensen (2000: 8). I en planleggings situasjon i en byregion der mange autonome aktører, eksempelvis kommunen, Statens vegvesen, landbruksetaten, private eiendomsutviklere, grunneiere og industribedrifter og velforeninger deltar, vil planleggingen av et stort næringsområde basert på en begrenset synoptisk modell kunne støte på en rekke problemer i alle ledd i prosessen. Dermed kan en si at planleggingsoppgaver med interesse- eller verdikonflikter, som forutsetter godkjenning av autonome parter, krever et annet teoretisk fundament enn den rasjonalistiske planleggingsmodellen (Medalen og Leknes, 2010). Lindblom (1959) lanserte et alternativ til den synoptiske planleggingen – inkrementalistisk planlegging -, også kalt *muddling through*. Trolig gjorde Lindblom dette fordi han hadde begrenset tro på ekspertenes evne til å kompensere for

Figur 3: Synoptisk planmodell (Jensen, 2000: 8).

situasjonens tvetydighet og en mangel på informasjon (Medalen og Leknes, 2010). Et sentralt suksesskriterium i den inkrementalistiske planleggingen er at aktørene kommer til enighet om planen (ibid.). I motsetning til den rasjonalistiske planleggingsmodellen som hviler på at planleggerne vil kunne ta et rasjonalistisk valg, er den inkrementalistiske modellen opptatt av at flere aktører skal være enige om den samme planen. Karakteristisk for denne type planleggingsstrategi er å ta små skritt og prøve seg frem, fremfor å lete etter *den endelige løsningen* (Amdam og Veggeland, 2011). Friedmann (1987) har stilt seg kritisk til falsifiseringsprinsippet som blir brukt i en planleggingssammenheng. Friedman mener at det heller forventes av planleggingen og planleggere at det skapes noe nytt, det er ikke nok kritisk å vurdere tidligere løsninger om analysen ikke brukes til å utvikle nye og bedre former for planlegging. I følge Medalen og Leknes (2010) kan den inkrementalistiske planleggingen derfor virke konserverende fordi den stadig prøver å flikke på det eksisterende fremfor å prøve på noe nytt. Likevel påstår Medalen og Leknes (2010) at planlegging basert på en inkrementalistisk metode ikke vil støte på like mange problemer som planlegging basert på et rasjonalistisk ideal. Dette har sammenheng blant annet ved at den inkrementalistiske planleggingsmodellen erkjenner et pluralistisk samfunn og et mangfold av verdier og holdninger (ibid.).

I de siste 30 årene har utviklingsarbeidet innen samfunnsplanlegging derimot konsentrert seg om det vi tidligere kalte for sosial mobilisering (*social mobilization*, Friedmann, 1987) og den kommunikative vendingen (Healey, 1993). 1970- og 1980-tallet kan oppfattes som en omdanningsperiode fra det moderne til det postmoderne preget av blant annet komplekse politiske målstrukturer, fragmentering og symbolkamp. Men også en utvikling av kommunikative styringsformer som forhandlende partnerskap mellom arbeidstakere, arbeidsgiver og staten (Amdam og Veggeland, 2011). Planleggingsteorien jeg har nevnt ovenfor har i større grad dreid seg om hvordan man best mulig skal ta avgjørelser; den rasjonalistiske/synoptiske forutsetter en planlegging med tydelige trinnvise prosesser, mens den inkrementalistiske åpnet opp for at flere aktører kunne bli inkludert i beslutningsprosesser. Begge disse planmodellene forutsetter likevel en eller annen form for styring og/eller kontroll fra toppen (Amdam og Veggeland, 2011). Jeg vil derfor, først og fremst beskrive den instrumentelle planleggingen som kan se ut til å være den dominerende planmodellen i Norge i dag, før jeg går over til den kommunikative vendingen i planhistorien.

2.2.2 Instrumentell planlegging

En vanlig oppfatning er at man gjennom planlegging former framtiden. Vi tror vi kan bestemme hva som skal skje i framtiden, gjennom aktiviteter vi kaller planlegging – at vi kan «låse fast framtiden (Amdam og Veggeland, 2011: 121).

I følge Amdam og Veggeland (2011) er det denne forståelsen vi ofte setter merkelappen «instrumentell rasjonalistisk planlegging» på. De spontane prosessene som skjer på de forskjellige samfunnsarenaene, i markedet og i samhandlingen mennesker i mellom, overser den, hvor det som heller karakteriserer denne formen for planlegging er å søke etter å finne de optimale løsningene – man er «the economic man» (Amdam og Veggeland, 2011). Det vil si at man tror på at mennesket kan handle perfekt rasjonelt. En planleggers oppgave skal være å finne løsningen, å utarbeide en plan, på samme måte som man løser et beregningsproblem i matematikken (ibid). *Man forutsetter at planleggeren har skaffet eller kan skaffe seg nødvendig kunnskap for å løse problemet. Utforming av mål, og eventuelle andre aktørers medvirkning, defineres som oppdragsgiverens problem, likeledes eventuelle beslutninger og handlinger* (Amdam og Veggeland, 2011: 121). Den rasjonalistiske planleggingen – og rasjonalistiske beslutninger i betydningen instrumentell – er idealer som mange fagtradisjoner bygger på. Som forståelsesform bygger rasjonalistisk planlegging på kausaltenkning med røtter tilbake til fremveksten av moderne naturvitenskap og teknikk. Ifølge denne forståelsesformen består virkeligheten av et endelig antall årsaks-relasjoner som empirisk kan avdekkes og uttrykkes i kvantitative størrelser (ibid.). Innen samfunnsplanlegging er det Banfield (1959) som klarest har fortolket og formulert kravene til en planlegging med realvitenskapelig og rasjonalistisk forankring. I figur 3 gjenga jeg trinnene i den synoptiske (rasjonalistiske) planleggingsmodellen fra Jensen (2000) sitt perspektiv. Prosessen i hvilket en plan er rasjonalistisk formet har Banfield (1959) beskrevet med fire punkter. For det første gjennomgår man en analyse av situasjonen (1) *analysis of the situation*, hvor planleggeren må legge ned i prospektet alle mulige løp av handlinger som vil føre til en oppnåelse av planen. Oppgaven er å forestille seg hvordan aktøren kan komme seg fra der han er nå til hvor han ønsker å være, men denne forestillingen må fungere innenfor visse forhold som er rotfestet av situasjonen – særlig av ressursene som er disponible og av hindringene som fins. For det andre ønsker man seg en sluttreduksjon og en utarbeidelse/utforming (2) end *reduction and elaboration*. *An end is an image of a future state of affairs towards which action is oriented* (Banfield, 1959: 2). Planleggerens oppgave her er å identifisere og klargjøre de kontekstuelle og aktive komponentene av hva man vil sitte igjen med til slutt. For det tredje vil man ta for seg en utforming av tiltaksretningene (3) *the design of courses of action*. En utviklingsretning

av tiltak antyder en beskrivelse av nøkkeltiltakene som skal iverksettes eller forpliktelsene man må gjøre. Disse konstituerer premissene av hvilke tiltaksretning det er basert på. Den siste prosessen går på den sammenlignende evalueringen av konsekvenser (4) *the comparative evaluation of consequences*. Hvis planen skal være rasjonalistisk må alle konsekvensene tas i betraktning. [...] *good planning is a search for unintended consequences which might follow from the attainment of the active or contextual ends* (Banfield, 1959: 3). Planleggeren kan ikke plukke ut eller velge blant konsekvensene av en gitt tiltaksretning, han må ta for seg både de uønskede og de ønskede som et samlet sett. Evalueringen må derav være i benevnelser av nettoverdi knyttet til hvert sett av de ulike konsekvensene (ibid.).

2.2.2.1 New Public Management og prosjektplanlegging

I løpet av 1980-tallet utviklet det seg et nytt styringsideal i offentlig sektor, styringsideologien *New Public Management* (NPM), oversatt til «markedsorientert» offentlig styring på norsk (Falleth & Saglie, 2012). NPM bygger på at erfaringer fra privat sektor er overførbare til offentlig sektor. *Ideen om konkurranse og at offentlige tjenester og oppgaver kan prissettes, ligger til grunn* (Falleth og Saglie, 2012: 90). I kommunal sammenheng medfører dette at politikerne bestemmer hvordan offentlige oppgaver skal løses, og det enten via private eller offentlige aktører som konkurrerer om å få ansvar for gjennomføringen (ibid.). Orienteringen til NPM kan trekke likhetstegn til den instrumentelle rasjonelle planleggingsmodellen fordi mål-middel-orienteringen står svært tydelig. I det instrumentelle idealet (se tabell 2, side 27) ønsker man; *å finne alle alternativer som oppfyller målene og velge det alternativ som har konsekvenser som best oppfyller målene*. På bakgrunn av dette kan man se en sammenkobling fra de instrumentelle rasjonalitetene inn til den organisatoriske fristillingen som NPM bygger på. Organisatorisk fristilling innebærer fragmentering av offentlig sektor, som av Amdam og Veggeland (2011) blir sett på som et problem som forsøkes løses ved hjelp av partnerskapsdannelse. Det vil si at i prinsippet skal kommuner kunne velge egne løsninger for å kunne samordne aktiviteter på tvers av sektorer, men på grunn av sentralt gitte lover og regler, pålegg om sektorplaner og øremerkede økonomiske rammer i kombinasjon med en økende rettighetsforventning i samfunnet har denne friheten blitt redusert (Amdam og Veggeland, 2011). Derfor har det blant annet dukket opp nye tiltak og virksomhetsendringer som krever samarbeid med og aksept hos andre offentlige myndigheter, brukere og produsenter som videre krever samtaler og forhandlinger.

Det som kommer frem i avsnittet over om fragmentering og samarbeid på tvers er noe av bakgrunnen for det som Healey (1992) betegnet som den kommunikative vendingen i

samfunnsplanleggingen på 1990-tallet; *Når kommuner ikke kan bestemme utviklingen alene, bør man da ikke søke samarbeid med andre som har slik delmakt, og i fellesskap forsøke å utvikle samfunnet?* (Amdam og Veggeland, 2011: 63-64). Healey (1997) kaller dette *collaborative planning* og i begrepet *kollaborasjon* ligger det en oppfatning om at det tross alt er bedre å samarbeide eller i det minste være på talefot med «fienden» enn å ha direkte konfrontasjon; *man må finne hva man er enig om, likedan hva man er uenig om, og hvordan man skal takle denne uenigheten – om man kan utvikle et kompromiss* (Amdam og Veggeland, 2011: 64). Mange av nåtidens teoretikere ser derimot på planlegging som en kommunikativ handling, og denne oppfatningen bygger på arbeidene til den tyske filosofen Jürgen Habermas. Habermas kategoriserer vitenskapene etter hva slags interesse de fremmer, og samfunnsfag er ikke ment til å fremme tekniske interesser, men er heller en form for samfunnskritikk og kommunikasjon mellom mennesker (Mo, 2001). *Det gode samfunnet eller gode planer blir ikke til gjennom objektiv ekspertbedømmelse, men heller ved at folk blir enige etter en demokratisk prosess, der verdier, interesser og forestillinger om det gode livet har sin naturlige plass* (Mo, 2001: 255). Selv om mye av dagens planlegging dreier seg om å følge trinnvise prosesser som Banfield (1959) poengterer i den instrumentelle (rasjonalistiske) planleggingen, ser man at fokuset på mer medvirkning gjennom blant annet PBL¹ (§ 5-1. Medvirkning) og deltakelse - som er fundamentale i den kommunikative planleggingen - stadig vokser.

2.2.3 Den kommunikative vendingen

Alternative ideer av planleggingsformål og praksiser ble i økende grad identifisert og debattert i planteorien i løpet av 1980- og 1990-tallet (Healey, 1992). En av disse er den som kjennetegnes som den kommunikative eller kollaborative planleggingen. Fokuset lå her på og utforske de kommunikative dimensjonene av kollektiv debattering og ta beslutninger på grunnlag av en kollektiv befatning (ibid.). Det vil si at man så på planleggingen som en kommunikativ eller kollaborativ prosess, man planlegger gjennom debatt og overbevisende argumentasjon. Healey (1992) mente at man ved og utforske den kommunikative dimensjonen av kollektiv debatt og beslutninger i betydning av kollektive interesser, kunne tilby en vei ut av dilemmaet om relativismen som behandler hvert standpunkt utelukkende som noens mening og følgelig dominansen av et standpunkt etterstrebet gjennom planstrategier og deres påvirkning som ikke mer enn et resultat av et maktspill. Friedmann (1987) har beskrevet ideen av den moderne planleggingen som sentralt koblet til konsepter av

¹ Plan- og bygningsloven (2008).

demokrati og fremskritt. Ideen sentrerer seg rundt utfordringen med å finne måter i hvordan borgere som opptrer sammen kan ta hånd om sine kollektive interesser med respekt og hensyn til en fordeling av rom og tid. Den kommunikative planleggingen kan virke til og nettopp dreie seg om dette, hvor planmodellen bygger på et åpent og deltakende initiativ hvor prosessen skal være inkluderende og synlig for alle parter involvert (Sager, 2009). Ideen er at med kommunikasjon som tilnærmer seg prinsippene av diskursetikker, vil deltakelse mer sannsynlig gi fullmakt, og beslutninger vil bli rådgivende (deliberative) og demokratisk. Idealet av *deliberative* demokrati er å nå beslutning gjennom debatt fremfor å stemme, selv om det i praksis etterlyser begge måter av å komme frem til en beslutning (Bohman & Rehg, 1997). En annen grunnleggende verdi i kommunikativ planlegging er *responsiveness*. *There can be no dialog unless the parties involved are willing to listen to each other and respond to each other's utterances and arguments* (Sager, 2009: 69). Stivers (1994) mener at man ved å praktisere *responsiveness* utvikler muligheten til å bli flinke til å lytte, som igjen reduserer spenningen mellom administrativ effektivitet og demokratisk ansvarlighet. I ordinære samtaler er det ansett som uhøflig å ignorere hva andre deltakere i en samtale sier – *unresponsiveness* er som å ekskludere en person og bryter med åpenheten som er krevd av diskursetikker (Sager, 2009). Planleggeren skal derfor i en kommunikativ tilnærming arrangerer prosesser som støtter de som bruker ærlige og rettferdige argumenter fremfor manipulasjon, trusler, feilaktig informasjon og andre maktstrategier (ibid.). På en måte kan governance i form av myke reguleringer under visse forhold nettopp preges av slike utviklingstrekk, en vending som er kommunikativ, men som setter store krav til gjennomsiktighet og allmenn deltakelse i samfunnsstyringen. Den instrumentelle planleggingen og dens logikk legger derimot til grunn at den som planlegger har makt til både å bestemme regien, sette problemer på dagsorden, gjøre vedtak og besitter makt til å gjennomføre disse. Det innebærer at den som planlegger vil kunne definere hva som relevant kunnskap og ha makt til å omsette kunnskapen i handlinger (Amdam, 2012).

Et kjerneelement i planleggingsteorien basert på kommunikativ rasjonalitet er hvordan dialogen mellom aktørene skal foregå (Medalen og Leknes, 2010: 102). Det er de såkalte herredømmefrie samtaler som idealet baserer seg på, og at det er de beste argumentene som teller. Det regnes som en forutsetning for at vi skal kunne forstå noe – for at konsensus skal kunne etableres – at det finnes visse intersubjektive standarder for å avgjøre gyldigheten av ytringer (Eriksen, 1993). Derfor må det kunne forestilles at den herredømmefrie samtalen

eksisterer for at talerne skal vite hva som teller som argumenter. *Når aktører trer inn i en reell argumentasjon, forutsettes det i det minst implisitt:*

- at aktørene er interessert i å komme til felles forståelse og enighet med hverandre;
- at alle er frie og likeverdige og potensielt like kompetente;
- at alle må innrømme feil og skifte oppfatning i de tilfeller de blir møtt med bedre argumenter,
- at alle opptrer autentisk og sannferdige overfor hverandre (Eriksen, 1993: 33).

Medalen og Leknes (2010) mener imidlertid at disse forutsetningene er urealistiske. Forutsetningene vi ser ovenfor og i annen litteratur om kommunikativ planlegging, er ideelle krav til prosesser og arbeidsmåter som det nesten er umulig å oppfylle fullt ut i praktiske situasjoner (Amdam og Veggeland, 2011). Man mangler «oppskrifter» på hvordan man skal planlegge i bestemte situasjoner, oppskrifter som man gjerne er vant med fra den instrumentelle planleggingen. I tillegg mener Amdam og Veggeland (2011) at idealet i den instrumentelle planleggingen er umulig i praksis.

Yiftachel og Huxley (2000-a) har stilt spørsmål hvorvidt noen av aspektene ved den kommunikative tilnærmingen er problematisk som et teoretisk grunnlag for planlegging. Dette grunngrir de med at den kommunikative tilnærmingen trekker oppmerksomheten bort fra de underliggende materielle og politiske prosessene som former byer og regioner. Slike prosesser mener de at må ses i sammenheng med hver form for planlegging og kommunikasjon, man kan ikke studere planlegging uavhengig av strukturene som er med på å forme samfunnene. Konsentrasjonen på slike mikronivåprosesser, som Yiftachel og Huxley (2000-b) fremhever som kommunikasjon og etnografiske beskrivelser, har en mye større risiko for å bli sett på som konservativ. I motsetning til en tilnærming som i sin betraktning heller forsøker å ta med påvirkningene og effektene av planlegging (diskursive praksiser) i brede nettverk av makt involvert i transformasjonen av urban og regional geografi. Yiftachel og Huxley (2000-a) stiller seg også kritisk til det normative perspektivet den kommunikative planleggingen bygger på. *This normative agenda is, of course, professionally worthy, but it provides a precarious foundation for the theorization of the phenomenon of urban and regional planning* (ibid.: 910). De ser heller for seg at man bruker en bredere analytisk tilnærming som undersøker årsakene og konsekvensene av planleggingsstrategier fra et kritisk hold som en mer passende *vista point* for å betrakte utformingen av byer og regioner (Yiftachel & Huxley, 2000-a).

2.3 Fra *government* til *governance*

Begrepet *governance* illustrerer en endring av samfunnsstyring fra en hierarkisk til en horisontal og prosessuell form (Holmen og Farsund, 2010: 32).

De siste tiårene har høy befolkningsvekst, betydelig utbygging av infrastruktur og nye mønstre i lokaliseringen av boliger og næringsvirksomhet «sprengt» byenes administrative grenser (Farsund & Leknes, 2010: 12). De tradisjonelle kommunegrensene som tidligere har vært svært sentral har resultert i å bli mindre relevante når byer og omland etter hvert har blitt integrert, og som en konsekvens av dette har det oppstått nye styringsutfordringer på tvers av både institusjonelle og geografiske grenser (ibid.). Dette har ført til at man har åpnet for en eksperimentering med alternative styringsformer til den hierarkiske modellen, også kalt *government*-modellen i fagterminologien som har preget den norske forvaltningen siden innføringen av det lokale folkestyret på 1800-tallet (ibid.). I faglitteraturen har det derfor dukket opp et nytt begrep og tilnærming til en styringsstruktur, *governance*, som vokste frem som et svar på de grenseoverskridende utfordringene man står ovenfor i dagens samfunn (Fimreite og Medalen, 2005). En norsk oversettelse av begrepet *governance* er begrepene styringsnettverk og nettverksstyring, og i følge litteraturen kjennetegnes styringsnettverk som relativt stabil sammensetning av gjensidig avhengige, men autonome aktører fra offentlig, privat og frivillig sektor som samhandler gjennom forhandlinger (Farsund og Leknes, 2010). Slik jeg oppfatter det åpner *governance*-modellen opp for mer demokrati og at det ikke følger en typisk hierarkisk styringsform. Sørensen og Torfing (2009) definerer styringsnettverket som selvregulerende innenfor et offentlig rammeverk og at det skal bidra til utvikling og produksjon av offentlige beslutninger og verdier.

Som sitatet innledningsvis tilsier referer begrepet *governance* en endring av samfunnsstyringen fra å ha en hierarkisk form til å ha en horisontal form (Holmen og Farsund, 2010). Jeg vil komme tilbake til hva som skiller en horisontal og vertikal (hierarkisk) samordning senere i teorien. Når hierarkienes faste ledelsesstrukturer erstattes med en horisontal form vil det si at man sitter igjen med en samhandlingsform med mer likestilte aktører (ibid.).

Tabell 1: Illustrasjon på forskjellene mellom *government* og *governance* (Farsund og Holmen, 2010: 33).

	GOVERNMENT	GOVERNANCE
Styringssystem	Vertikalt/hierarkisk	Hierarki*/Interaktivt
Aktører	Offentlige	Offentlig-offentlig/offentlig-privat
Inkludering	Folkevalgte aktører	Ikke-folkevalgte aktører
Type relasjon	Avhengig	Gjensidig avhengig
Beslutningsprosess	Forhandlinger/votering	Forhandlinger
Beslutningsutfall	Flertallsbeslutninger	Konsensus og frivillige avtaler
Kontrollmekanisme	Autoritet	Tillit/gjensidighet

Tabell 1 illustrerer ulikheter en kan se i begrepene *governance* og *government* hentet fra Farsund og Holmen (2010). Ofte blir *governance* brukt som en motsats til *government* for å illustrere skiftet i den tradisjonelle hierarkiske måten av å styre på – det kan se ut til at de står som to motpoler opp mot hverandre. Denne todelingen kan ofte gi et inntrykk av at de politiske organene har gitt fra seg all beslutningskompetanse til de nye formene for desentralisert samarbeid mellom de offentlige og private aktørene, men det blir feil å tolke det på den måten. Styringsformen *government* som tilsier at det er folkevalgte politikere og det byråkratiske som styrer, og styringsformen *governance*, hvor styringen skjer gjennom gjensidige avhengige aktører med ulike interesser, lever faktisk side om side (ibid.). Som vi ser i tabell 1 er styringssystemet satt som hierarkisk i begge begrepene, men *governance* har en interaktiv form for et hierarkisk system, altså det er ikke hierarkiet som kun styrer styringsformen. Det ser man kommer frem i hvilken form for inkludering *governance* består av, mens *government* består av folkevalgte aktører ser man i *governance* at det er gjerne de ikke-folkevalgte aktørene som er aktuelle. I tillegg, når det kommer til kontrollmekanismen er den basert på tillit og gjensidighet i en styringsform av *governance*, mens man i *government* bruker sin autoritet til å fatte vedtak og beslutninger.

Kritikken som reises til *governance*-perspektivet og fokuset på nettverksperspektivet har blant annet Aars og Kvalvåg (2005) problematisert. De mener at man med en slik form for analytisk perspektiv får frem andre sider ved politikktutforming enn om man primært fokuserer på de formelle bypolitiske institusjonene. Man ønsker å fremheve en politisk deltakelse gjennom en kollektiv karakter (ibid.). Det kritiske spørsmålet som derfor stilles er om fremveksten av denne deltakende styringsformen gjenspeiler befolkningens generelle

interesser, eller om det er «maktelitens» interesser som ivaretas. Aars og Kvalvåg (2005) mener derfor at det er viktig å studere i hvilken grad og på hvilke måter nettverksaktører faktisk adresserer formelle beslutningstakere.

Fremveksten av styringsnettverk kan likevel tolkes som et resultat av at de hierarkiske styringsinstitusjonene ikke lengre strekker til i samfunnsstyringen (Farsund og Holmen, 2010). [...] *samfunnet som skal styres er blitt stadig mer komplekst, dynamisk og mangfoldig. Det betyr igjen at det blir behov for koordinering gjennom andre samhandlingsformer enn hierarkiet* (ibid.: 42). Jeg ser derfor på det som nærliggende å bruke governance-perspektivet videre i mine analyser fordi mange av egenskapene det gjenspeiler kan svare til styringsstrukturene jeg ser igjen i arbeidet med områdesatsinger. Tilnærmingen til *governance* vil derfor i oppgaven fremheve de overordnede strukturene jeg identifiserer i organiseringen av områdesatsingen i Bergen.

2.4 Vertikal og horisontal samordning

Vertikal og horisontal samordning innenfor planpolitikken er også vesentlig i denne sammenheng, hvor vertikal samordning er organisert i et hierarki som kan være for eksempel velferdssystemer, kommunikasjonssystemer og finanssystemer. *Samordningen dreier seg om å finne sammenhengene mellom nivåene og skape en effektiv arbeidsdeling* (Amdam og Veggeland, 2011: 86). Ved tradisjonell byråkratisk forvaltning og ved hard ovenfra-og-ned-regulering er dette den vanlige løsningen. Samordningen av sentrale enheter, for eksempel EU og nasjonalstaten, departementer og utførende organer på lavere nivåer, blir da det sentrale (ibid.). *Horisontal samordning tar utgangspunkt i at funksjoner og oppgaver kan være knyttet til, eller er ønsket å være knyttet til, ulike typer «flate» nettverk som har felles mål eller er pålagt å skulle komme fram til felles mål og innsats ved argumentasjon og forhandlinger* (Amdam og Veggeland, 2011: 86). Disse «flate» nettverkene finner man gjerne igjen i kommunikativ rasjonalitet hvor man ønsker en ikke-hierarkisk styringsform, men et heller fokus på en *nedenfra-og-opp*-tilnærming. Derav ordet «flat» - det eksisterer ingen hierarkisk oppbygging av styringsstrukturene.

Amdam og Veggeland (2011) mener at det er unødvendig å peke på at et moderne samfunn trenger begge typer planlegging – det er heller viktig at disse samordnes. En av de sentrale utfordringene for samfunnsstyringen man da står overfor er å få innsikt i hvordan hele systemet og/eller deler av det fungerer. Får man innsikt i dette kan man videre kunne påvirke

de «riktige» aktørene, bygge allianser og så videre i de vertikale eller horisontale strukturene for å oppnå et ønsket resultat (ibid.).

2.4.1 Vertikal samordning

Vertikal samordning er den styringsaktiviteten som foregår mellom nivåene, for eksempel i et byråkratisk forvaltningssystem eller hierarkisk reguleringsystem i følge Amdam og Veggeland (2011). Dette forvaltningssystemet eller reguleringsystemet kan for eksempel være organiseringen av et prosjekt i Bergen kommune, hvor man skisserer opp et organisasjonskart for hvordan de ulike oppgavene er fordelt og hvem som sitter på mest makt og kan fatte beslutninger. De overordnede nivåene gir dermed instruksjoner til underordnede i et slikt organisasjonskart. *Byråkratiet krever entydige kommandolinjer og klar arbeidsdeling mellom aktørene og plasseringen i hierarkiet avgjør hvor stor makt de enkelte aktørene har* (Weber, 2000: Amdam og Veggeland, 2011: 87). Derfor er et grunntrekk i den vertikale samordningen at det styres fra toppen av hierarkiet, både politisk og juridisk, og at lavere nivåer har ansvaret for iverksettingen. *En avdeling har ansvaret bare for samordningen av de funksjonene som er underlagt nettopp denne avdelingen, og samordningen skal skje i samsvar med mål gitt fra overordnede organer* (ibid.: 87-88).

2.4.2 Horisontal samordning

Den horisontale samordningen tar utgangspunkt i nettverk, både territorielle og funksjonelle (Pedersen, 2009: Amdam og Veggeland, 2011). I prinsippet mener Amdam og Veggeland (2011) at det dreier seg om en samordning av flest mulige aktiviteter på det angjeldende nivået – «økonomiske, sosiale, kulturelle og fysiske forhold». Amdam og Veggeland (2011) illustrerer dette ved å ta i bruk et eksempel om helhetlig kommuneplanlegging som skal omfatte flest mulige aktører og aktiviteter i kommunen. Både politiske utvalg og ekspertorganer, byråkratiet, andre reguleringsorganer og ordinær forvaltning må derfor være med. I tillegg til dette kommer aktivitetene til offentlige tjenesteytere organisert som foretak og selskap, markedsaktørene og andre. I tillegg vil også beslutninger fattet av tilsvarende organer på andre nivåer som fylkesnivået, statsnivået og EU-nivået kunne virke inn på utviklingen i kommunen. *Kommuneplanlegging som verktøy for horisontal samordning er derfor krevende* (ibid.: 89).

I forhold til den vertikale og horisontale samordningen vil jeg ta med meg dette videre i hvordan strukturene er presentert i organiseringen av områdesatsingen i Bergen i kapittel 4. Fokuset i oppgaven har ikke i stor grad dreid seg om hvordan samarbeidet innad arbeidet med

områdesatsingen er strukturert. Men i forhold til medvirkning vil muligens den horisontale samordningen kunne gjenspeile perspektivet på medvirkning som Bergen kommune har i arbeidet med områdesatsingene.

2.5 Kriterier for ulik styringsstruktur og planstrategi

Hillier (2010), i sitatet på side 9, mener at et av de aktuelle forskingsfeltene i planleggingsteorien er den hvor man relaterer poststrukturalistiske teorier til planleggingen. Det er også dette som har blitt hovedmotivet for å besvare problemstillingene mine. Jeg ønsker å bruke poststrukturalismens tilnærming til diskursanalyse for å finne ut hvordan diskurser kan være med på å strukturere planstrategien og prosessene av områdesatsingen i Ytre Arna. Barnes og Duncan (1992) fremstiller diskurser som praksisen av meninger – diskursene konstituerer et slags rammeverk for hvordan vi forstår verden. Det er disse rammeverkene, som jeg velger å kalle for meningsinnhold, jeg ønsker å komme frem til i analysen min. Først og fremst ønsker jeg å svare på problemstillingen som spør; hvilket planstrategisk grunnlag det kan se ut til at områdesatsingen hviler på? For å gjøre dette vil jeg ta utgangspunkt i kriteriene jeg har satt opp i tabell 2 om de instrumentelle og kommunikative rasjonalitetene i planleggingen. Videre vil jeg også ta i bruk styringsstrukturene innenfor *government* og *governance* med utgangspunkt i illustrasjonen satt opp i tabell 1 (side 23). Kan jeg bruke karakteristikken i disse rasjonalitetene og styringsstrukturene for å svare på hvor strukturene i områdesatsingen i Ytre Arna passer best inn? Eller innehar den egenskaper fra flere av disse?

Med utgangspunkt i tabell 2 (side 23) viser den instrumentelle rasjonaliteten til at man har klare og entydige mål formulert. En planleggers oppgave med en slik type rasjonalitet skal være å finne løsningen på problemstillingen ved å utarbeide en plan på samme måte som man kan løse et beregningsproblem i matematikken (Amdam og Veggeland, 2011). Det er tydelige trinnvise prosesser som gjerne kan fremstå som en «oppskrift» på hvordan man skal planlegge som står i fokus. Derimot fokuserer den kommunikative rasjonaliteten på et bredt aktørperspektiv hvor planleggingen blir sett på som en kommunikativ eller kollaborativ prosess. Debattering og argumentasjon er «nøkkelen» innenfor en slik form for rasjonalitet. Mye av ideene rundt den kommunikative planleggingen kan virke til å dreie seg om å komme frem til en kollektiv beslutning – planmodellen bygger på åpenhet og deltakelse hvor alle prosessene skal være inkluderende og synlig for alle parter (Sager, 2009).

Tabell 2: Ulikheter av instrumentell og kommunikativ rasjonalitet (Amdam og Veggeland, 2011: 173).

Instrumentell rasjonalitet	Kommunikativ rasjonalitet
Klare og entydige mål er formulert	At aktørene er interessert i å komme til forståelse og enighet med hverandre
Å finne alle alternativer som oppfyller målene	At alle aktører er frie og likeverdige og potensielt like kompetente
Å finne alle konsekvenser av alle alternativer	At alle aktører må innrømme feil og skifter oppfatning i de tilfeller de blir møtt med bedre argumenter
Å velge det alternativ som har konsekvenser som best oppfyller målene	At alle aktører opptrer autentisk og sannferdig overfor hverandre

Sammen med tabell 1 ønsker jeg å bruke kriteriene i tabell 2 videre i mine analyser for å sammenligne disse med funnene jeg har identifisert omkring strukturene i den overordnede områdesatsingen i Bergen og strukturene i områdesatsingen i Ytre Arna.

3. Metode

Metodene angir hvordan vi skal framskaffe kunnskapen og utvikle teoriene, og hvordan vi skal sikre at kunnskapen og teoriene oppfyller kravene til vitenskapelig kvalitet og relevans på det aktuelle fagområdet (Grønmo, 2004: 27).

For å kunne analysere og svare på problemstillingene mine har jeg hatt nytte av kvalitativ metodebruk. Med kvalitativ forskning ønsker man å undersøke menneskelige omgivelser og menneskelige erfaringer innenfor ulike konseptuelle rammeverk (Winchester & Rofe, 2010). I oppgaven min har jeg brukt kvalitative metoder som intervju, dokumentanalyse og observasjon. Jeg har brukt det innsamlede datamaterialet mitt for å kunne analysere hvilket teoretisk rammeverk områdesatsingen kan se ut til å støtte seg på, men også for å kunne identifisere strukturerende elementer som kan være med på å påvirke holdningene til områdesatsingen i utvalget mitt, samt hvilke erfaringer partene gjorde seg underveis med områdesatsingen. Dette har jeg gjennomført med inspirasjon fra poststrukturalistisk tenkning rundt diskursanalyse. Grønmo (2004) mener at metode er en planmessig fremgangsmåte for å kunne nå et bestemt mål. De kvalitative metodene jeg har brukt har derfor vært helt essensielle for at jeg skulle kunne gjennomføre noen analyser som svarer til problemstillingene mine. I vitenskapelig virksomhet er målet å bygge opp kunnskap om bestemte fenomener for å kunne utvikle teoretisk forståelse av denne kunnskapen (ibid.). Målet med oppgaven har derfor vært å bygge opp kunnskap om områdesatsingen i Ytre Arna, for så å analysere hvordan jeg kan forstå områdesatsingen i et teoretisk perspektiv.

3.1 Valg av problemstilling

Etter å ha bestemt meg for å skrive om områdesatsingen i Ytre Arna, måtte jeg velge hvilke problemstillinger jeg ønsket å finne svar på. Områdesatsing i Norge er relativt nytt, så jeg hadde ikke mye bakgrunnsmateriale å hente fra lignende felt, men jeg ønsket å ha et planteoretisk perspektiv på oppgaven min. Monk og Bedford (2010) mener at noe av det som er et av de mest utfordrende aspektene ved å utvikle et forskningsprosjekt er å utforme sine egne hovedproblemstillinger og underproblemstillinger. Det kan jeg si meg ganske enig i, og problemstillingene mine har derfor endret seg underveis ut fra datamaterialet mitt og analysene jeg har kommet frem til. Siden områdesatsingen i Ytre Arna også er forankret i mange dokumenter på ulike nivåer har jeg måttet ta et valg om hva jeg spesifikt skulle undersøke. Jeg endte opp med, for det første, å ha et ønske om å undersøke hvilket planstrategisk grunnlag det kunne se ut til at områdesatsingen støttet seg på. Jeg ønsket å relatere organisasjonsstrukturene i områdesatsingen på kommunalt nivå inn i planteorier og

planstrategier jeg hadde valgt meg ut i teorigrunnet mitt. Videre kom jeg, sammen med veileder, inn på at det hadde vært spennende å se om det eksisterte noen overordnede meningsstrukturer som var med på å forme hvordan områdesatsingen ble oppfattet og gjennomført. Som en følge av dette, leste jeg meg opp på diskursanalyse i et poststrukturalistisk perspektiv og prøvde å finne ut hvordan en diskursanalyse kunne utvikles. Det har vært noe av det mest krevende i arbeidet med masteroppgaven min. Ikke bare er det mange tilnærminger til diskursanalyse, det krever også at man forstår hva det dreier seg om. Man vil også oppdage at det ikke eksisterer noen universell enighet om hva diskurser er eller hvordan man skal analysere dem (Jørgensen og Phillips, 1999). Som Grønmo (2004) sier skal en problemstilling utgjøre en formulering om avstanden mellom det vi vet, og det vi ønsker å vite. Problemstillingen min som har tilnærming til diskursanalysen har virkelig satt dette i perspektiv. Jeg visste ingenting om meningsinnholdet jeg ville finne i forkant av feltarbeidet mitt. Problemstillingen til det diskursive meningsinnholdet ble derfor en retningslinje for hvordan jeg, men utgangspunkt i datamaterialet mitt, skulle identifisere ulike former for meningsinnhold i områdesatsingen i Ytre Arna.

3.2 Kvalitativ metode

En metode er en planmessig fremgangsmåte for og nå et bestemt mål (Grønmo, 2004). Ulike metoder har særegne styrker og kan samle inn ulike former for empirisk materiale (Clifford, French & Valentine, 2010). Derfor vil den mest passende metoden for et forskningsprosjekt avhenge av de spørsmålene man stiller (problemstillinger) og hvilken form for informasjon man ønsker å produsere (ibid.). Ut fra problemstillingene jeg ønsker å besvare har jeg tatt i bruk kvalitative metoder. På 1970-tallet stilte noen geografer seg kritiske til den positivistiske tilnærmingen til geografien (Cloke, Philo & Sadler, 1991). Dette førte til at man tok i bruk en humanistisk tilnærming som argumenterte for at menneskelig adferd blant annet er subjektiv, kompleks og irrasjonell (Clifford, French & Valentine, 2010.). Den humanistiske tilnærmingen til kvalitative metoder har jeg hatt stor nytte av i oppgaven min. For å finne svar på mine problemstillinger har jeg måttet ta i bruk metodiske tilnærminger som undersøker de subjektive og irrasjonelle handlingene av menneskelig adferd. Jeg vil videre gå inn på de ulike metodene jeg har anvendt i oppgaven min.

3.2.1 Dokumentanalyse

Jeg har hatt nytte av dokumentanalyse i den metodiske tilnærmingen i oppgaven min. Dokumentene jeg har brukt i analysen har vært sekundære data som er informasjon som har blitt samlet inn for et annet formål, men tilgjengelig for andre å bruke (White, 2010).

Dokumenter jeg har anvendt har blant annet vært kommunale dokumenter omkring områdesatsing i Bergen og konkrete dokumenter knyttet til områdesatsingen i Ytre Arna (se vedlegg 1). White (2010) fremhever at det er viktig å være klar over noen ting når det kommer til å bruke sekundære data. Blant annet at informasjonen har blitt samlet inn av noen andre og for en annen bruk enn hva forskeren mest sannsynligvis vil bruke det til. I tillegg kan informasjonen ha blitt manipulert av mulige politiske årsaker (ibid.). Dokumentanalysen er gjennomført ved at jeg i forkant av mine intervjuer analyserte dokumenter som lå tilgjengelige om områdesatsingen i Ytre Arna. Aase og Fossåskaret (2007) legger vekt på at man må kjenne til konteksten til en tekst for at den skal gi mening. Jeg satte meg inn i konteksten til områdesatsingen ved å skrive en oppsummerende dokumentrapport av tilgjengelig informasjon omkring områdesatsingen i Ytre Arna. Dette gjorde jeg for å bli bevisst på prosessene i områdesatsingen fra kommunedelplanen for Ytre Arna fra 2001 og frem til sommeren 2014. Dette førte til at jeg var godt forberedt før intervjuene mine. I etterkant har jeg også brukt de samme sekundære kildene til å analysere og kategorisere innholdet. Siden områdesatsingen i Ytre Arna er en kontinuerlig prosess som har en foreløpig avsluttende fase i 2017 har jeg også tatt i bruk informasjon som har blitt produsert underveis. Dette har blant annet vært en oppdatert handlingsplan for områdesatsingen i Ytre Arna fra 2015 og Ideskissen som ble presentert og offentliggjort i januar 2015. Analysen og kategoriseringen av informasjonen jeg har gjort kan bli sett på som en kvalitativ innholdsanalyse (Grønmo, 2004). En kvalitativ innholdsanalyse bygger på at man systematisk går gjennom dokumenter for å kategorisere innholdet (ibid.). Jeg har derfor kategorisert ulike former for informasjon som jeg senere har brukt i den videre analysen i kapittel 4, 5 og 6.

3.2.2 Semi-strukturerte intervju

Ved siden av dokumentanalysen har jeg brukt den kvalitative tilnærmingen til semi-strukturerte intervju. Et intervju er en metode hvor man samler inn informasjon basert på muntlig utveksling av informasjon (Dunn, 2010). Et intervju kan også foregå over telefon. Et av mine intervju ble gjennomført over telefon, mens de resterende intervjuene ble gjort ansikt-til-ansikt med informantene. På forhånd hadde jeg skrevet en intervjuguide med spørsmål eller nøkkelord rettet til de ulike informantene mine (se vedlegg 3). En intervjuguide er vanligvis assosiert med den semi-strukturerte intervjuformen (ibid.). Jeg kunne derfor plukke ut de spørsmålene som var mest relevant til de forskjellige informantene. Den semi-strukturerte formen for intervju har også en viss grad av forhåndsbestemt orden, men skal fortsatt kunne opprettholde en fleksibilitet i måten av hvordan spørsmål eller emner blir

adressert til informanten (ibid.). Spørsmålene jeg stilte har derfor fokusert på innholdet som jeg anså som relevant for å kunne besvare problemstillingene mine i den videre analysen. Underveis i intervjuet åpnet jeg også opp for at de ulike emnene vi kom inn på kunne utvides til en videre diskusjon, uavhengig av de fastsatte spørsmålene og nøkkelordene jeg hadde med meg for forhånd. Jeg startet intervjuet med enkle spørsmål som for eksempel informantens tilknytning til områdesatsingen eller stedet Ytre Arna. Videre stilte jeg mer konkrete spørsmål som kunne være med på å belyse problemstillingene mine i den senere analysen. Samtidig prøvde jeg også å avslutte intervjuene mine på en hyggelig måte ved for eksempel å spørre om informantens syn på fremtidsperspektivene for områdesatsingen i Ytre Arna.

Jeg gjorde opptak av alle intervjuene mine, foruten intervjuet over telefon, med godkjenning fra informantene selv. Dette ga meg muligheten til å fokusere på hva informanten formidlet i intervjusituasjonen, fordi jeg senere skulle transkribere intervjuet. Ved å ha fokus på hva informanten forteller kan man lettere tilpasse spørsmålene underveis i intervjuet (Silverman, 2003). Det er en fordel å transkribere intervjuene så raskt som mulig etter man har gjennomført de (Longhurst, 2010). Dette fordi transkriberingen går lettere når intervjuene er friskt i minnet. Under noen av intervjuene mine snakket vi om dokumenter som informanten konkret viste til i intervjusituasjonen. Når jeg da transkriberte intervjuene var det lettere for meg å huske på hva informanten refererte til under intervjuet. I tillegg var det stor forskjell på å kjenne igjen stemningen i de intervjuene som jeg transkriberte i løpet av noen dager etter selve intervjuet, og de som ble liggende i over en uke eller mer. Noe jeg burde ha gjort etter at intervjuet var avsluttet var å skrive ned noen tanker om hvordan stemningen var, nøkkeltemaer vi var inne på og om det var noe som spesielt overrasket eller imponerte meg i samtalen. Slike notater kan i følge Longhurst (2010) være en form for dataanalyse i seg selv.

To etiske problemstillinger en skal være oppmerksom på i intervjusituasjonen er taushetsplikt og anonymitet (Longhurst, 2010). Til hver informant hadde jeg med meg et dokument som inneholdt en forespørsel om å delta i forskningsprosjektet (se vedlegg 4). Forespørselen tok for seg de to etiske forholdene, taushetsplikt og anonymitet, ved å stille som informant. Informanten fikk i forkant av intervjuet lese gjennom dokumentet og skrive under på det. Dette gjør man for å forsikre deltakerne om at dataen som blir samlet inn oppbevares på en sikker måte via en passord-beskyttet database (Longhurst, 2010). På den måten vil informasjonen som er samlet inn være konfidensiell og deltakerne vil forbli anonyme. Informantene mine skulle også ha muligheten til å trekke seg fra forskningsprosjektet uansett tidspunkt og uten noen forklaring, gjennom dette dokumentet.

3.2.3 Observasjon

I løpet av feltarbeidet mitt har jeg også gjort noe observasjon. Jeg har deltatt på et møte i ei av utvalgsgruppene i områdesatsingen, vært med på et seminar med ungdomsprosjektet «I<3YA» og jeg møtte opp på folkemøtet 29.januar 2015 i Ytre Arna. Observasjon dreier seg om vårt valg, bevisst eller ubevisst, omkring først *hva* man ser, for så å tenke over *hvordan* man velger å se på det som observeres (Kearns, 2010). Det vil si at man alltid har en aktiv rolle i den observerende prosessen. Det kan være flere grunner for at man ønsker å bruke observasjon i vitenskapelig forskning (ibid.), og for min del har observasjonen fungert som kompletterende (complementary) til resten av datainnsamlingen. Jeg har brukt observasjonene som en bekreftelse eller avkreftelse i analysene mine av dokumentene og intervjuene. Målet med en slik form for observasjon er å oppnå merverdi fra tiden i feltet og for å skaffe seg et skildrende supplement til en formalisert metode slik som intervju kan være (ibid.). Med dette har jeg brukt funnene fra observasjonene mine i tillegg til funnene i intervjuene og fra dokumentanalysen min. For eksempel har folkemøtet og seminaret jeg deltok på, bekreftet de antakelsene jeg har gjort meg i analysen om at engasjementet i Ytre Arna er høyt. Og at Bergen kommune på sin side har forankret et medvirkningsperspektiv til områdesatsingen i Ytre Arna.

3.2.4 Strategisk utvalg

I kvalitative studier basert på strategisk utvalg og teoretisk generalisering blir utvelgingen av enheter vanligvis ikke foretatt før datainnsamlingen, men derimot underveis i studien, i løpet av datainnsamlingen og på grunnlag/basis av foreløpige analyser. De strategiske eller teoretiske vurderingene som ligger til grunn for utvelgingen, blir gjerne videreutviklet gjennom denne prosessen. *Etter hvert som nye enheter velges ut og danner grunnlag for innsamling og analyse av data, øker også innsikten med hensyn til hvilke nye enheter det vil være strategisk relevant og interessant å inkludere i utvalget* (Grønmo, 2004: 98). Det Grønmo (2004) presiserer om strategisk utvalg har vært identisk med hva som har vært tilfellet for utvelgelsen av informanter i feltarbeidet mitt. I forkant av datainnsamlingen var jeg relativt usikker på hvordan jeg skulle gå frem for å få tak i de rette informantene som kunne belyse problemstillingene mine i den videre analysen. Det viste seg fort at bekymringene mine var unødvendige fordi utvalget kjapt startet å ekspandere så fort jeg kom i kontakt med mine første informanter. Grønmo (2004) peker på fire hovedtyper for å gå frem ved bruk av strategisk utvelging; *kvoteutvelging, sluppmessig utvelging, utvelging ved selvseleksjon og snøballutvelging*. Jeg har i hovedsak valgt ut informanter gjennom

snøballmetoden og *kvoteutvelging*. Videre har jeg selv valgt ut informantene ut fra hva som kom frem i snøballmetoden. *Snøballmetoden*, ofte kalt *snowballing* i en engelsk tilnærming, går ut på at den første informanten blir bedt om å foreslå et antall andre aktører som også kan inkluderes i utvalget. Disse blir i sin tur bedt om å foreslå ytterligere andre aktører til utvalget slik at man tilslutt sitter igjen med et utvalg som vurderes til å være stort nok (ibid.). Det skal nevnes at jeg fikk oppgitt mange flere informanter enn jeg hadde mulighet til å intervju. Det var også mange jeg gjerne skulle ha snakket med som ikke hadde mulighet til å delta, eller at jeg rett og slett ikke fikk svar på henvendelsene mine.

Utvalget mitt besto til slutt av 12 informanter, fem av disse var kommunale aktører, 1 statlig aktør, 5 ikke-kommunale aktører og 1 tidligere kommunal aktør. Tabell 3 illustrerer kategoriene de ulike informantene faller under og koding av informantene. I den videre analysen er alle informantene kodet etter hvilken kategori de tilhører og fått et nummer som skiller dem fra hverandre.

Tabell 3: Utvalgsspesifikasjon og kode på informanter.

Informanter	Kode
Kommunal aktør	K1
Tidligere kommunal aktør	TK2
Ikke - kommunal	IK3
Kommunal aktør	K4
Ikke-kommunal	IK5
Kommunal aktør	K6
Statlig/offentlig aktør	S7
Kommunal aktør	K8
Ikke-kommunal	IK9
Ikke-kommunal	IK10
Kommunal aktør	K11
Ikke- kommunal	K12

Kvotoutvelging har jeg brukt i forhold til at jeg, gjennom mine problemstillinger, ville finne meningsinnhold både hos kommunale aktører, men også informanter fra lokalmiljøet i Ytre Arna. En forutsetning var selvfølgelig at informantene var relatert til områdesatsingen på en eller annen form. Det betyr at jeg ikke har vært opptatt av kjønn eller alder, men at jeg har fått dekket de ulike interessefeltene lokalt i Ytre Arna, via de ulike utvalgene som er forankret i

organisasjonskartet for områdesatsingen i Ytre Arna (se figur 6 side 52). I følge Grønmo (2004) brukes kvoteutvelging når man vil studere enheter som antas å være typiske i en eller annen sammenheng. Sammenhengen i min oppgave har vært områdesatsingen i Ytre Arna.

3.3 Diskursanalyse

[...] a Foucauldian discourse analysis seeks to uncover the social mechanisms that maintain structures and rules of validity over statements about particular people, animals, plants, things, events and places (Waite, 2010: 218).

I kapittel 2 belyste jeg den poststrukturalistiske tilnærmingen til diskurs og diskursanalyse. Og jeg har i min analyse brukt den poststrukturalistiske tilnærmingen til diskursanalyse. Foucaults definisjon på diskurs henger sammen med produksjonen og sirkulasjonen av kunnskap (Waite, 2010). Foucault er interessert i hvordan enkeltstående kunnskapssystemer overbeviser folk om hva som eksisterer i verden (meninger) og hvordan de bestemmer hva folket sier (holdninger) og gjør (praksis). Diskurs er for Foucault definert av regler fra kunnskapsproduksjon som skisserer klare forskjeller om hva som kan bli sagt og dens grad av validitet (ibid.). Derfor har jeg ved å ta i bruk en diskursanalyse prøvd å identifisere hva det er som styrer eller strukturerer informantene mine sitt meningsinnhold gjennom holdninger og i praksis til områdesatsingen i Ytre Arna. En diskursanalyse kan ha som hensikt å gjenspeile lingvistiske realiteter ved å gjenkjenne mønstre i det empiriske materialet (Alvesson & Sköldbäck, 2009). Men som jeg viste til i figur 2, er det flere måter å tilnærme seg en diskursanalyse på. I analysen har jeg brukt språket fra intervjuene mine og dokumentene jeg har hatt tilgjengelig for å kunne identifisere noen meningsstrukturer som kunne se ut til å påvirke områdesatsingen i Ytre Arna. Derfor har jeg ikke nødvendigvis funnet et overordnet likt mønster sett i sammenheng med områdesatsingen. Jeg har imidlertid identifisert noen mønstre som er med på å kunne forklare hvorfor det administrative diskursive feltet har handlet slik som de har, og om det igjen kan være påvirket av meningsinnholdet fra det lokale diskursive feltet. Alvesson og Sköldbäck (2009) sier at en diskursanalyse vil rette oppmerksomheten mot det diskursive nivået og fremhever heller dette enn å søke etter å redusere variasjoner i språkbruk. Jeg har med utgangspunkt i dette satt opp de to diskursive feltene som jeg nevnte over, opp til områdesatsingen sett som en diskurs. Områdesatsingen er den overordnede diskurs, og rundt områdesatsingen eksisterer det noen elementer som er strukturerende på det.

Derfor er det viktig å se på diskurser i form av makt (Wylie, 2006). For å forstå noe om Foucaults tanker og metoder er det nødvendig å engasjere seg i hans idérike forståelse av

hvordan makt opererer. Som oftest ville man tenke at makt opererer fra toppen og ned. Noen mennesker, organisasjoner eller stater *har* makt, de er i besittelse av den, bruker den til å påvirke og dominere andre som er uten makt (ibid.). Foucault (1977: Wylie, 2006) har derimot en annen oppfatning av hvordan makt opererer. Han mener at det er makt som produserer realiteter. *Power, in other words, is what creates new identities, new social, economic and political systems, not what prevents change or 'progress'* (Wylie, 2006: 304). Det er slike former for makt jeg ønsker å identifisere i områdesatsingen i Ytre Arna. Er det de kommunalt ansatte som tar alle avgjørelser? Eller eksisterer det former for meningsstrukturer fra det lokale diskursive feltet som også har vært med å forme områdesatsingen i Ytre Arna?

3.4 Dataproduksjon og erfaringer fra feltarbeidet

I et prosjekt som områdesatsing er det mange aktører knyttet til satsingen. *Sentrale aktører i arbeidet er befolkningen selv, kommunen, regionale og statlige organer, fylkeskommune og private/kommersielle aktører* (Bergen kommune, 2015: 6). Det har vært en utfordring å velge ut informanter som jeg mente kunne være nyttig i arbeidet med oppgaven min. Listen over informanter som jeg satt igjen med ble lang, og den endret seg også underveis i feltarbeidet mitt. Via min veileder, Knut Hidle, kom jeg i kontakt med to av mine informanter allerede i februar 2014. Jeg hadde en samtale med en av disse to allerede samme måned. Informanten var svært hjelpsom med å sende meg tidligere møterefater og annet datamateriale omkring områdesatsingen i Ytre Arna som jeg kunne ta i bruk i dokumentrapporten jeg skrev våren 2014.

Feltarbeidet mitt startet som planlagt i september 2014. Jeg gjennomførte til sammen 12 intervjuer og deltok på et seminar, et møte i en av utvalgsgruppene i områdesatsingen og folkemøtet i januar 2015. Siste intervju ble gjennomført i desember 2014. Intervjuene ble gjennomført i Bergensområdet og lokalt i Ytre Arna. Noen av de kommunalt politiske informantene som jeg hadde et ønske å snakke med var det vanskelig å komme i kontakt med. Dette resulterte i at en informant, som jeg anså som relevant til oppgaven, ikke stilte til noe intervju. Vi avtalte at informanten kunne svare på noen spørsmål over mail, men jeg fikk aldri noe tilbakemelding på dette på tross av at vi hadde jevnlig telefonkontakt. En informant stilte seg noe kritisk til prosjektet mitt, informanten lurte på om jeg var ute etter å kritisere Bergen kommune for det arbeidet kommunen gjorde rundt områdesatsingene. Det har overhodet ikke vært hensikten med oppgaven min og jeg prøvde på best mulig måte å forklare dette til informanten. Likevel preget dette intervjusituasjonen og følgelig ble informasjonen jeg satt igjen med preget av en usikkerhet fra informanten sin side. Jeg tok selvkritikk for at jeg på

forhånd ikke hadde presisert bedre ovenfor informanten hva oppgaven min ønsket å finne svar på. Jeg opplevde ikke det samme problemet med noen av de andre informantene mine.

Områdesatsingen i Ytre Arna har en tidsbegrenset prosjektperiode som er satt til å vare fra 2012 – 2017. Som forsker kom jeg inn i fasen hvor prosjektet var preget av konkretisering av planer og videre prosjekter og tiltak. Dette førte til at problemstillingene mine måtte dreie seg om de perspektivene områdesatsingen så ut til å ha, og i analysen brukte jeg de prosjektene og tiltakene som allerede var gjennomført. Da jeg gikk i gang med feltarbeidet mitt hadde jeg en tanke om å fokusere på noen av delområdene i områdesatsingen. Jeg ønsket å studere de prosessene som var satt i gang rundt sjøfronten og området rundt, samt Kulturhuset Sentrum og området rundt det. Dette viste seg fort til å bli noe problematisk da det ikke var noe konkret, særlig i forhold til sjøfronten, som var satt i gang enda. Jeg valgte derfor å se på de prosjektene som allerede var gjennomført og hvordan områdesatsingen hadde håndtert utformingen av dem.

Transkriberingen av intervjuene mine var et tidkrevende arbeid. Transkriberingen utgjorde i underkant av 130 sider transkribert materiale og i overkant av 6 timer med lydopptak. I tillegg til dette hadde jeg notater fra utvalgsmøtet, seminaret og folkemøtet. Jeg kategoriserte det videre datamaterialet mitt på best mulig måte slik at det skulle bli enklere å gå tilbake til spesifikke emner eller kategorier. Denne kategoriseringen gjorde jeg direkte i noen av transkriberingene mine. Det jeg kunne ha gjort annerledes var å dele opp emnene og kategoriene og plassere dem i ulike dokumenter.

3.4.1 Datakvalitet: reliabilitet og validitet

For å sjekke om kvaliteten i samfunnsvitenskapelig forskning er pålitelig kan man ta i bruk forskjellige metoder for å evaluere forskingsprosjektet. Det er også viktig å tenke på at kvaliteten på samfunnsvitenskapelige data må sees i sammenheng med hva datamaterialet skal brukes til (Grønmo, 2004). Kvaliteten på datamaterialet må derfor vurderes opp mot hvilke problemstillinger en skal svare på. For å sjekke kvaliteten på mitt eget datamateriale har jeg valgt å se på hvordan reliabiliteten og validiteten kan vurderes i det innsamlede datamaterialet i oppgaven min. Reliabilitet er datamaterialets pålitelighet (ibid.). Graden av samsvar mellom ulike datainnsamlinger om samme fenomen er måten man kan evaluere om datamaterialet har lav eller høy reliabilitet. I følge Grønmo (2004) skiller man mellom to former for reliabilitet gjennom stabilitet og ekvivalens. Jeg vil underveis evaluere datamaterialet mitt opp mot disse formene (for reliabilitet). Stabilitet er graden av samsvar mellom data om samme fenomen

som er samlet inn på forskjellige tidspunkt (ibid.). Det er særlig viktig å vurdere stabilitet når man studerer reelle utviklingstendenser eller endringsprosesser i samfunnet. Områdesatsingen i Ytre Arna er en reell endringsprosess/utviklingstendens. I forhold til stabiliteten i datamaterialet mitt ville det vært sannsynlig å få de samme svarene uavhengig av tidsperioden datainnsamlingen ble gjennomført. Likevel er det viktig å merke seg at områdesatsingen har en prosjektfase som er avgrenset i tid. En kan derfor ikke utelukke at svarene kunne ha vært noe annerledes om man samlet inn datamaterialet etter at områdesatsingen var avsluttet. Perspektivet mitt har derimot dreid seg om den kontinuerlige prosessen som områdesatsingen er inne i. Hadde man samlet inn data mens prosjektfasen av områdesatsingen fortsatt pågikk ville jeg med sannsynlighet regnet med at man hadde fått de samme svarene som jeg fikk. Reliabilitet i form av ekvivalens er overholdt dersom det er samsvar mellom uavhengige datainnsamlinger om samme fenomen, gjennomført på et likt tidspunkt (Grønmo, 2004). Dette kan ses på som å være svakheten i relasjon til reliabiliteten av datainnsamlingen min. Det har ikke vært noen annen datainnsamling omkring områdesatsingen i Ytre Arna, gjennomført av noen andre, i samme tidsrom som jeg gjennomførte datainnsamlingen min. Derfor har jeg vært bevisst i mine analyser at egne subjektive meninger ikke skulle få påvirke analysen. Likevel har diskursanalysen gjort det nødvendig å tolke og forstå meningsinnholdet til de ulike diskursive feltene basert på egen forståelse. Men jeg har brukt datamaterialet på en slik måte at informantenes meninger skulle stå i sentrum av hvordan jeg videre tolket materialet. Jeg mener derfor at mine undersøkelser ville ha ført til det samme datagrunnlaget om det hadde blitt gjennomført av en annen person. Ved siden av å vurdere stabilitet og ekvivalens i forhold til reliabilitet kan man vurdere datamaterialet på bakgrunn av intern og ekstern konsistens. Intern konsistens vil være forholdet mellom ulike deler av den innsamlede data, mens ekstern konsistens dreier seg om forholdet mellom innsamlet data og annen relevant informasjon om samme fenomen (Grønmo, 2004). Den interne konsistensen av datamaterialet mitt anser jeg som høy, dette på bakgrunn av at det eksisterte et samsvar mellom hva informantene innenfor de ulike klassifiseringene fortalte meg. Den eksterne konsistensen er også høy på bakgrunn av at jeg kunne sammenligne datamaterialet mitt opp mot sekundær data om samme fenomen. Det var samsvar mellom funnene mine og de sekundære dokumentene (se vedlegg 1) jeg brukte i analysen min.

Validitet bruker man for å sjekke datamaterialets gyldighet for problemstillingene som skal besvares. *Validiteten vurderes som tilfredsstillende dersom det er åpenbart at de innsamlede data er gode og treffende i forhold til studiens intensjoner* (Grønmo, 2004: 231). Dette gjør at

validitet er noe man bør tenke over før man går i gang med feltarbeidet, i forhold til hvilke metoder en tar i bruk for å fremskaffe datamateriale, men også i forhold til hvilke informanter man velger seg ut for å belyse de aktuelle problemstillingene i oppgaven. Grønmo (2004) fremhever tre validitetstyper som kan legges vekt på når en vurderer kvaliteten av kvalitative data; kompetansevaliditet, kommunikativ validitet og pragmatisk validitet. Kompetansevaliditet er forskerens kompetanse innenfor det feltet som undersøkes. Interessen min til faget geografi har basert seg på tilnærmingen faget har til samfunnsplanlegging(-en). Gjennom mine seks år på universitetet har jeg opparbeidet meg kunnskap om det relevante feltet som jeg ser på som svært verdifull. På bakgrunn av dette kan jeg si at validiteten på datamaterialet er god sett opp mot kompetansegrunnlaget jeg har omkring feltet. Kommunikativ validitet sier noe om dialogen og diskusjonen mellom forskeren og andre har vært god og dekkende i forhold til problemstillingene i studien (Grønmo, 2004). Under samtaler med veileder underveis i feltarbeidet mitt kom vi frem til at intervjuguiden og intensjonene mine stemte overens med de problemstillingene jeg senere skulle belyse. Vi har også hatt samtaler underveis hvor veileder har sett på analysene mine og kommet med tilbakemeldinger. Jeg har også gjennomført tre framlegginger (milepæl) hvor veileder sammen med en opponent (kollega) skulle vurdere hvorvidt jeg var på rett vei med det foreløpige arbeidet som jeg presenterte. Den tredje validitetstypen, pragmatisk validitet, viser i hvilken grad datamaterialet og resultatene i en studie danner grunnlag for bestemte handlinger (Grønmo, 2004). Dette kan ses i sammenheng med hvordan jeg har vært inspirert og brukt diskursanalyse for å kunne avdekke noen meningsstrukturer som er med på å forklare handlingene gjort av ulike aktører i områdesatsingen.

3.5 Analyse av data

Utgangspunktet for analysen min startet da jeg tok for meg de skriftlige empiriske (sekundære) dokumentene (vedlegg 1) som er forankret til områdesatsingen i Ytre Arna. Analysen jeg gjorde i forkant av feltarbeidet mitt ga meg inntrykk av hvordan man går fram i arbeidet med områdesatsing. Jeg brukte også noe av det empiriske materialet som grunnlag for å formulere spørsmål til intervjuguiden min. Blant annet var dette spørsmål relatert til organisasjonskartet, prosjekter og tiltak i tilknytning til områdesatsingen. Dette gjorde jeg fordi jeg i etterkant av dokumentanalysen (den jeg gjennomførte i forkant av feltarbeidet) satt igjen med flere inntrykk av hvordan prosessene hadde foregått og hva som var de sentrale strategiene bak planleggingen av områdesatsingen i Ytre Arna. Datamaterialet jeg satt igjen med etter feltarbeidet skulle videre belyse problemstillingene mine i oppgaven gjennom to

(tre) forskjellige analyser. For det første (kapittel 4) analyserte jeg datamaterialet mitt opp mot ulike teoretiske tilnæringer for å undersøke hvilket planstrategisk grunnlag områdesatsingen så ut til å støtte seg til. For det andre (kapittel 5) analyserte jeg datamaterialet mitt opp til den poststrukturalistiske tilnærmingen til diskurs. Og i det avsluttende analysekapitlet (kapittel 6) undersøkte jeg hvordan områdesatsingen sett gjennom en poststrukturalistisk tilnærming kunne ses i sammenheng med det planteoretiske rammeverket jeg kom frem til at områdesatsingen hvilte på.

Ettersom jeg skulle gjøre forskjellige analyser av datamaterialet så jeg det som hensiktsmessig å kode datamaterialet mitt. Cope (2010) mener at hensikten med å kode data kan ha forskjellige grunner. Det kan være nyttig med hensyn til hvordan man kan redusere datamaterialet, organisere datamaterialet eller som en vesentlig prosess for å undersøke data, analysere og bygge opp en teori (*theory-building*). For min del har koding ikke bare vært nødvendig for å organisere datamaterialet, men i størst grad for å kunne analysere datamaterialet på en god måte. Jeg har stort sett kodet datamaterialet mitt underveis gjennom analysen, for som Cope (2010) fremhever er prosessen av koding en vesentlig del av selve analysen. *Rather than imagining that analysis of the data is something that begins after the coding is finished, we should recognize that coding is analysis (and is probably never truly 'finished'!)* (Cope, 2010: 284-285).

Grunnlaget for analysen min har støttet seg til to (tre) metoder; dokumentanalyse, semi-strukturerte intervju og delvis observasjon. Sistnevnte metode har i mindre grad blitt anvendt som kompletterende på de to andre metodene jeg har brukt. Ved å bruke ulike former for metode i analysen kan man sammenligne funnene som den ene metoden ga opp mot hva den andre metoden tilførte analysen. Denne sammenligningen blir kalt triangulering (Silverman, 2001). En triangulering av flere metoder kan øke validiteten på datamaterialet som betyr at man kontrollerer om resultatene er de samme ved bruk av ulike metoder. Dokumentanalysen og intervjuene har på hver sin måte gitt meg muligheten til å sjekke om det er en korrelasjon mellom datamaterialet jeg har samlet inn ved bruk av disse metodene. Slik jeg ser det kunne ikke dokumentanalysen alene gitt meg et pålitelig datamateriale, så i tillegg benyttet jeg meg av sekundær informasjon som var samlet inn av andre til ulike formål. Uten å gjennomføre intervjuer og noe observasjon kunne jeg ikke ha tolket informantenes meninger og holdninger til områdesatsingen i Ytre Arna. På bakgrunn av dette har ulik metodebruk tilført oppgaven en fordel i hvilket jeg har sittet igjen med datamateriale fra ulike innsamlingsmetoder.

3.5.1 Generalisering

En prinsipiell hensikt i mye av geografisk forskning er å komme frem til plausible generaliseringer (Rice, 2010). En ønsker at funnene i et gitt forskningsprosjekt skal være gjeldene og overførbare til andre former for forskning på samme fenomen. Mønstrene en finner gjennom forskningsprosessene kan være med på å vurdere hvorvidt en kan anta at funnene også kan gjelde i mer generelle sammenhengene (Grønmo, 2004). Men hvordan kan man vite at arbeidet man har gjort kan være generaliserbart til andre tilfeller enn det studiet en selv har gjort?

I mange tilfeller er det de kvantitative forskningsprosjektene med utgangspunkt i statistiske utregninger som best kan sies til å være generaliserbare. De tester ofte et gitt utvalg, og kan gjøre antakelser til at funnene i et gitt utvalg også kan være de samme i andre utvalg. I den kvalitative forskningen kan generalisering være mer problematisk fordi en ikke har statistiske utregninger å sammenligne andre lignende studier med. Det eksisterer to former for generalisering: generalisering av en spesifikk gruppe eller ei befolkning, og en generalisering av et fenomen eller prosess (Gobo, 2004). Siden oppgaven min har som hensikt å undersøke områdesatsingen i Ytre Arna som et fenomen, og ikke et gitt utvalg i områdesatsingen, kan det heller være nyttig å se på overførbare fremfor generalisering. Gobo (2004) fremhever i sitt arbeid nødvendigheten av et nytt konsept i forhold til generalisering i kvalitative studier. Konseptet tar stilling til ideen om en samfunnsmessig representativitet. Målet er å observere de omfattende relasjonene mellom variablene, ikke bare måle antallet personer som særpreger en karakteristikk. For arbeid med områdesatsinger kan det vært nyttig og se på erfaringer fra ulike satsinger nasjonalt og internasjonalt. Innledningsvis beskrev jeg noen av erfaringene Husbanken hadde med områderettet arbeid i blant annet England, Sverige og Danmark. Erfaringene kan ikke generaliseres med mindre det er gjort noen statistiske beregninger fra områdene som er underlagt en satsing. Men erfaringene kan overføres og deles på den måten at andre kan dra nytte av gitte utfordringer som dukker opp og strategier som kan være enklere å ta i bruk i forhold til gitte situasjoner.

Oppgaven min om meningsinnhold og planstrategier i områdesatsingen av Ytre Arna kan derfor ikke generaliseres slik som kvantitative oppgaver kan. Det er heller relevant å se på erfaringene jeg har funnet i feltarbeidet og analysen min, og overføre det til mulige andre studier på samme feltområde. For det kan godt tenkes at funnene fra oppgaven min rundt områdesatsingen i Ytre Arna kan overføres til lignende studier på områdesatsing i andre gitte områder.

4. Plan- og styringsstruktur i områdesatsing i Bergen og Ytre Arna

[...] det virker nesten som om miljøgaten har skapt irritasjon og jeg tror ikke vi helt forstår hvor skoen trykker når det gjelder dette området (Ytre Arna), kunne det vært en tanke å samarbeide gjennom en slik modell som Damsgårdssundet? (TK2).

I 2011 begynte man for alvor prosessen med å sette i gang arbeidet med en områdesatsing i Ytre Arna. Det ble samme år arrangert et folkemøte hvor byråden for BSBO² i Bergen kommune kom på møtet og lyttet til hva lokalbefolkningen i Ytre Arna hadde å si. I 2012 fikk Bergen kommune for første gang tilskudd fra Husbanken til å arbeide spesifikt i Ytre Arna. Frivillige fra nærmiljøet har hele veien deltatt i omfattende medvirkningsprosesser, hvorpå Husbanken (2013: 9) påpeker at; *målet med lokal deltakelse er å fremme tilhørighet til og interesse for lokale forhold*. For å forstå områdesatsingen lokalt i Ytre Arna er det nødvendig å sette seg inn i selve organiseringen av områdesatsing i Bergen kommune. Jeg vil videre ta for meg den generelle organiseringen for områdesatsing i Bergen kommune, for så å gå inn på organiseringen lokalt i områdesatsingen i Ytre Arna. Underveis analyserer jeg hvordan strukturene og strategiene kan settes i sammenheng med et teoretisk perspektiv med utgangspunkt fra teori.

Først og fremst vil jeg understreke at i Bergen kommune ser det ut til at de velger å bruke begrepet områdesatsing fremfor områdeløft, derfor har jeg valgt å gjøre det samme videre i oppgaven min. Husbanken bruker på sine nettsider og i sine dokumenter, begrepet områdeløft, når jeg tar for meg Husbankens rolle i områdesatsingen har jeg derfor valgt å bruke deres begrep. Det er fortsatt noe utydelig hvordan disse to begrepene brukes nivåmessig, men i Oslo kommune bruker de begrepet områdeløft i sammenheng med de ulike områdene, som for eksempel; Områdeløft Furuset og Områdeløft Ammerud, mens områdesatsing blir brukt som et overordnet begrep for satsningen generelt. For eksempel brukte en nettavis begrepet områdesatsing i nyhetsbildet i tilknytning til regjeringen og spørsmål som i 2014 ble rettet til kommunalministeren (Messel, 2014). Videre i oppgaven vil jeg anvende begrepet områdesatsing fordi det er det Bergen kommune gjør.

4.1 Områdesatsing i Bergen kommune

Områdesatsingen i Bergen kommune blir brukt som et viktig virkemiddel for å utjevne levekårsforskjeller. Fra flere av mine informanter får jeg bekreftet at områdesatsing er et

² BSBO – Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing.

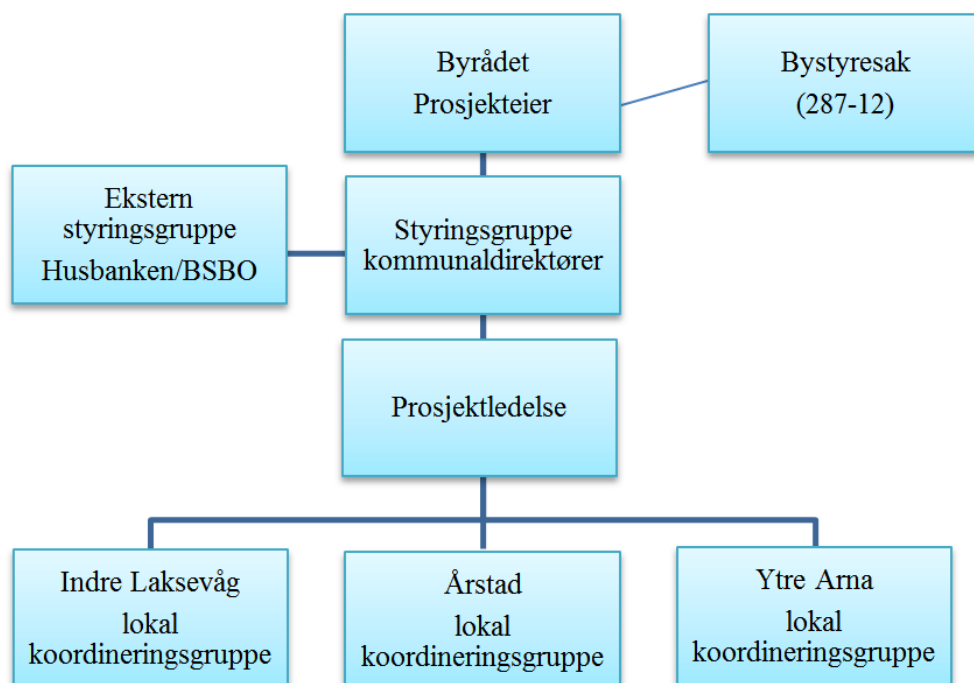
resultat av en ønsket forbedring i de områdene som scorer negativt i levekårsrapporter. Byrådet i Bergen har definert områdesatsing gjennom en byrådssak (Bergen kommune, 2012-b: 4): *Områdesatsing, slik byrådet har og vil arbeide med dette, innebærer en helhetlig og sammenhengende innsats i et nærmere definert geografisk område, der kommunen i tett samarbeid med innbyggere, næringsliv og organisasjoner arbeider for å styrke områdets fysiske standard, samt beboeres og brukeres innflytelse på hverdagsliv.* Dette ligner også mye på de samme definisjonene som Husbanken (udatert-b) har definert om områdeløft: *Gjennom fysiske og sosiale tiltak skal områdeløft bidra til helhetlig, varig og lokalt forankret utviklingsarbeid i utvalgte områder med særlige levekårsutfordringer.* Det er ønskelig fra Bergen kommune sin side at alle innbyggere skal vokse opp og bo i gode og trygge nærmiljø med gode velferdstilbud, variert boligsammensetning og sosiale møteplasser som fungerer. Dette krever at man setter inn ekstraordinære innsatser i områder som har bestemte levekårsutfordringer (Bergen kommune, 2014-a).

Husbanken (2013) sier at områder som skal forankres i en områdesatsing må ha dokumenterte levekårsproblematikk på flere felt, hvor både fysiske og sosiale bolig-, bo- og nærmiljøutfordringer inngår som sentrale elementer. Bergen kommune (udatert) fremmer at deres arbeid med å fremskaffe levekårsdata for befolkningen er et viktig styringsinstrument i diskusjonen om hvilke områder som skal prioriteres i områdesatsingen. I handlingsprogrammet for områdesatsing Ytre Arna (Bergen kommune, 2015) kommer det frem at kommunen har vedtatt å jobbe med områdesatsing og en utjevning av levekår gjennom bystyrevedtak fra 2012. Kommunen jobber lokalt med en utvikling i noen utvalgte områder på bakgrunn av levekårsrapporteringene (*Levekår og Helse i Bergen*) fra 2008 og 2011. Ytre Arna ble derfor et av stedene kommunen spesielt valgte å satse på og hvor Husbanken er engasjert i arbeidet for å gi stedet et områdeløft (2015). *«Det handler jo ofte om at du må begrunne aktivitet i noe, og at disse områdene skilte seg ut med høy score på negative variabler gjorde til at det både ble viktig og meningsfullt å sette inn tiltak»* (K1). De områdene som blir prioritert som satsingsområde, er de områdene som kommer dårligst ut på levekårsrapporteringene (Bergen kommune, udatert). Dette bekrefter også informantene over. Men samtidig som levekårsrapporteringene er et nyttig verktøy, er det en utfordring å unngå at områder blir for stigmatisert (ibid.), derfor står også arbeid med omdømmebygging sentralt: *«Vi er ganske beviste på at vi ikke ønsker å overkommunisere levekårsrapporteringene, vi ønsker heller å prate om hva som er positiv med stedet – hva som er mulighetene»* (K4).

For å forstå hvordan man jobber med områdesatsinger er det viktig å sette seg inn i de politiske og administrative systemene det faller innunder. Det økonomiske aspektet viser at Bergen først i 2011 kom under den statlige tilskuddsordningen *områdeløft*, og inngikk dermed et tett samarbeid med Husbanken. Selv om Bergen først i 2011 kom under denne statlige tilskuddsordningen, utviklet byrådsavdelingen for byutvikling, klima og miljø tidlig på 2000-tallet et omfattende planprogram for å transformere området rundt Damsgårdssundet (Bergen kommune, 2014-a). Med det tilhørende handlingsprogrammet *Ny energi rundt Damsgårdssundet*, vedtatt av byrådet i 2007, så man en innsats i et område hvor både fysiske endringer og sosiale og kulturelle prosjekter var satt sammen til en helhet. I november 2012 vedtok et enstemmig bystyre, et bystyrevedtak (Bergen kommune, 2012-a) om områdesatsing i Bergen. Arbeidet med områdesatsing er i dag tillagt Byrådsavdelingen for sosial, bolig og områdesatsing (Bergen kommune, 2014-a). *Bergen kommune bidrar med store investeringsmidler som går til utbedring av grøntarealer, parker og infrastruktur, opprustning av boliganlegg, rehabilitering og nybygging av skoler og barnehager, samt en styrkning av lokale tjenester* (ibid.: 5).

Organisasjonskartet av områdesatsing i Bergen er gjengitt i figur 4 på neste side. Her ser vi at det først og fremst ligger et bystyrevedtak (Bergen kommune, 2012-a) om områdesatsing i Bergen kommune. Øverst i organiseringen, har vi byrådet som prosjekteier av områdesatsingen. Byrådet består av 7 byråder som sammen med byrådslederen er knyttet til hver sin byrådsavdeling i Bergen kommune. Byrådene er ikke nødvendigvis direkte knyttet til arbeidet i områdesatsingen, men hele organiseringen av områdesatsingen forholder seg til vedtaket fattet av bystyret. Under byrådet ligger styringsgruppen etablert med sine syv kommunaldirektører, disse er øverste administrative leder for hver sin byrådsavdeling. Siden det er Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing (BSBO) som har prosjektledelsen av områdesatsingene er det naturlig nok kommunaldirektøren for byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsingen som er leder av denne styringsgruppen. Disse møtes i forbindelse med fremleggelse av årsrapporter og søknader til Husbanken, hvor de også behandler relevante saker som trenger avklaring på et overordnet nivå i kommunen. Det skal nevnes at mange saker blir behandlet på nivået under uten at styringsgruppen må kobles inn, men styringsgruppen er der hvis det dukker opp problemstillinger som ikke kan løses på nivåene under. Ved siden av styringsgruppen ser man en ekstern styringsgruppe for en samordning av fellesprosjekter mellom BSBO og Husbanken. Her diskuteres områdesatsingen sammen med andre boligsosiale velferdsprogrammer. Ved behov inviteres andre relevante

samarbeidspartnere inn, som for eksempel Helse Bergen, IMDI (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet), representanter fra departementer med flere (Bergen kommune, 2014-a).

Figur 4: Organisasjonskart av områdesatsing i Bergen (Bergen kommune, 2014-a: 10).

Ved å opprette en ekstern styringsgruppe i organiseringen av områdesatsing kan dette relatertes i en viss grad til å ha en tilnærming til *New Public Management* ved at man fragmenterer arbeidsoppgaver ut fra den offentlige sektoren. Man ønsker antakelig en organisatorisk fristilling hvor et problem eller utvikling forsøkes å løses ved hjelp av partnerskapsdannelse. I dette tilfellet blir det bare i liten grad gjeldende da; «*husbanken vil aldri kunne bestemme hva kommunen skal gjøre*» (K1). Men, «*[...]områdesatsingen dreier seg ikke bare om et samarbeid mellom aktører i kommunen, men også utenfor kommunen. Slik at i den eksterne styringsgruppen snakker vi om områdesatsingen og hvordan vi skal samordne innsatsen sammen med for eksempel Husbanken*» (K6). Andre aktører som også kan inviteres inn i denne eksterne styringsgruppen er Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og boligbyggelag. Det kan i større grad se ut til at kommunen i denne sammenheng ønsker en viss grad av formidling og kunnskapsdeling via den eksterne styringsgruppen. Og derfor kan jeg trekke inn det Aarsæther (2012) påpekte om at planlegging så godt som alltid er basert på et samarbeid mellom aktører med kompetanse knyttet til ulike kunnskapstradisjoner.

Prosjektledelsen illustrert i figur 4 er tillagt Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing. Hvor det er de som har ansvar for å styre og koordinere arbeidet i samarbeid med de andre byrådsavdelingene som til enhver tid er involvert i arbeidet (Bergen kommune, 2014-a). *«Hvis det er spørsmål knyttet til kulturtiltak så er det Byrådsavdeling for kultur, næring, idrett og kirke som blir koblet inn»* (K6). Det er gjennom organiseringen oppnevnt egne kontaktpersoner i de ulike byrådsavdelingene, og de skal holde halvårlige møter der områdesatsing blir gjennomgått og diskutert (Bergen kommune, 2014-a). I dette forumet forberedes også saker som skal behandles i styringsgruppen, altså på et overordnet nivå i kommunen. *«Det er veldig få oppgaver i kommunen som formelt er forankret i kommunaldirektørgruppen som styringsgruppen, nesten ingen faktisk [...] her er vi gitt en rolle som gruppe og det er ikke vanlig»* (K6). Informanten forteller altså at det er sjelden man jobber på en slik måte som organiseringen i områdesatsingen viser mellom prosjektledelsen og styringsgruppen (kommunaldirektørene). Dette begrunner informanten med at; *«områdesatsing vil aldri kunne fungere hvis du sier at du skal gjøre noe også bare legger du det til en del av organisasjonen. Her (i figur 4.1) er det så eksplisitt at det er hele verktøykassen til kommunen som blir tatt i bruk, hvor vi i tillegg har et tett samarbeid med eksterne aktører gjennom den eksterne styringsgruppen»* (K6).

Det som kanskje kan bli sett på som det viktigste arbeidet i denne organiseringen er det de lokale koordineringsgruppene som står for. Disse gruppene består av frivillige personer og eventuelle tilknyttede etater i kommunen. Gruppene ledes av lokale koordinatorene for hvert område i områdesatsingen og som har som ansvar å legge til rette for medvirkningsprosesser i de aktuelle områdene. Koordinatorene skal legge frem innspill og synspunkter fra de respektive områdene overfor programledelsen og relevante etater. I tillegg har koordinatoren som ansvar å legge til rette for samarbeid mellom offentlige etater, private aktører og frivillige i forbindelse med prosjekter i områdene. Koordinatorene leder også prosjekter som ligger utenfor og mellom de ordinære tjenestene, og organiserer årlige møter mellom lokalbefolkningen i satsingsområdene og byråden og representanter fra Husbanken (Bergen kommune, 2014-a). I Ytre Arna har blant annet Grønn Etat vært involvert i forhold til arbeid med de fysiske omgivelsene, hvor blant annet Sentrumsparken/Trappeparken³ har blitt rustet opp og det ble gjennomført en opprydning av elvejuvet midt i sentrum. Det har også blitt opprettet et samarbeid mellom områdesatsingen i Ytre Arna og Arna og Åsane Kulturkontor -

³ Sentrumsparken og Trappeparken, i Ytre Arna, blir brukt om hverandre videre i oppgaven, men det er snakk om samme park.

et ungdomsprosjekt navngitt «I<3YA» - som startet opp høsten 2014 hvor fokuset ligger hos barn og unge i Ytre Arna og hva de ønsker å utvikle på stedet.

Organisasjonskartet for områdesatsing i Bergen, slik det er fremstilt, kan se ut til å ha en struktur tilnærmet et vertikalt hierarki. Et styringssystem som er *government*-basert. Det er folkevalgte politikere – bystyret med folkevalgte byrådsrepresentanter - som er prosjekteierne av områdesatsing i Bergen. Men hvis vi ser på aktørene som er involvert i helheten av organiseringen, representerer de både det offentlige og offentlig-privat. Koordineringsgruppene, som ikke-folkevalgte aktører, forholder seg til en offentlig person, koordinatoren for området, og dette gjenspeiler det som i tabell 1 viser til et forhold mellom offentlig-privat og en inkludering av ikke-folkevalgte aktører. Når det kommer til type relasjon i forhold til organiseringen kan det se ut til å være basert på gjensidig avhengighet. På bakgrunn av at man med et medvirkningsperspektiv ønsker eller faktisk er avhengig av en kommunikasjon mellom koordineringsgruppene opp til prosjektledelsen. Beslutningsprosessene og beslutningsutfallet kan derimot vippe både mot en struktur av *government* hvor man har forhandlinger/voteringer sammen til flertallsbeslutninger. Men også fra en struktur av *governance* hvor forhandlinger er enerådende sammen ved at man kommer frem til konsensus og frivillige avtaler.

Dette er *governance*, som betyr at du politisk tar ansvar for å lede og veilede i prosesser med klare mål. [...] Det er hele tiden hva velger vi for neste år, hva velger denne gruppen, hva prioriterer vi, hva prøver vi å få inn også sendes det til politikerne. Så man får en svært god tilbakemelding og veldig god kjennskap mellom bystyret og bydelen når det gjelder ønsker og behov, og om man har klart å nå målsetningen (TK2).

Informanten er klar i sin tale om at arbeidet opp mot områdesatsing er basert på en tilnærming til *governance*. Områdesatsing er etablert rundt bred medvirkning i både planleggingen og gjennomføring av arbeidet, derfor ønsker man å sikre gode samarbeidsprosesser med brukerne i området gjennom deltakelse på folkemøter, etablering av arbeidsgrupper, prosessledelser og god koordinering av arbeidet (Bergen kommune, udatert). Kanskje et av de viktigste punktene fra tabell 1 er hvilken kontrollmekanisme prosessene i områdesatsingen har. *Government* er karakterisert med autoritet, mens *Governance* er karakterisert med tillit og gjensidighet. Slik jeg ser det, bygger prosessene på både autoritet og tillit/gjensidighet. Arbeidet med områdesatsingen har vært noe preget av å bygge opp tillit til lokalmiljøet i Ytre Arna. Dette for å sikre en god medvirkningsprosess i arbeidet, og at aktører og beboere berørt av satsingen skal oppfatte at de blir inkludert og faktisk ser at det de har bidratt med i

koordineringsgruppene, blir gjennomført. Derfor stiller tillit og gjensidighet noe sterke enn autoritet i denne sammenhengen. Men, det er også innslag av autoritet i det at det er Bergen kommune, med prosjektledelsen, som gjerne har autoritet til å fatte beslutningsutfall og hvilke tiltak og prosjekter som skal settes i gang.

Det som er interessant, og som jeg nevnte innledningsvis i avsnittet over, er at fremstillingsmåten av organisasjonskartet for områdesatsing i Bergen ser ut til å være vertikalt hierarkisk – en struktur av *government*. Og en fremstillingsmåte kan påvirke hvordan en oppfatter styringsstrukturen av det som fremstilles. Hvis en tenker seg at en for eksempel snur figur 4 på hodet, eller presenterer den i en horisontal fremstilling, kan oppfatningen bli en annen. Mye av kommunikasjonen går faktisk opp til prosjektledelsen og videre oppover i hierarkiet slik det er fremstilt nå. På bakgrunn av medvirkningsprinsippet områdesatsing bygger på, foregår mye av arbeidet til de ulike tiltak og prosjekter som ønskes gjennomført fra nettopp disse koordineringsgruppene. Det blir også nevnt av informant K6 at ikke nødvendigvis alle tiltak og prosjekter som ønskes å igangsettes må opp til byrådet eller styringsgruppen for vurdering. Det er derfor jeg kan påstå i viss grad at beslutningsutfallene er basert på konsensus, man kommer til enighet om et tiltak eller prosjekt man ønsker å sette i gang, og kontrollmekanismen er styrt av tillit og gjensidighet ved at de ikke-folkevalgte aktørene i koordineringsgruppen får lov til å være med å styre prosjektet gjennom medvirkningsprinsippet.

4.1.1 Husbankens rolle i Områdeløft

Husbanken er statens hovedinvestor og skal ha en sentral rolle i arbeidet med områdeløft. Husbanken skal være kommunens samarbeidspartner og bidra med finansielle midler og kompetanse hvor det er nødvendig. Samarbeidet mellom kommunen og Husbanken formaliseres gjennom en samarbeidsavtale og avtalen skal fastsette de gjensidige forpliktelsene i samarbeidet gjennom dokumenter som årsrapporter, budsjettering og lignende. I 2013 ga Husbanken ut et program for områdeløft (Husbanken, 2013) som er innrettet mot levekårsutsatte områder i storbyen og som skal fungere som et styringsdokument for Husbankens nasjonale program for områdeløft. Det er Statsbudsjettet som gir føringer for hvilke kommuner som innvilges områdeløft og videre blir det finansiert gjennom Tilskudd til bolig-, by- og områdeutvikling (post 74) som forvaltes av Husbanken (Husbanken, 2013). Til Bergen kommune ble det tildelt finansielle midler for første gang i 2011, da var bevilgningen på 5 millioner kroner og videre de neste årene har den økt til at man i 2014 fikk bevilget 6,7 millioner kroner. Denne støtten har blitt fordelt på tre ulike satsningsområder i Bergen som er

Slettebakken, Indre Laksevåg og Ytre Arna. Bergen kommune påpeker at denne støtten har bidratt til at kommunen har fått god drahjelp til å utrede, lede og gjennomføre tiltak og aktiviteter i satsingsområdene (Bergen kommune, 2014-a).

Det er også interessant at prosjektet *Ny energi rundt Damsgårdssundet* kom i gang flere år før det ble bevilget statlig støtte til områdeløft. Handlingsprogrammet ble i 2007 vedtatt av byrådet og de andre områdeløftene som nå pågår i Bergen bygger på arbeidsmetodikken man jobbet med i dette området. Det betyr altså at Bergen kommune har jobbet med områdesatsing en god stund før Husbanken kom på banen og som i 2012 førte til at byrådet utarbeidet en egen byrådssak (Bergen kommune, 2012-b) om områdesatsing som samme år ble vedtatt som en bystyresak (Bergen kommune, 2012-a). Selv påpeker Husbanken at vedtaket i kommunen er så og si likt i forhold til deres program for områdeløft og at det ikke er noe problematikk rundt at Bergen har valgt å utarbeide et eget vedtak for områdesatsingen (S7). Formalitetene rundt hvordan rapporteringen skal foregå mellom disse aktørene har blitt nevnt som noe uklar, men det påvirker ikke arbeidet til områdesatsingene.

Oppsummert har Husbanken en rolle som en statlig overordnet aktør til alle nasjonale områdesatsinger i Norge. I figur 4 kommer de inn som en del av den eksterne styringsgruppen uten noe særlig beslutningsmakt til områdesatsingene i Bergen. Likevel er det de som finansierer deler av de økonomiske midlene satsingene har til rådighet og det er en sammenkobling mellom Husbanken og Bergen kommune. Denne koblingen har en form for autoritet i at Husbanken forventer rapporter og evalueringer hvert år fra Bergen kommune for å bygge sine finansielle utbetalinger på.

4.2 Organiseringen av områdesatsingen i Ytre Arna

Ved å ha det overordnede organisasjonskartet av områdesatsing i Bergen i bakhånd (figur 4), vil jeg nå ta for meg strukturene som kommer frem i organiseringen av områdesatsingen i Ytre Arna. Her har jeg tatt utgangspunkt i organisasjonskartet for fase 2 som kommer frem i handlingsprogrammet for områdesatsing i Ytre Arna (Bergen kommune 2013, 2015). I handlingsprogrammet referer Bergen kommune til fire faser som en områdesatsing skal gjennomgå. Figur 5 (hentet fra Bergen kommune, 2013: 20, 2015: 26) illustrerer disse fasene.

Figur 5: De fire fasene i områdesatsingene (Bergen kommune, 2013: 20, 2015: 26).

Første fase består av den grove planleggingen, hvor det også skal søkes om midler. Prosessutforming i denne fasen kan kanskje være en av dem hvor det i stor grad baserer seg på en *bottom-up*-tilnærming med sterke føringer som kan relateres til en styringsstruktur av *governance*. I denne fasen har man aktivt oppfordret og engasjert deltakere i utvalgsgruppene (se figur 6 side 52) til å komme med innspill og forslag til det videre planarbeidet i områdesatsingen i Ytre Arna. I fase 2, hvor Bergen kommune (2013, 2015) sier Ytre Arna er i nå, er det arbeidet med konkretisering av planer og kortsiktige tiltak som står i fokus. Jeg kom inn i denne fasen da jeg gjennomførte mine intervjuer og observasjoner. Møtefrekvensene hadde begynt og avtatt og man ventet på at kommunen skulle jobbe videre med innspill og forslag inn i konkrete tiltak, prosjekter eller planer. En veldig konkret plan, men som skal fungere som et forslag til fremtidige planer, er Ideskissen⁴ som ble presentert i Ytre Arna 29.januar i 2015. Slike jeg vurderer det har fase 2 en mulig *bottom-up*-tilnærming, men med preg fra også en *top-down*-tilnærming. Det er opp til Bergen kommune å vurdere hvilke planer og tiltak man skal gå videre med. Her kreves det mer intern behandling i kommunen om hva man kan gå videre med på kort og langt sikt, basert på hvilke finansielle midler man har til rådighet. Videre er det fase 3 som består av gjennomføring av tiltak og prosjekter, evalueringer og en videre oppfølging. Selv om fase 2 og 3 er fraskilte i fremstillingen vil jeg presisere at jeg mener fase 2 og fase 3 går litt over i hverandre. Lokalt er det allerede gjennomført noen prosjekter, delvis på bakgrunn av lokalt initiativ via dugnadsarbeid, men også med hjelp fra blant annet Grønn Etat. Jeg viser til noen eksempler med illustrasjonsbilder fra noen av prosjektene/tiltakene som er gjennomført i Ytre Arna på de neste sidene. Til slutt er det fase 4 som består av drift. Det er ikke utdypet noe særlig slik jeg kan se hva denne fasen skal gå ut på, men det kan se ut til å være den avsluttende fasen i prosessen hvor kommunen sørger for en videre drift av de prosjektene og tiltakene som krever

⁴ Ideskisse Ytre Arna. Oppdragsgiver har vært Bergen kommune v/Grønn Etat. Utarbeidelsen er gjennomført av Asplan Viak Bergen a.s.

kontinuerlig oppmerksomhet. For øvrig er prosjektet *Ny energi rundt Damsgårdssundet* i fase 3 og fase 4 (Bergen kommune, udatert), hvor informant (K1) bekreftet at; «vi er i slutten av arbeidet, vi avrunder dette nå i 2014/2015 og skal planlegge en evaluering».

Bilde 1: Deler av Sentrumsparken/Trappeparken i Ytre Arna. Foto: Eivor Bjørnarsdotter Bø.

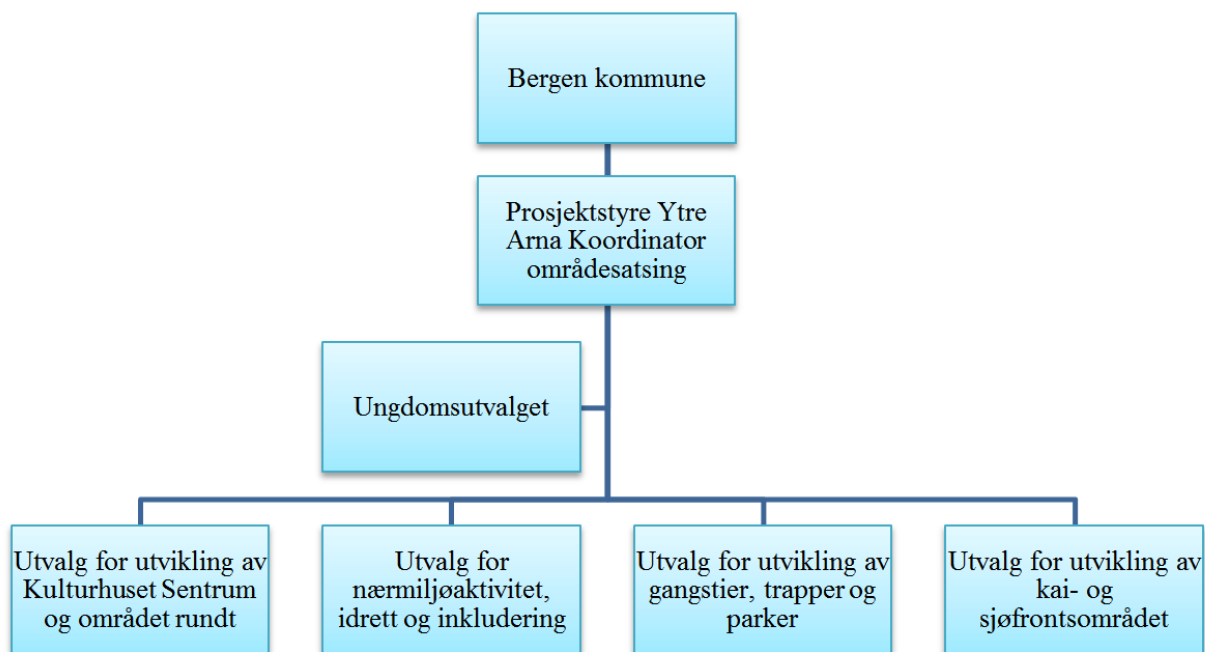
Bilde 2: Muren i øvre sentrum, Ytre Arna. Foto: Eivor Bjørnarsdotter Bø.

Bilde 3: Elvejuvet (Blindheimselva) i sentrum av Ytre Arna. Foto: Eivor Bjørnarsdotter Bø.

Bildene over illustrerer tre av prosjektene som har blitt gjennomført helt eller delvis på bakgrunn av områdesatsingen i Ytre Arna. Sentrumsparken/Trappeparken ble i 2014 restaurert av Grøn Etat (Bergen kommune, 2015). Veggutsmykningen av muren i øvre del av sentrum ble initiert av Arna og Åsane kulturkontor sammen med områdesatsingen i Ytre Arna i løpet av våren 2014. Oppryddingen av elvejuvet i 2014 er sagt til å være områdesatsingens (foreløpige) største gjennomførte prosjekt. Prosjektet tok til våren og sommeren 2014 og ble gjennomført på grunnlag av dugnad i første omgang (Bergen kommune, 2014-b). Profesjonelle sto for å hente opp avfall fra selve elvejuvet og nedhogging av en tett skog som tidligere var dominerende i elvejuvet (ibid.). *Etter gjennomføringen av prosjektet kan en se sjøen og elven fra sentrum, noe som har vært et enormt løft for området* (Bergen kommune, 2014-b: 3).

Områdesatsingen i Ytre Arna er i fase 2 av prosjektarbeidet hvor det er fokus på konkretisering av planer, kortsiktige tiltak og videre finansiering. I figur 6 har jeg gjengitt organisasjonskartet for fase 2.

Figur 6: Organisasjonskart av områdesatsing Ytre Arna, Fase 2 (Bergen kommune, 2013: 21, 2015: 27).

Fase 2 startet opp høsten 2012 hvor det ble tilsatt en ny koordinator i områdesatsingen for arbeidet lokalt i Ytre Arna. Koordinator har som oppgave å være bindeleddet mellom lokalbefolkningen og Bergen kommune, i hvordan koordinatoren skal legge til rette for medvirkningsprosesser i de aktuelle områdene (Bergen kommune, 2014-a). Figur 6 viser til de fire (fem med ungdomsutvalget) utvalgene som ble de endelige prioriterte delområdene i områdesatsingen. Sammenlignet med figur 4, har figur 6 gått i detalj for organiseringen av områdesatsingen i Ytre Arna. *Bergen kommune* er i denne sammenheng slått sammen til å gjelde Byrådet, styringsgruppen og den eksterne styringsgruppen som vist i figur 4. *Prosjektstyret Ytre Arna – Koordinator områdesatsing* er prosjektledelsen sammen med koordinator som jobber lokalt med områdesatsingen i Ytre Arna. Ungdomsutvalget sin oppgave i organiseringen av områdesatsingen er å sikre at meningene til ungdommen kommer frem og videre blir prioritert i all planlegging (Bergen kommune, 2013). De kan med andre ord komme med innspill og vurderinger til de andre utvalgene sine planer. Videre er utvalgsgruppene representert som fire forskjellige utvalg i figur 6. Disse har egne effektmål som støtter de overordnede målene i områdesatsingen på forskjellige måter (Bergen kommune, 2015). For å forstå bakgrunnen i målene til de ulike utvalgsgruppene er det

nødvendig å se de i perspektiv av de overordnede effektmålene, slik de er formulert av Bergen kommune (2015: 29):

Områdesatsing Ytre Arna har:

- 1. bidratt til at flere oppfatter Ytre Arna som et attraktivt, trygt og fargerikt sted*
- 2. lagt til rette for at flere opplever kontakt med andre i nærmiljøet på gode møtesteder (ute og inne)*
- 3. bidratt til større deltagelse i fritidstilbud og fysisk aktivitet*
- 4. stimulert til opprustning av sentrumsområdet gjennom vekst innen bostedsutvikling, lokalt kulturliv, handel og næring (justert i 2015)*
- 5. bidratt til bedre språkkompetanse blant barn og unge i Ytre Arna (nytt mål i 2015)*

Videre følger effektmålene for de fire ulike delområdene av områdesatsingen i Ytre Arna (Bergen kommune, 2015: 27-28):

1. Utviklingen av Kulturhuset og området rundt har bidratt til at;

- Ytre Arna sentrum har flere åpne og attraktive møtesteder for alle, på tvers av alder og kultur,*
- Deltakelse i fritidsaktiviteter har økt blant minoritetsgrupper som normalt deltar mindre,*
- Gang-, sykkel- og rullestolferdselen gjennom sentrum øker, og*
- Flere handels- og servicetilbud blir etablert og samlet i sentrum*

2. Utviklingen av Ytre Arnas kai- og sjøfrontsområde, bygdens historiske sentrum, har ført til at;

- Sjøfronten har blitt et tilgjengelig og levende møtested for folk i alle aldre,*
- Nye fritidsaktiviteter har blitt etablert i tilknytning til sjøen,*
- Området har økt sin kulturhistoriske og næringsmessige verdi, og*
- Flere gjester og fastboende bruker sjøveien for å komme seg til Ytre Arna som et alternativ til veitransport*

3. Utviklingen av Ytre Arnas gang- og grøntområde har ført til at;

- Flere barn og unge opplever Ytre Arna som et trygt sted med gode oppvekstvilkår,*
- Flere bruker uteområdene i bygden til fysisk aktivitet, og gange blir regnet som et godt alternativ til bil*
- Kulturhistoriske verdier blir mer synlige og fremhevet for lokalbefolkningen,*
- Flere oppfatter Ytre Arna som et grønt og fargerikt sted, og*
- Det blir mindre hærverk og forsøpling i bygden*

4. Utviklingen av Ytre Arnas kultur- og idrettsliv har ført til at;

- Flere opplever at det er gode, lokale fritidstilbud i nærmiljøet,*
- Flere barn og unge tar selv initiativ til positive tiltak i lokalmiljøet*
- Deltakelsen i faste aktiviteter har økt blant innbyggere som i snitt deltar mindre, og*
- Ytre Arna har styrket sitt omdømme som et livlig og kreativt sted*

Det er ikke vanskelig å se at arbeidsmetodikken til Bergen kommune er tuftet på fremtidige effekter. Dette gjenspeiles i hvordan de gitte effektmålene er fremstilt. Metoden er i seg selv kommunikativ rasjonalistisk ved at man velger å bruke dialog og argumentasjon for å komme frem til målene. Likevel kan jeg også trekke linjer til en instrumentell rasjonalitet i hvordan man ønsker å legge frem forskjellige mål i fremtidige konsekvenser for hvordan man ønsker at det skal bli til slutt. Jeg kommer tilbake til denne diskusjonen i avsnitt 4.3.

Hvis vi går tilbake til organiseringen av områdesatsingen i Ytre Arna, som vist i figur 6, kan det minne om et styringssystem inspirert av en tilnærming til *governance*. I den grad at aktørene i utvalgsgruppene er ikke-folkevalgte aktører som går gjennom beslutningsprosesser som er basert på dialog og argumentasjon opp til endelige forhandlinger. Beslutningsutfallet er basert på at man kommer til enighet om prosjekter og tiltak – via konsensus. Om vi går tilbake og tenker på teorien til den kommunikative vendingen som vokste frem på 1980- og 1990-tallet antyder Eriksen (1993) at for at konsensus skulle kunne etableres måtte det eksistere visse intersubjektive standarder for å avgjøre gyldigheten av ytringer. Man har som hensikt å komme frem til en felles forståelse av hva som er de ønskede målene i satsingen. Jeg kan trekke mange likhetstrekk til denne måten å tenke på inn i prosessen hvor man har valgt å dele opp målene og fordelt disse i de ulike utvalgsgruppene. Det kan være forskjellige mål og meninger i mellom de ulike utvalgsgruppene, men innad i disse grupperingene har man kanskje sett for seg og ønsket, at aktørene kunne komme til enighet om hva som tilslutt skal stå som gyldige ytringer. Hvor det etableres ulike former for konsensus i hvert enkelt delområde som er basert på dialog og argumentasjon innenfor hver utvalgsgruppe.

Medvirkning står som en grunnmur i arbeid med områderettet arbeid både nasjonalt og internasjonalt. I byrådssaken om områdesatsing i Bergen (Bergen kommune, 2012-b) legger kommunen tydelige retninger for at; [...] *kommunen i tett samarbeid med innbyggere, næringsliv, lag og organisasjoner vil arbeide for å styrke områdets fysiske standard og styrke beboeres og brukeres innflytelse på hverdagsliv og livsutfoldelse* (ibid.: 4). Medvirkningsperspektivet i områdesatsingen kan relateres til den kommunikative planleggingen hvor man ønsker at det er samfunnet i seg selv som skal planlegge. Blant annet så sentrerte John Friedmann (1987) ideen til den moderne planleggingen å handle om å ta for seg utfordringene med å finne måter for hvordan samfunnsborgere som lever sammen selv kan ta hånd om sine kollektive interesser. Det kan se ut til at måten man har valgt å arbeide med områdesatsinger ønsker å ta fokuset bort fra en vertikal hierarkisk (*bottom-up*) måte å jobbe på. Derimot ligger fokuset på å inkludere aktører i arbeidet med områdesatsingen.

Aktørene får muligheten til å være med i forhandlingene og beslutningsprosessene av det fremtidige planarbeidet i områdesatsingen. Healey (1993) bygger på at den kommunikative vendingen innenfor samfunnsplanleggingen innebærer å se planlegging som en kommunikativ eller kollaborativ prosess. Med andre ord skal planleggingen foregå gjennom debatt og overbevisende argumentasjon. At det foregår en interaksjon mellom grupperingene lokalt i Ytre Arna og inn til kommunen som aktør er tydelig. Sager (2009) mener at rollen hos den kommunikative planleggeren vil være å skape samarbeid mellom interessenter og grupper som blir påvirket til en kreativ prosess. Dette genererer muligheter som tilbyr mer til hver enkelt deltakende gruppe enn det ville gjort i alternative prosesser. På bakgrunn av dette kan jeg trekke tydelige linjer til det koordinerende arbeidet Bergen kommune gjør i å sette sammen utvalgsgrupper hvor man ønsker at disse sammen skal skape et samarbeid og engasjere seg i arbeidet gjennom kreative prosesser. Disse kreative prosessene kan jeg blant annet identifisere i hvordan de ulike utvalgene gjennom verkstedarbeid, har jobbet med å utarbeide fiktive avissaker som et videre grunnlag for utforming av mål for sitt arbeid (Bergen kommune, 2015). Hvorvidt arbeidet utvalgsgruppene genererer mer muligheter til hver enkelt deltakende gruppe gjenstår å vurdere i de videre prosessene i gjennomføring av planarbeidet. Siden områdesatsingen i Ytre Arna fortsatt er i en fase hvor man skal konkretisere planer og gjennomføre kortsiktige tiltak, er det noe vanskelig for meg å drøfte hvorvidt dette skjer i praksis, annet enn hva som er gjennomført av tiltak frem til i dag.

Organiseringen av selve prosjektet områdesatsing Ytre Arna (figur 6), i motsetning til organisasjonskartet av de overordnede strukturene i områdesatsing i Bergen, viser en mer detaljert struktur enn hva som kommer frem i figur 4. Begge figurene er fremstilt på en måte som viser til en hierarkisk styringsstruktur, men det er først ved å studere figur 6 at man legger merke til hvor stor rolle utvalgsgruppene har i arbeidet med områdesatsingen. Disse er representert i et horisontalt system. Og med et fokus på medvirkning i arbeid med områdesatsinger, har ideene til de overordnede effektmålene blitt fastsatt gjennom diskusjon og forhandling i disse utvalgene. Dette gjenspeiler teorien om de horisontale og vertikale samordningene man finner i litteraturen, og for meg kan strukturene i figur 6 vise til en horisontal samordning. Den horisontale samordningen tar nemlig utgangspunkt i at man ønsker at ulike funksjoner og oppgaver skal være knyttet til ulike typer *flate* nettverk (Amdam og Veggeland, 2011). Disse *flate* nettverkene ønsker å komme frem til felles mål og tiltak gjennom argumentasjon og forhandlinger. Jeg kan også sette dette i sammenheng med den kommunikative rasjonaliteten hvor man ønsker å gå bort fra en hierarkisk styringsform og

heller ha en *bottom-up*-tilnærming til styringsstrukturene. Man ser heller på et styringssystem som kan relateres til *governance*. I arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna inkluderes ikke-folkevalgte aktører og man har en aktørrelasjon mellom det private og det offentlige, fremfor bare offentlige aktører.

4.2.1 Arbeidsmetodikk – Iterative prosesser

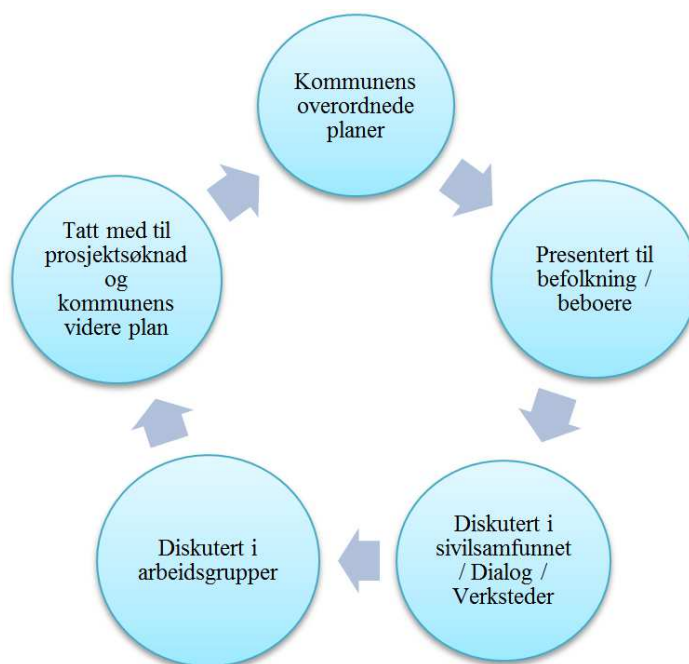
I programmet for områdesatsing i Bergen (Bergen kommune, udatert) legger kommunen frem sin overordnede metodikk og tilnærming i arbeidet med områdesatsing. Hovedpoengene her er at det skal være lagt opp til en bred medvirkning i både planleggingen og gjennomføringen av arbeidet. Dette understreker kommunen som krevende prosesser i henhold til hvordan man unngår særinteresser og hvordan man skal avgrense arbeidet som skal gjennomføres;

Stor grad av medvirkning medfører at mange ønsker og behov kommer på dagsorden, og at et mangfold av løsningsforslag fremmes. Det er derfor en utfordring å sortere innspill og forslag, ikke for å avvise, men for å vurdere hva som er mulig å få til innenfor gjeldende strukturelle og materielle rammer (Bergen kommune, udatert: 7).

Blant teoretikere som har stilt spørsmål til den normative forankringen av en kommunikativ tilnærming til planlegging, trakk jeg frem Yiftachel og Huxley (2000a, 2000b) i det teoretiske rammeverket til oppgaven. Det Yiftachel og Huxley fremmet i sitt arbeid, kan gjenspeiles med utfordringene som Bergen kommune (udatert) har med å ha fokus på stor grad av medvirkning. De får et «lass» med ønsker og behov som kan være vanskelig å vurdere med tanke på mulighetene for å få det gjennomført. Yiftachel og Huxley (2000b) mener at man også må ta i betraktning de diskursive praksisene som er med på å forme et samfunn. I kapittel 5 vil jeg komme mer inn på hvordan diskursive felt kan være med å strukturere meningsinnholdet rundt områdesatsingen i Ytre Arna.

Tilbake til programmet for områdesatsing (Bergen kommune, udatert) ønsker kommunen for å sikre gode samarbeidsprosesser med det lokale i området, at det legges opp til en stor grad av brukermedvirkning gjennom deltakelse på folkemøter, etablering av arbeidsgrupper, prosessledelser og god koordinering av arbeidet. Kommunen legger vekt på å få til gode, åpne og synlige prosesser der lokalbefolkningen i området så langt som mulig er kjent med beslutninger og fremdrift (ibid.). Som nevnt tidligere er det resultatene som kommer frem i disse prosessene som komme til uttrykk i de ulike handlingsprogrammene for satsingsområdene i Bergen.

Bergen kommune (udatert) har ønsket å bruke en medvirkningsprosess som forsøkes gjennomført som en *iterativ prosess*. Begrepet *iterativ* er et verb som uttrykker at en handling stadig blir gjentatt (Store norske leksikon, 2009). Derav vil det si at metodikken Bergen kommune bruker er basert på en prosess som har som hensikt til stadighet å gjenta seg selv – prosessene går i sirkel. Figur 7 illustrerer hvordan denne prosessen foregår i arbeidet med områdesatsingene.

Figur 7: Illustrasjon av arbeidsmetodikken Iterative prosesser (Bergen kommune, udatert: 8).

Figur 7 viser til hvordan denne sirkuleringen av prosessene skal foregå. Først og fremst har man kommunens overordnede planer som presenteres for lokalbefolkningen i det gitte området. Videre diskuteres det innad i samfunnet gjennom dialog og verksteder - man setter seg kanskje noen mål for hvor man ønsker å gå videre. Omsider blir det etablert arbeidsgrupper, eller utvalgsgrupper som figur 6 viste til, og her diskuterer og kommer man frem til prosjekter og tiltak man ønsker å prioritere. Videre blir det som kommer frem i arbeidsgruppene tatt med til en prosjektsøknad og eventuelt inkludert i kommunens plan for en fremtidig håndtering og gjennomføring. Og på denne måten går prosessene i en sirkel. Ved nye problemstillinger går man gjennom den samme prosessen på nytt. For eksempel for prosessene for utarbeidelsen av Ideskissen (2014) som lagt frem i januar 2015. «*Ideskissa hadde ikke sett slik ut om det ikke hadde vært for medvirkningsarbeidet*» (K8). Informanten fremhever at medvirkningsprosessene også har vært gjeldene i utarbeidelsen av Ideskissen. Selv om dette ikke er en tydelig overordnet plan fra kommunen sin side, men heller et

planforslag for fremtidige muligheter innenfor Ytre Arna, ser det ut til at prosessene kommunen bruker i områdesatsingen også har vært inkludert i utarbeidelsen med Ideskissen. Ideskissen ble presentert i lokalmiljøet i Ytre Arna i januar i år (2015) og videre blir den nå diskutert i sivilsamfunnet og muligens videre inn i de ulike utvalgsgruppene.

Det er ikke til å komme forbi at kommunikasjon og argumentasjon blir godt brukt i en slik form for arbeidsmetodikk. Healey (1992) fremmer blant annet det med å bruke den kommunikative dimensjonen av kollektiv debatt og beslutninger i betydningene av nettopp kollektive interesser. Healey (1992) mener at man ved å ha fokus på debatt og kollektive interesser kan fjerne fokuset fra relativismen som mer eller mindre behandler ytringer kun som meninger. I tillegg vil man gjennom en arbeidsmetodikk som Bergen kommune fører i arbeid med områdesatsing, ofte kunne sitte igjen med innspill og tilbakemeldinger som videre blir tatt med i de ulike prosessene som gjentar seg selv. Ved å praktisere dette mener Sager (2009) at man utvikler en egenskap til å være god på å lytte, som igjen kan redusere en eventuell spenning mellom administrativ effektivitet og demokratisk ansvarlighet. Amdam og Veggeland (2011) la vekt på at man ofte mangler såkalte «oppskrifter» på hvordan man skal planlegge i bestemte situasjoner i den kommunikative planleggingen, i motsetning til den instrumentelle som har tydelige trinnvise prosesser planleggingen skal følge.

Etter 10 år med arbeid i Damsgårdssundet så ble det bra, man etablerte en varig modell som fungerer. Selv om man nødvendigvis ikke har en koordinator etter 10 år så fortsetter dialogene, tilliten er der og den forbindelsesslyngen som du skaper fra en veldig sånn grunnleggende *nedenfra-gaten*-modell for byutvikling fortsetter å fungere [...] alle mulige mennesker er involvert og det finnes ingen bedre måte å jobbe på, men det er også viktig å si at det er en relativ omfattende måte å arbeide på (TK2).

Arbeidsmetodikken som Bergen kommune (2014) har valgt å bruke kan minne om en unik «oppskrift» på hvordan man kan planlegge i slike situasjoner som krever kommunikasjon og medvirkning. Informanten i sitatet over mener at *forbindelsesslyngen* de har skapt fortsatt ser ut til å fungere i områder som er i den avsluttende fasen av satsingsarbeidet. Informanten nevner også at det er en typisk tilnærming med et perspektiv fra *nedenfra-gaten* - man planlegger på grunnlag av hva folket i samfunnet selv vil og ønsker. Dette relaterer seg i stor grad også til et styringssystem som faller under *governance*, som ikke følger en typisk hierarkisk styringsform.

For å gå noe i dybden på den *iterative prosessen* har jeg blant annet funnet ut at det kan kobles til teori fra IT-utvikling gjennom iterativ systemutvikling (Steria, udatert) og Boehms

spiralmodell (1986). En iterativ systemutvikling kjennetegnes ved at man bruker en metodologi som er gjentakende, hvor utviklingen har sine røtter i spiralmodellen. Dahl (udatert) forklarer at en spiralmodell illustrerer en samtale som sirkler rundt og rundt. Kjernen av en sak nevenes ikke direkte, men den sirkler mer og mer inn slik at de involvert i samtalen skal skjønne hva det snakkes om. *Kunsten er å snakke om en sak uten å nevne den* (Dahl, udatert). På samme måte kan man si at arbeidsmetodikken til Bergen kommune i områdesatsingene illustrerer noe av det samme i måten de ønsker å drive prosessene rundt og rundt.

[...] hvis man unnlater å ta folk med på laget i forhold til informasjon, formidling og fortellinger om hva det er som skjer, så er basisen for samarbeidsprosjektet brutt [...] det får faktisk en slik spiraleffekt, folk mister veldig troen hvis de først har blitt invitert med på laget og engasjerer seg og så skjer det ingenting (TK2).

I relasjon til områdesatsingen har informantene i sitatet over lagt vekt på at det er viktig å inkludere menneskene i formidling av informasjon underveis i et prosjekt. Dette får en effekt som en spiral – informasjonen må gå rundt og rundt, og menneskene må se at det de bidrar med faktisk har en positiv effekt for dem. En annen ting som jeg også vil peke på er at man ikke nevner sakens kjerne direkte i en slik form for prosess. Områdesatsing i sin helhet er jo grunnlagt i nettopp levekårsrapporteringer (Bergen kommune, udatert). Så det at man unngår å omtale levekårsutfordringene for å slippe å skape en negativ stemning kan kanskje ses i relasjon til hvordan Bergen kommune har ønsket å bruke en slik arbeidsmetodikk. I kapittel 5 kommer jeg inn på hvordan man ikke ønsker å prate om levekår direkte i satsingsområdene.

4.3 Områdesatsing i et teoretisk perspektiv

Byråds- og bystyresaker, program for områdesatsing og handlingsprogram for områdesatsing er alle elementer som kan ses i en overordnet sammenheng med tilnærming til instrumentell planlegging. Husbanken (2013) og Bergen kommune (udatert, 2013, 2015) har produsert noe som kan minne om «oppskrifter» for hvordan man skal planlegge i en områdesatsing. Det kan se ut som Bergen kommune og Husbanken har ønsket å finne de optimale løsningene for hvordan man går frem i slike prosjekter – man er *the economic man* - blant annet gjennom sine programbeskrivelser (Amdam og Veggeland, 2011). Men derimot er metodene i hvordan man bruker disse *oppskriftene* relativt nærliggende til den kommunikative planleggingen. For eksempel fører arbeidsmetodikken med seg tydelige relasjoner til en kommunikativ rasjonalitet. Man har et fokus på å formidle all type informasjon innenfor satsingen i mellom alle aktører som er involvert i områdesatsingen. Prosjektene og tiltakene som senere skal

konkretiseres i fremtidige planer er forankret i hva som kommer frem som de overordnede effektmålene og effektmålene i de ulike utvalgsgruppene i områdesatsingen i Ytre Arna. Med andre ord lar man samfunnet, som i dette tilfellet er Ytre Arna, være med på å forme sin egen utvikling. Og det er akkurat dette Nyseth (2001) sier om samfunnsplanlegging, det handler om å forstå det sosiale livet for å kunne forbedre betingelsene for det livet som skal leves lokalt. Bergen kommune (2015) har aktivt jobbet med å kartlegge opplevde styrker, utfordringer, muligheter og trusler i Ytre Arna. I tabell 4 har jeg gjengitt et utvalg av punktene som kom frem i kartleggingen høsten 2012. Prosessen ble gjennomført via samtalerunder med totalt 26 aktører fra skole, organisasjonsliv, næringsliv, offentlige tjenester og grunneiere. Målet med kartleggingen var å skape god og bred medvirkning i det videre arbeidet med områdesatsingen (ibid.).

Tabell 4: Situasjonsanalysen i Ytre Arna (utvalgte punkter) (Bergen kommune, 2015: 7-8).

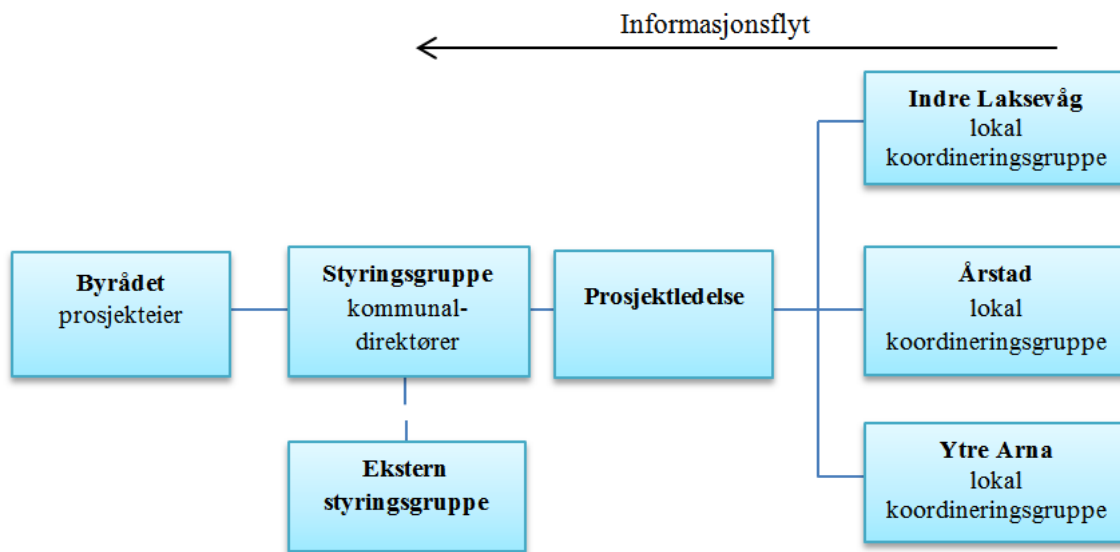
Styrker	Utfordringer	Muligheter	Trusler
Positiv endring til at innstillingen til å utvikle Ytre Arna – har snudd.	Å gå fra intensjon til handling.	Sjøen og fjorden er en ganske uutnyttet ressurs.	Økt trafikk gjennom området.
Bedre oppvekstmiljø enn på lenge.	Koordinere ulike grupper og prioriteringer.	Verdifull kulturhistorie av nasjonal interesse som er delvis «skjult».	Terrengforhold som hindrer gjennomføring av ønskede tiltak.
God enighet om prioriteringer.	Skape bedre kommunikasjon mellom det offentlige og nærmiljøet/lokale aktører.	Støre innendørsareal i fabrikkbygningene.	Endring av eiendomsforhold.
Sterk stedsidentitet.	Å få brukt stedet – ikke bare bo her.	Bedre samordning av gode krefter i lokalsamfunnet og kommune.	Utskiftning av beboere – ustabilitet.
Pionérsted med sterk foreningskultur.	Unngå å slite ut engasjerte frivillige.	Bedre utnyttelse av grøntområder og fellesareal.	Ytre Arna er utenfor de etablerte infrastrukturellelinjene.

Med utgangspunkt i beboernes opplevde erfaringer fra Ytre Arna viser dette til at Bergen kommune, som planlegger, anvender en stor grad av medvirkning. Og dette fører meg tilbake til at man må kjenne et samfunn for å kunne forbedre de betingelsene som folk ønsker for å leve livet lokalt;

Man tror av og til at folk må da bli glade for å få pusset opp en park eller en gate, men sånn er det jo ikke. Folk trenger ikke nødvendigvis oppussingsprosjekter, men de ønsker først og fremst å få være med på sin egen utvikling – de er med-skapere og steds-skapere (TK2).

Dermed kan det se ut som om områdesatsingen følger det første trinnet fra den instrumentelle planleggingen hvor Banfield (1959) mente man måtte gjennomgå en analyse av situasjonen, *analysis of the situation*. I den grad kan situasjonsanalysen i Ytre Arna vise til en analyse hvor man har analysert mulige situasjoner av området i Ytre Arna. Men, metoden man har brukt i Ytre Arna har gitt ikke-folkevalgte aktører muligheten til å være med på å forme analysen. Slik jeg forstår ut fra Banfield (1959) sitt syn, er det planleggeren som på egenhånd skal komme frem til disse elementene. På denne måten kan jeg forkaste at metoden som er anvendt i Ytre Arna er instrumentalistisk i sin utarbeidelse. Vi må heller rette oppmerksomheten mot den kommunikative rasjonaliteten for å kunne undersøke hvorfor Bergen kommune har valgt å jobbe som de har med områdesatsingen. Et eksempel på hvordan kommunikative rasjonaliteten kan være fremtredende i områdesatsingen er hvordan utvalgsgruppene har jobbet sammen og kommet frem til egne målsetninger (effektmål) for arbeidet i områdesatsingen. Disse listet jeg opp på side 53. Under effektmålene til de forskjellige utvalgsgruppene trakk jeg linjer til både den kommunikative og instrumentelle rasjonaliteten. Måten, eller metoden man har brukt for å komme frem til disse effektmålene er i stor grad tuftet på en kommunikativ rasjonalitet i hvordan utvalgsgruppene selv har utarbeidet effektmålene for hvert delområde. Men effektmålene kan bindes opp til hvordan man med en instrumentell rasjonalitet ønsker å liste opp alle mulige mål til fremtidige konsekvenser for å komme frem til en slutt. Likevel er ikke mål som kunne fått en negativ konsekvens listet opp, og med dette veier jeg mer over til å si at effektmålene i seg selv er basert på en kommunikativ rasjonalitet.

Jeg har også diskutert hvorvidt styringsstrukturen til organiseringen kan minne om en tilnærming til *governance* eller *government*. Her har det vist seg at organiseringen, slik jeg ser det, kan ha en tilnærming til begge former for styringsstruktur slik fremstillingen er gjengitt i figur 4. Organisasjonskartet av områdesatsing i Bergen er fremstilt på en måte som kan minne om *government* i hvilket den er hierarkisk i sin form. Men undersøker du egenskapene til de ulike feltene i strukturen finner man fort ut at informasjonsflyten egentlig går fra de lokale koordineringsgruppene og oppover i hierarkiet. Derfor har man en styringsstruktur som mer kan minne om en tilnærming til *governance*. Og en styringsstruktur av *governance* kjennetegnes av en horisontal struktur. Jeg har på bakgrunn av dette laget en figur som viser hvordan man alternativt kunne fremstilt organisasjonskartet av områdesatsing i Bergen.

Figur 8: Alternativ fremstilling av organisasjonskartet: Områdesatsing i Bergen.

I figur 8 har jeg satt opp organiseringen i en horisontal struktur for å fremheve et eksempel på hvordan Bergen kommune bedre kunne vist til at strukturen av en områdesatsing i sin helhet, slik jeg har tolket det, handler mer om informasjonsflyten fra de lokale koordineringsgruppene og opp til prosjektledelsen. Jeg kan ikke argumentere for at strukturen bare viser til en tilnærming av *governance*, fordi det ligger forankret en bystyresak om hva en områdesatsing skal bestå av. Likevel ville jeg argumentert for og heller fremstille organiseringen av områdesatsing som jeg viser til i figur 8 for å vise at områdesatsing bygger på en *nedefra-og-opp*-tilnærming, heller enn en *ovenfra-og-ned*-tilnærming.

4.4 Reflekterende oppsummering

Kapitlet har hatt som hensikt å analysere organiseringen av områdesatsing i Bergen sammen med organiseringen av områdesatsingen i Ytre Arna. Siden områdesatsingen er forankret i en bystyresak og det er en form for hierarkisk fremstillingsmåte av organisasjonskartet (figur 4) har jeg trukket linjer til en styringsstruktur med tilnærming til *government*. Studerer du organiseringen nærmere vil det derimot kunne minne mer om en styringsstruktur til *governance*. Områdesatsingen legger opp til at det er lokalbefolkningen i de områdene som har blitt prioritert inn i til en satsing som skal komme med innspill til kommunen gjennom prosjektledelsen. Videre jobber prosjektledelsen med innspill og forslag til konkrete tiltak og eventuelle planer. Arbeidsmetodikken som Bergen kommune bruker er et eksempel på dette. Jeg vil derfor konkludere med at måten organisasjonskartet i figur 4 er fremstilt på vil styringsstrukturene kunne ha egenskaper både fra en tilnærming til *government* og

governance. Men, for å vise tydeligere at jeg mener styringsstrukturen til områdesatsing har en tilnærming til *governance* foreslo jeg en alternativ måte å fremstille organisasjonskartet i figur 8. Et horisontalt organisasjonskart ville tydeligere ha vist til at områdesatsing tufter på at det er lokalsamfunnene i seg selv som skal være med å planlegge sin egen utvikling. Videre har jeg også argumentert for at metoden man bruker i områdesatsing i større grad er forankret med en kommunikativ rasjonalitet fremfor en instrumentell rasjonalitet. Medvirkning spiller en så stor rolle i arbeid med områdesatsing at det åpner opp for demokratisk planlegging. Med demokratisk mener jeg at lokalbefolkningen i lokalmiljøet i Ytre Arna er inkludert av Bergen kommune til å være med på sin egen utvikling. Både situasjonsanalysen i tabell 4 og de overordnede effektmålene i områdesatsingen i Ytre Arna sammen med effektmålene i hvert delområde viser til en rasjonalitet fra kommunikativ planlegging.

Amdam og Veggeland (2011) mener at *governance* i form av myke reguleringer under visse forhold kan preges av utviklingstrekk fra den kommunikative planleggingen. Den setter store krav til transparens og allmenn deltakelse i samfunnstyringen. Derfor kan jeg si at det er en sammenheng mellom styringsstrukturen i områdesatsingen og metodikken som bygger på en kommunikativ rasjonalitet. Styringsstrukturen tilsier at områdesatsingen både har egenskaper fra *government* og *governance*, men informasjonsflyten fra de lokale koordineringsgruppene tilsier at områdesatsingen bygger mer på strukturer fra *governance*. Noe som styringsstrukturen og rasjonaliteten ikke kan si noe om er hvorvidt det eksisterer noen *overordnede* meningsstrukturer som er med på å styre hvordan aktørene forankret i områdesatsingen, baserer sin oppfattelse av områdesatsingen på. Jeg vil derfor i neste kapittel undersøke og analysere om det eksisterer noen former for meningsinnhold i områdesatsingen som er strukturerende på hvordan kommunen går frem i arbeidet med den. Jeg tar utgangspunkt i den poststrukturalistiske teorien og lar meg inspirere av en diskursanalyse i hvilket jeg ønsker å identifisere slike meningsstrukturer.

5. Meningsinnhold til områdesatsingen i Ytre Arna

Fra å ha undersøkt og analysert styringsstrukturene og planstrategiene i områdesatsingen inn til et teoretisk perspektiv vil jeg i dette kapitlet gå over til å undersøke om jeg kan identifisere hvilket meningsinnhold områdesatsingen i Ytre Arna har. Jeg gjør dette med forankring i det teoretiske rammeverket til den poststrukturalistiske tilnærmingen og er inspirert av diskursanalyse for å finne *overordnede* meningsstrukturer. Når jeg sier at noe er strukturerende i dette kapitlet viser jeg til hvordan meningsinnhold og/eller meningsstrukturer har en påvirkende effekt til det jeg referer til. For eksempel; «elementet *demokrati* er strukturerende på meningsinnholdet i områdesatsingen».

Jørgensen og Phillips (1999) sier at ordet diskurs ofte dekker en eller annen idé om at språket er strukturert i forskjellige mønstre. Hva vi sier om noe er gjerne fulgt av en diskurs innenfor ulike sosiale felt. For eksempel kan man snakke om *medisinsk diskurs* eller *politisk diskurs*. En diskursanalyse er analysen av slike mønstre (ibid.). Jeg har derfor ønsket å undersøke mønstrene i diskursen om områdesatsingen, og jeg bruker begrepet meningsinnhold videre om de ulike mønstrene jeg har funnet. For eksempel har meningsinnholdet til lokalbefolkningen eller bedriftsansatte lokalt i Ytre Arna falt under et eget diskursivt felt fordi deres subjektivitet har en forankring til stedet og dets stedshistorie (*sense of place*). Mens ansatte fra Bergen kommune, som jobber direkte med områdesatsingen, vil falle under et administrativt diskursivt felt. Fordi deres arbeid går ut på at de skal følge de strukturene kommunen forholder seg til. På grunnlag av datamaterialet mitt har jeg valgt å sette opp to diskursive felt til områdesatsingen i Ytre Arna, et administrativt og et lokalt. Den overordnede diskursen er områdesatsingen. Men for å undersøke hvordan utvalget mitt har konstituert sitt meningsinnhold har jeg skilt mellom det administrative og det lokale. Jeg har gjort dette med utgangspunkt i nodalpunkter som Jørgensen og Phillips (1999: 37) definerer som; *et privileget tegn, som de andre tegn ordnes omkring og får deres betydning i forhold til*. Diskursen etableres ved at betydningen struktureres omkring noen nodalpunkter (ibid.). Nodalpunktene jeg har valgt meg ut er «mobilisering» og «industrihistorien». Jeg vil forklare underveis hvordan jeg har kommet frem til disse to som nodalpunkter for områdesatsingen. Og jeg vil beskrive hvordan elementene til nodalpunktene virker strukturerende på meningsinnholdet i de diskursive feltene. Det har også vært nødvendig å se på levekår opp mot områdesatsingen. Levekårsrapporteringene skal være avgjørende for områdene som blir valgt ut til å få en områdesatsing. Jeg vil undersøke hvordan levekår blir satt i sammenheng

med områdesatsingen (i Ytre Arna) – er det noe ved levekårsrapporteringene som er så entydig at man kan koble disse til hvordan man jobber med områdesatsinger?

5.1 Det administrative diskursive feltet

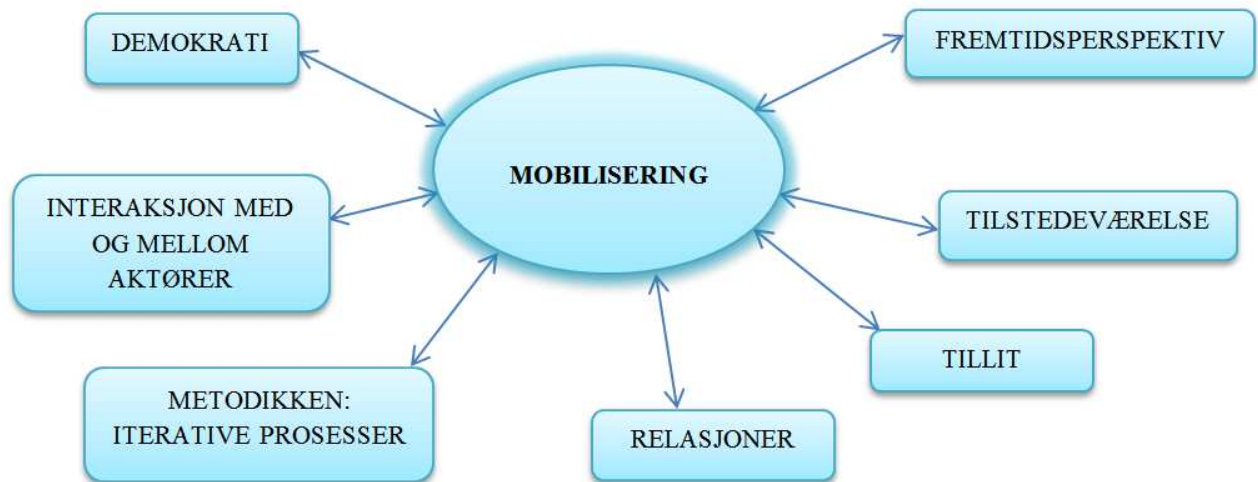
Områdesatsing og områdeløft er forankret statlig og kommunalt gjennom statsbudsjett, bystyresak og i programbeskrivelser. Basert på innsamlet datamateriale har jeg undersøkt hva det administrative diskursive feltet er opptatt av. I kapittel 6 vil jeg vurdere hvorvidt meningsinnholdet fra disse to feltene er med på å påvirke strukturene og/eller strategien i områdesatsingen. Det er viktig å presisere at det administrative feltet ikke nødvendigvis er et homogent felt, eller at «mobilisering» kan være det eneste nodalpunktet for det administrative, men jeg har kommet frem til dette nodalpunktet på grunnlag av samtalene jeg har hatt med utvalget mitt. Figur 9 på neste side illustrerer derfor det administrative diskursive feltet med nodalpunktet «mobilisering» og tilknyttede elementer. Jeg har kommet frem til «mobilisering» som nodalpunkt på bakgrunn av elementene i figuren som jeg ser på som strukturerende i det administrative diskursive feltet med områdesatsingen i Ytre Arna.

De første stegene ble jo tatt i 2011 og 2012 med folkemøter og for å gjør seg kjent med Ytre Arna. På den tiden var det et høyt frustrasjonsnivå og liten tillit til kommunen. Det har tatt noen år å komme ditt hen, men nå har dialogen blitt veldig god de siste par årene med veldig stor medvirkning og en veldig oppslutning både rundt tiltak som dette (ideskissa), men også enkle, hverdagslige tiltak som gjøres i området der ute (K11).

Det virkelige spennende med områdesatsing er metodikken, at det oppfordrer så aktivt til lokalt engasjement og at en både skaper prosesser rundt det og at man hører på nærmiljøet. Så jeg pleier å si at det i kommunal sammenheng er en modig metodikk, vi går aktivt ut og hører på brukerne, politikerne går ut og møter velgerne på hjemmebane (K6).

Informantene fremhever medvirkningsperspektivet de har til arbeidet med områdesatsing. Det nevnes også at tilliten til kommunen i lokalbefolkningen i Ytre Arna har vært lav over en periode, det har derfor vært nødvendig å finne en metodikk som kunne være med på å endre tillitsforholdet mellom kommunen og lokalbefolkningen i området. På den måten har jeg valgt å strukturere meningsinnholdet opp til nodalpunktet «mobilisering». Aarsæther (2012) påpeker at med mobilisering kan planaktøren internt øke sin handlingskapasitet ved å mobilisere et bredere sjikt av ansatte, medlemmer og innbyggere sammen i en diskusjon om fremtidige utfordringer og strategier. Jeg tolker det slik at kommunen har hatt et ønske om å mobilisere arbeidet sitt i stor grad, både gjennom arbeidsmetodikken og i de overordnede strukturene som kommer frem i organisasjonskartene (figur 4 og 6). Figur 9 viser derfor til

«mobilisering» som nodalpunkt for det administrative diskursive feltet. Dette er igjen knyttet opp til områdesatsingen som diskurs. Nodalpunktet «mobilisering» har som hensikt å vise til hva som former og strukturerer meningsinnholdet i områdesatsingen med forankring i det administrative diskursive feltet.

Figur 9: Nodalpunktet «mobilisering» med tilhørende elementer.

«Demokrati» er et av elementene som har en relasjon til nodalpunktet «mobilisering». «Folk trenger jo ikke nødvendigvis oppussingsprosjekter, men de ønsker å være med på sin egen utvikling. Jeg pleier å si det at de er medskapere og stedsskapere, ikke sant» (TK2). Medvirkning er som nevnt tidligere, et særlig viktig element i arbeid med områdesatsinger. Informanten (TK2) impliserer at lokalbefolkningen i Ytre Arna ønsker å ta del i sin egen samfunnsutvikling.

[...] veldig ofte at man går inn med kommunalt arbeid med en forhåndsoppfatning at det er dette som er viktig, men så spør man menneskene der ute og de sier egentlig ikke. På mange områder har det ført til at vi sparer penger på det, fordi man ikke kan gå i gang med prosjekter som folk selv ikke ønsker. De skal ønske å bruke det og bruke stedet (K4).

Til syvende og sist handler det jo om hvordan lokalbefolkningen tar vare på stedet, forvalter stedet – kommunen kan ikke drive et sted, sånn er det ikke (K4).

Informantene i sitatene over legger vekt på at man faktisk ønsker at det skal være lokalbefolkningen selv som skal ta beslutninger på hva man ønsker av fremtidig utvikling av

stedet. Medvirkningsperspektivet til Bergen kommune kommer tydelig fram. Elementet «demokrati» kan derfor være strukturerende på områdesatsingen. «Demokrati» som strukturerende på meningsinnholdet viser til at kommunen tar sikte på å framheve lokalt initiativ gjennom medvirkning. Dette viser seg blant annet i hvordan kommunen som aktør lot lokalbefolkningen ta del i og vedta sine egne effektmål for hvert delområde i områdesatsingen.

«Interaksjon med og mellom aktører» er et annet element i det administrative diskursive feltet. Elementet kan sammen med arbeidsmetodikken sies å henge sammen. Involvering med og mellom aktører krever at det skal være interaksjon mellom de ulike aktørene som er involvert i områdesatsingen. Det er også her arbeidsmetodikken kommer inn. Jeg har likevel valgt å skille elementene «interaksjon med og mellom aktører» og «metodikken». Metoden for hvordan man skal gjennomføre tiltak og prosjekter er en del av områdesatsingen, men hva denne interaksjonen faktisk innebærer er en annen ting.

Områdesatsingen handler ikke bare om en ressurs, det handler om relasjoner mellom innbyggerne og den som er prosjektleder – det relasjonelle og tillit er helt likt avgjørende for en by sin utvikling og en bydel sin vekst som penger, faktisk. Du kommer ingen vei hvis man ikke snakker samme språk og har tillit til hverandre – det har vært en viktig lærdom å utvikle (TK2).

Som denne informanten sier har det vært viktig i prosessene å *snakke samme språk*. Dette har sammenheng med at kommunen ønsker en interaksjon med og mellom aktørene involvert i områdesatsingen. Elementet «interaksjon med og mellom aktører» kan være strukturerende i den grad det administrative feltet ønsker at kommunen på sin side, men også lokalbefolkningen, skal snakke samme språk om områdesatsingen for å komme frem til noen felles mål. I det administrative feltet gir det mening ved at man ønsker at ulike sektorer i kommunen skal kunne snakke sammen og reflektere rundt problemstillinger som kan dukke opp. I det lokale feltet gir det mening ved at man innad de ulike utvalgsgruppene ønsket å komme frem til noen felles effektmål for hvert delområde.

«Metodikken: Iterative prosesser» har jeg diskutert i kapittel 4. Meningsinnholdet i dette elementet er å formidle informasjon underveis i prosessene omkring områdesatsingen;

Så for min del var det utrolig viktig at vi rapporterte og fortalte, jeg pleide å si: formidle, formidle, formidle! Hvordan har det gått med oss, har vi klart og nå felles mål eller må vi ta inn et ekstra gir neste år og se om vi må gjøre det også på andre måter (TK2).

Begrepet iterativ er i seg selv interessant ved at det betyr at en handling stadig blir gjentatt. Prosessene i områdesatsingen har en tendens til å være gjentakende. I 2012 virket det til å ha vært mye møtevirksomhet med områdesatsingen. Men også underveis i arbeidet med områdesatsingen for å komme frem til hvordan man skal ta prosjekter og tiltak videre, har det vært mange gjentakende prosesser.

Nå er det jo sånn at i områdesatsings- og områdeløftmetodikken er det ikke kommunen på overordnet nivå som velger ut hva vi skal gjøre, men det er gjennom tett dialog med lokalmiljøet – litt sånn omvendt pyramide. Vi startet arbeidet med å ha møter med lokalbefolkningen, hva er det vi vil ta fatt i, og så er det opp til kommunen å prøve å oppsummere og prøve å gjøre noe med de tingene som nærmiljøet har satt på dagsorden (K11).

På samme måte legger informant K8 vekt på at det var nødvendig at initiativet kom fra lokalbefolkningen selv. Slik at når områdesatsingen skal avsluttes er det noen som ønsker og har kapasitet til å fortsette med prosjektene og tiltakene som har vært på dagsorden i områdesatsingen;

Jeg tenker at det er viktig at initiativ kommer derfra (Ytre Arna). Skal slike prosjekter som fødes i områdesatsingen ha et langt liv, så er det viktig at det er noen som ønsker prosjektet og som kan videreføre det etter at områdesatsingen kanskje har bidratt økonomisk over en periode (K8).

«Relasjoner» er et annet element jeg har tatt med fordi det har vist seg å være svært viktig i arbeidet til områdesatsingen. Kommunen ønsker i sin byrådssak (Bergen kommune, 2012-b: 4) at; «[...] kommunen i tett samarbeid med innbyggere, næringsliv, lag og organisasjoner vil arbeide for å styrke områdets fysiske standard og styrke beboeres og brukeres innflytelse på hverdagsliv og livsutfoldelse». Samarbeid kan her ses i forbindelse med relasjoner. Som informant TK2 i avsnittet om interaksjon mellom og med aktører viser til; «så handler områdesatsingen om mer enn bare ressurser, det handler også om relasjoner mellom folket og den som er prosjektleder – det relasjonelle og tillit er helt likt avgjørende for en by sin utvikling». Elementet «relasjoner» er strukturerende i hvordan Bergen kommune aktivt gikk ut i lag og organisasjoner for at områdesatsingen skulle representere bredden av samfunnet i Ytre Arna;

Vi hadde møter med omtrent alle organisasjoner og lag hvor vi fortalte om områdesatsingen og hva vi ønsket og sånn. Derav ønsket vi representanter fra de ulike organisasjonene inn i forskjellige utvalg (K4).

«Tillit» er også et viktig element i det administrative diskursive. Å bygge opp (ny) tillit mellom kommunen og Ytre Arna har vært avgjørende for et videre godt samarbeid. Utviklingen av Miljøgaten⁵ og debatten rundt parkeringsmuligheter i Ytre Arna kan, sammen med levekårsrapporteringene, sies å være en indirekte årsak for hvorfor Ytre Arna ble prioritert som et satsingsområde;

[...] så oppdaget jeg at det var ganske mye misnøye og uro på tross av dette, og innkalte til folkemøte igjen og gjorde meg klar for hugg og spurte: hva er det jeg egentlig ikke jeg forstår her? Det virker som om miljøgaten har skapt irritasjon og jeg tror ikke jeg helt forstår hvor skoen trykker når det gjelder dette området (TK2).

Dette var et slags vendepunkt for Ytre Arna. Den daværende byråden fikk skaffet midler til et prosjekt der og da, og det var i følge informant TK2 det første synlige beviset for at noe skjedde; «*det skapte starten for en entusiasme som mangler sidestykke*» (TK2).

Det var ett eller annet med at tilliten mellom oss var på plass, man trodde at noe kunne skje. Det gikk raskt å få penger til noe som sto og så forferdelig ut og ikke minst skjønnte jeg at Kulturhuset representerte noe som Ny-Krohnborg skole i Damsgård, det var det bankende hjertet i Ytre Arna. Det representerte kulturhistorien, tradisjonene og organisasjonene som var igjen etter at industristedet døde, det var på en måte hele identiteten. Det skjønnte vi etter hvert, og det var det vi begynte å jobbe med i fellesskap, rett og slett (TK2).

Elementet «tillit» har hatt en strukturerende effekt i det administrative feltet. Bergen kommune prøvde å overbevise lokalbefolkningen i Ytre Arna at kommunen var villig til å gjøre noe positivt for området. Og dette gjorde kommunen ved å skaffe raske midler til Kulturhuset Sentrum, slik at lokalbefolkningen i Ytre Arna nå skulle se at kommunen prioriterte området.

«Tilstedeværelse» er også et element i det administrative feltet. For at Bergen kommune skulle «vinne» tilbake tilliten hos lokalbefolkningen i Ytre Arna var det viktig for kommunen å vise sin tilstedeværelse i lokalsamfunnet. Blant annet leier Bergen kommune kontorlokaler hos Frivillighetssentralen i Ytre Arna slik at koordinatoren i områdesatsingen fysisk kan være til stede i lokalmiljøet.

Vi fikk egne koordinatorstillinger både i Ytre Arna og Laksevåg og det var viktig. Noen som holder i det hver dag og sitter i bydelen, denne åpne døren, det tror jeg nesten er helt grunnleggende for å lykkes faktisk. Ikke hva politikerne sier eller prøver å ta frem av saker, men den tilstedeværelsen av en fagperson som du både kan bruke til å kritisere byråden og komme med innspill. Du har en lav terskel, du våger å være

⁵ Miljøgaten, Ytre Arna: Ferdigstilt tidlig i 2013. Prosjektet/utbyggingen ble finansiert gjennom Bergensprogrammet.

åpen og si ting og kanskje også komme med drømmer og tanker som de gjerne ikke våger å ta inn på Rådhuset (TK2).

Elementet «tilstedeværelse» er strukturerende i hvordan Bergen kommune så på det som nødvendig å ha noen fra kommunen fysisk i området gjennom arbeidet med områdesatsingen. Informanten i sitatet over tror også at denne tilstedeværelsen av en person fra kommunalt hold er helt grunnleggende for å lykkes i den videre utviklingen.

«Fremtidsperspektiv» er det syvende og siste elementet i det administrative feltet. Det som kommunen har vært opptatt av i blant annet handlingsprogrammet for områdesatsing i Ytre Arna (2013, 2015) har vært å lage noen overordnede effektmål for områdesatsingen sammen med egne effektmål i de ulike utvalgsgruppene. Disse tok jeg for meg i kapittel 4. *«Effektmålene vi har laget er ikke knyttet opp mot levekårsindikatorene, det er rett og slett fordi vi har noen år å jobbe på her så vi måtte stille inn noen effekter som det er realistisk og gjøre noe med, gjøre en effekt på»* (K4). Informanten sa at de fremfor å fokusere direkte på levekårsrapporteringene heller velger seg ut noen fremtidige effekter man ønsker å oppnå. Elementet «fremtidsperspektiv» blir derfor viktig for hvordan kommunen sammen med lokalbefolkningen har valgt å fokusere på positive effekter man ønsker seg for fremtiden i Ytre Arna. Videre fortalte informant K1 meg at kommunen ikke har omtalt levekår som et eget delområde eller tema i arbeidet; *«vi har gjort det tydelig i forhold til Damsgårdssundet blant annet. Vi jobber på syv tema, men ingen av dem heter levekår»* (K1). Informant K4 bekrefter at kommunen ikke jobber direkte med levekårsvariablene som kom frem i levekårsrapporteringene fra 2008 og 2011 (Bergen kommune, 2008, 2011) i hvilket; *«det er ikke realistisk å heve snittinntekten i Ytre Arna på de årene frem til 2017, men vi kan gjøre en del ting som er positiv for utvikling i fremtiden på lang sikt»* (K4). På bakgrunn av dette ser jeg på elementet «fremtidsperspektiv» som strukturerende i måten man har jobbet med fremtidsperspektiver for stedet fremfor å jobbe direkte med levekårsutfordringene.

Levekår har vært noe som ofte dukket opp i samtalene mine med informantene. Jeg har ikke valgt å inkludere dette i nodalpunktet «mobilisering» nettopp på grunnlag av hva blant annet informant K4 og K1 i avsnittet over fortalte om levekår. Men også på grunnlag av at man fra Bergen kommune sin side ikke har ønsket å overkommunisere levekårsrapporteringene fordi dette kan være med på å stigmatisere et allerede stigmatisert område;

Vi er opptatt av omdømmebygging fordi området trenger jo nettopp det. Ikke minst fordi at man vil inspirere investeringslysten hos de som eier der ute eller som har

kapital. Det har jo selvfølgelig med den opplevelsen av at folk skal ha sitt eget område, man vil jo ikke at det skal være negativt (K1).

Jeg vil i avsnitt 5.3 ta for meg levekår som et eget perspektiv i områdesatsingen. Jeg synes det er problematisk å sette levekår i sammenheng med nodalpunktet «mobilisering» (figur 9), fordi det ikke ser ut til at kommunen jobber eksplisitt med levekårsproblematikken i områdesatsingen. Men likevel kan levekår være strukturerende i områdesatsingen. Derfor vil jeg komme tilbake til dette i avsnitt 5.3.

Oppsummert har de syv elementene jeg har kommet frem til vært strukturerende i det administrative diskursive feltet om områdesatsingen. Nodalpunktet «mobilisering» knytter alle disse syv elementene sammen. Blant annet har metodikken «iterative prosesser» vært forankret «på papiret», men også i måtene hvordan aktørene tenker om hva som er en best mulig metode for å ta fatt på slike prosjekter som områdesatsing innebærer. Aktørene i det administrative feltet har en holdning til at kommunikasjon og medvirkning skal være tydelig, og derfor kan dette bli sett på som en struktur som former områdesatsingens meningsinnhold. I samme grad har elementet «tillit» vært sentralt. Det var nødvendig å få lokalbefolkningen til å stole på at Bergen kommune ønsket å prioritere Ytre Arna sin videre utvikling. «[...] vi ville liksom komme bakom dette, og ikke bare pusse opp byen i byutviklingsavdelingen vår gjennom bybane og byrom, men prøve å se hva er det som skaper de gode bomiljøene og hva er det folk egentlig ønsker» (TK2). Når informanten snakket om dette refererte informanten til levekårsindikatorerne fra 2008. I følge informant TK2 ønsker kommunen gjennom arbeid med områdesatsingen, å fokusere på *the human dimension*, altså de menneskelige dimensjonene av fremtidig utvikling med prosjektet områdesatsing. Som en følge av dette står også elementet «demokrati» sentralt i meningsinnholdet.

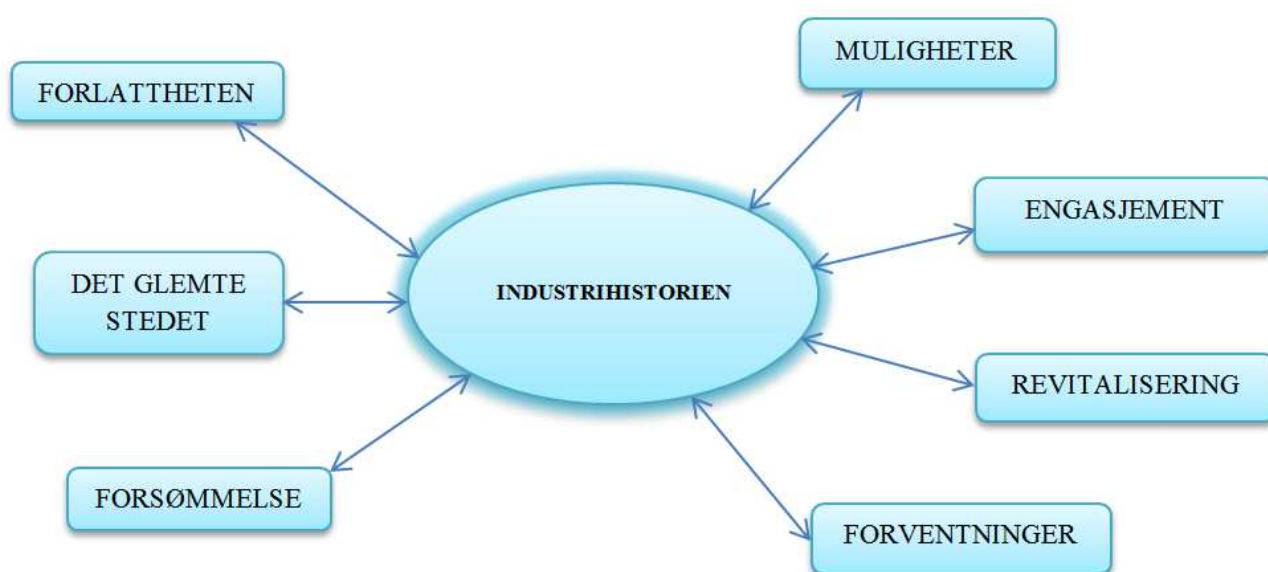
5.2 Det lokale diskursive feltet

Det andre diskursive feltet har nodalpunktet «industrihistorien». Jeg har valgt å sette dette i sammenheng med lokalbefolkningen i Ytre Arna sitt meningsinnhold til områdesatsingen. På en måte kan nodalpunktet være todelt, på den ene siden har vi de historiske aspektene som viser til hvordan stedet har blitt formet de siste tiårene med elementer som «forlattheten», «depresjon» og «forsømmelse» (figur 10). Mens på den andre siden ser vi samtidig mulighetene som områdesatsingen kan tilføre lokalsamfunnet gjennom elementer som «engasjement» og «revitalisering», men også «forventninger». Det har vært viktig å forstå at den tidligere industrihistorien som ligger forankret i Ytre Arna fortsatt er med på å forme

mange sitt meningsinnhold til områdesatsingen som pågår den dag i dag. Nodalpunktet «industrihistorien» har sin bakgrunn i det sterke industrielle preget stedet fortsatt har;

Industrikulturen ligger jo ganske banket fast i våre røtter. Det tror jeg er noe som vi absolutt har mulighet til å spille videre på (IK5).

Selv om det på mange måter kan virke som om det er bevisst at industrihistorien ligger forankret i røttene til en del av lokalbefolkningen i Ytre Arna, har jeg også antatt at den ubevisst er med på å strukturere arbeidet i områdesatsingen. Jeg vil derfor videre ta utgangspunkt i figur 10. Jeg vil bruke samme fremgangsmåte som jeg brukte over, og forklare hvordan jeg har kommet frem til de ulike elementene.

Figur 10: Nodalpunktet «industrihistorien» med tilhørende elementer.

Som jeg nevnte kan nodalpunktet «industrihistorien» bli sett på som todelt. I hvordan det på den ene siden ligger forankret noen elementer relatert til industrihistorien, mens det på den andre siden handler mer om mulighetene og fremtidsperspektivet i områdesatsingen. Nodalpunktet «industrihistorien» er likevel felles.

«Forlattheten» og «det glemte stedet» er to av elementene jeg har kommet frem til basert på den tidligere storhetstiden for industrisamfunnet i Ytre Arna. Disse står i relasjon til hverandre fordi de symboliserer noe av det samme. Med bakgrunn i at hjørnesteinsbedriften ble lagt ned i 1978, og det ble stille, gir elementene «forlattheten» og «det glemte stedet» mening.

[...] det har skjedd stor utvikling i blant annet Åsane og Bergen, men dette området her (Ytre Arna) har ligget urørt på en måte. Med de gamle bygningene, de gamle husene, det er masse som er nedslitt (IK3).

Informanten legger vekt på at Ytre Arna ser ut til ikke å ha blitt prioritert i motsetning til blant annet Bergen sentrum og Åsane. Flere av informantene bekreftet at man har følt seg oversett og glemt på mange måter etter nedleggelsen av fabrikkene. «*Alle vi som har vært med i organisasjonslivet har jo kjent veldig på den ikke-tilstedeværelsen i fra det offentlige*» (IK9). Selv om disse strukturene kan ses i sammenheng med noe som var en tidligere epoke, sitter mye igjen den dag i dag;

Over mange tiår så har lokalbefolkningen fått lov til å bygge seg opp en sånn negativitet knyttet til det offentlige og det offentliges interesser for stedet som gjorde til at folk var veldig skeptiske. De trodde ikke på at det kom til å skje noe og man hadde hørt om mulige løsninger så veldig lenge uten at det skjedde noe (IK5).

«Forsømmelse»⁶ er også et element til nodalpunktet «industrialhistorien»;

Jeg bor jo selv i Fana og vi ser på hvilke ressurser som blir satt inn der. Så det er ikke tvil om at Arna har vært veldig forsømt, Arna bydel har vært veldig forsømt fra kommunen sin side (IK3).

Og det er ikke bare lokalbefolkningen som er tydelige på at noe stoppet opp etter industrien ble lagt ned;

Mye av det historiske har vært knyttet til industrien som ikke lengre er så dominerende, og der har på en måte mye havnet i bakevjen. Lite investeringslyst, liten tro på fremtiden og man har på en måte latt være å holde hjulene i gang (K11).

Hva som har vært grunnen til at prioriteringene har vært slik de har vært, har på mange måter vært vanskelig å få svar på, men at lokalbefolkningen i Ytre Arna har sittet igjen med en følelse av ikke å bli prioritert er tydelig; «*så jeg tror kanskje politikerne har hatt litt dårlig samvittighet, at man liksom har satset for lite på Arna bydel, og da spesielt Ytre Arna*» (IK3).

På bakgrunn av elementer som «forlattheten» og «forsømmelse» gir elementet «forventninger» mening i forhold til nodalpunktet «industrialhistorien». Det ser ut til at det ligger noen forventninger, blant annet til Bergen kommune. «*Jeg tror det er mye som henger igjen fra gammelt av som har gjort til at vi har vært misfornøyd med oppfølgingen fra*

⁶ Det er nødvendig å presisere at Bergen kommune ikke ser ut til å ha hatt noen som helst intensjon om ikke å prioritere Ytre Arna. Likevel er «forsømmelse» et meningsinnhold jeg har identifisert i det lokale diskursive feltet som kan ha en effekt på hvordan noen innbyggere i Ytre Arna har kjent på fraværet fra kommunen etter nedgangstidene etter at hjørnesteinsbedriften ble lagt ned.

kommunen sin side» (IK3). Det som informanten sier her kan relateres til elementene over. Lokalbefolkningen har på noen måter strukturert et negativt meningsinnhold i forhold til kommunen fordi kommunen ikke aktivt har vært til stede tidligere.

De store grepene som koster penger, det får man ikke gjort uten at det er en viss samling i bunn for å gjøre det. Og der må kommunen inn på banen i sterkere grad, tenker jeg. Og hvis man ikke får det til, da kan det bli litt sånn *back to basic* igjen (IK5).

Med andre ord eksisterer det forventninger til at kommunen skal ta tak i de større prosjektene og tiltakene, *«men samtidig så er man kanskje i ferd med å forandres litt når man ser at det begynner å skje ting, vi har fått museet på plass og trappeparken er pusset opp»* (IK3). Det informanten sier åpner opp for at det er noe nytt som er med på å strukturere lokalbefolkningens meningsinnhold til «industrialhistorien» og områdesatsingen i sin helhet. Jeg vil nå ta for meg elementene som jeg har tolket som å være strukturert av nylige hendelser fra når områdesatsingen startet.

«Revitalisering» er et av elementene til områdesatsingen, men også til industrialhistorien. «[...] og ellers så hadde det jo vært veldig mye fokus på det glemte stedet som gjorde til at noen faktisk syntes det var fornuftig å bruke den anledningen til å få satt litt fokus på plassen da» (IK5). Jeg har trukket frem dette elementet fordi jeg ser på det som overgangen til at noe nytt skjer, hvor «revitalisering» er med på å strukturere meningsinnholdet til områdesatsingen. Fra å ha vært liten utvikling i Ytre Arna til at kommunen satte i gang og gjennomførte små prosjekter. Slik at lokalbefolkningen fikk se at det faktisk skjedde noe. Blant annet er oppussingen av Sentrumsparken (Trappeparken) og oppryddingen av elvejuvet tiltak som har ført til at lokalbefolkningen ser at det skjer en endring;

Det at man klarte å få i gang noen småprosjekter, blant annet dette med rydding av vegetasjon og boss, at det ble fikset opp litt rundt gjorde jo at folk tenkte at nå skjer det faktisk noe. Stemningen ble nok snudd litt utfra det (IK5).

Dette viste til at lokalbefolkningen observerte at noe skjedde og områdesatsingen får ny mening. Informant IK3 nevnte i avsnittet over om «forsømmelse» på samme måte som informant IK5 var inne på, at ting begynte å snu fordi man så at kommunen faktisk hadde gjennomslagsmakt til å få gjennomført noen små prosjekter.

Jeg har sagt hele tiden på alle møter vi har vært på i områdesatsingen at i mitt hode, så er det viktigste at folk ser at det skjer noe. At det skjer noe konkret. Og det gjorde det og, for de (kommunen) begynte plutselig å ruste opp lekeplassene som var rundt omkring, som hadde stått til forfall i mange, mange år (IK9).

«Engasjement» er det syvende elementet til områdesatsingen lokalt. Informant IK10 fortalte meg at det har vært viktig å være blid og positiv i Ytre Arna. Informanten la videre vekt på at det tar tid å snu en hel bygd etter nedturen i tekstilindustrien, det oppsto et lite vakuum, men etter en tid har det oppstått en positiv utvikling. Lokalbefolkningen har blitt positiv til det som nå skjer i følge informant IK10. En av informantene fortalte at;

Jeg tror områdesatsingen kom i tolvte time. Og det merker du på folk egentlig, du merker at folk er trøtt og lei. Og det verste som skjer da er jo at det er ingenting som er nøye for folk lenger [...] nå er det jo en oppblomstring, folk tar jo vare på hagene sine til og med på grunn av områdesatsingen (IK9).

Informanten antyder at det har eksistert noen strukturer som har gjort innbyggerne likegyldige til lokalmiljøet sitt, men som nå er endret på bakgrunn av områdesatsingen. Lokalbefolkningen kan derfor bli sett på som å bli strukturert av et engasjement som har smittet fra små prosjekter som kommunen har fått satt i gang, og hvor hagestellet blir et bilde på det å ta tak i ting på egenhånd. En annen informant mener at det sterke engasjementet er knyttet til lokalsamfunnet i Ytre Arna; «*det er en av de sterkeste og viktigste sidene*» (IK5). Elementet «engasjement» kan med det sees sammen med nodalpunktet «industrihistorien». Lokalsamfunnet er preget av et tidligere samhold som er unikt i mange sammenhenger, og får ny mening med områdesatsingen.

«Muligheter» er det siste elementet jeg har satt opp til nodalpunktet «industrihistorien». Jeg har kommet frem til dette på bakgrunn av hva lokalbefolkningen ser på som muligheter for stedet og hvor optimistiske flere av informantene i utvalget mitt har vært i forhold til fremtidig utvikling i Ytre Arna. Innledningsvis sa informant IK5 at industrikulturen ligger banket fast i deres røtter og dette var noe som de absolutt har mulighet til å spille videre på;

Kulturlivet og organisasjonslivet er en styrke for å kunne få til nye ting. Så vi trenger for så vidt bare litt drahjelp på enkelte punkter så tror jeg at vi skal klare å få ting til (IK5).

«Muligheter» er med på å strukturere meningsinnholdet til områdesatsingen i Ytre Arna. Men på mange måter har elementet «muligheter» også kommet inn som en struktur fra «utsiden», via tilflyttere og aktører som har vært engasjert i blant annet utarbeidelsen av Ideskissen;

De tilflytterne som kommer hit åpner jo øynene på oss andre som alltid har vært her i hvilket at de blir overrasket over fint det er her. Vi (lokalbefolkningen) har jo helt glemt det bildet at det egentlig er fint, fordi vi har vært nedgravd i denne negativiteten som har foregått så lenge (IK9).

Så det er gøy at sånne profesjoner tenner på dette, de ser mulighetene som ligger her. De andre som går her blir jo litt blinde, her ligger det svære bygninger som er nedslitt, også ser de mulighetene (IK3).

Oppsummert har jeg undersøkt og identifisert syv elementer som jeg ser på som strukturerende for områdesatsingen. Jeg har undersøkt lokalbefolkningens meningsinnhold til områdesatsingen ved å trekke ut noen elementer som er strukturerende for hvordan de snakker og tenker om områdesatsingen. Noen elementer er kanskje åpenbare strukturer som har formet deres mening av områdesatsingen, som for eksempel «forlattheten» og «forventninger». Mens andre elementer jeg har identifisert har overrasket noe, som for eksempel engasjementet i forhold til hvordan ting har snudd i Ytre Arna. Blant annet med tanke på at lokalbefolkningen blir mer engasjert i nærmiljøet sitt. Et eksempel er det som informant IK9 sa om at nå rydder folk til og med i hagene sine på grunn av områdesatsingen. Det har vært nødvendig å se alle disse elementene i sammenheng med industrihistorien. Den ligger forankret på en måte som strukturerer områdesatsingens meningsinnhold både bevisst og ubevisst. Bevisst fordi en god del av lokalbefolkningen er direkte knyttet til tiden da det var industri på stedet, gjennom for eksempel familiegenerasjoner. Ubevisst fordi fabrikkbygningene preger det fysiske miljøet i Ytre Arna. Også som innflytter vil jeg tro man blir påvirket av disse dominerende bygningene.

Når jeg nå har identifisert meningsinnholdet til områdesatsingen, er det ikke å komme foruten at levekårsrapporteringene må tas med i den videre betraktningen av områdesatsingen. Jeg har bevisst valgt å skille levekår fra det administrative og lokale diskursive feltet fordi kommunen ikke omtaler levekår i de direkte metodene man har jobbet etter. Men at levekårsrapporteringene også har vært strukturerende på hvordan de kommunale aktørene jobber med områdesatsingen, er en hypotese jeg i det følgende ønsker å finne ut om stemmer.

5.3 Levekårsperspektivet i områdesatsing

Levekår kunne vært behandlet som et eget nodalpunkt til områdesatsingen. På bakgrunn av hva som har kommet frem i meningsinnholdet til det administrative diskursive feltet om at man ikke omtaler levekår på noen direkte måte i arbeidet med områdesatsinger, har jeg ikke valgt å ta levekår med som et eget nodalpunkt. Det kan likevel være at levekår er et element som er med på å strukturere hvordan, både de kommunale etatene og lokalbefolkningen, tenker om områdesatsingen. Jeg har derfor ønsket å undersøke hvordan levekår virker som et strukturerende element i områdesatsingens meningsinnhold.

Levekårsrapporteringer har ofte vært nevnt som en begrunnelse for hvorfor man velger ut områder til en slik type satsing. Derfor har jeg ønsket å undersøke om det eksisterer en meningskobling som binder levekårsrapporteringene og områdesatsingene sammen - om levekårsrapporteringene sier noe eksplisitt eller implisitt om hvordan man skal jobbe med områdesatsingene. Som tidligere nevnt fortalte informant K1 meg at; «*det har med at du må begrunne aktivitet i noe. Disse områdene skilte seg ut med høy score på negative variabler som førte til at det både ble viktig og meningsfullt å sette inn tiltak*». Informanten antyder at man må ha et grunnlag forankret i noe, som områdesatsingen har til levekårsvariabler, som en årsak til hvorfor man prioriterer et område til en satsing. Som vi så i avsnitt 4.1 om områdesatsing i Bergen ligger det forankret i et program for områdeløft (Husbanken, 2013) og i et program for områdesatsing (Bergen kommune, udatert). Begge disse programmene sier noe om at områder som skal velges ut til en områdesatsing må ha dokumentert levekårsproblematikk. Og for å velge ut områder fremskaffer Bergen kommune (udatert) levekårsdata som de anser som et viktig styringsinstrument i den videre diskusjonen om hvilke områder som skal prioriteres som satsingsområder. Bergen er i levekårsrapporten fra 2008 og 2011 (Bergen kommune, 2008 og 2011) delt inn i 51 soner. Det er de områdene som totalt sett kommer dårligst ut på disse variablene som blir prioritert til å bli satsingsområder (Bergen kommune, udatert).

Likevel, for å se om jeg kan identifisere en form for meningsstruktur som påvirker aktørene ut over levekårsrapporteringene, må jeg se på andre ting enn hva en rapport sier om levekårsvariablene for et gitt område, eller hvilke kriterier et område må ha for å bli prioritert inn til en områdesatsing. Hva er det som kan fungere som meningsinnhold for hvordan aktører forholder seg til levekår? Hvordan kan levekår fungere som en strukturerende meningsstruktur i områdesatsingen?

Figur 11: Strukturene av levekårsperspektivet i områdesatsingen Ytre Arna.

Jeg har brukt figur 11 som et hjelpemiddel for å illustrere hvordan jeg tolker levekår til å strukturere meningsinnholdet til områdesatsingen. For det første har man levekårsrapporteringene. Innledningsvis forklarte jeg hvordan denne faktoren forholder seg til

områdesatsingen, slik den er forankret i Husbankens program for områdeløft (2013) og som et styringsinstrument for Bergen kommune (udatert). Levekår er her strukturert som en «årsak». Informant K1 la vekt på at man var ute etter å begrunne aktivitet i noe når det var snakk om områdesatsing. Levekårsrapporteringene struktureres «som et hensyn» i relasjon til områdesatsingen. Informant K6 sier følgende;

Det er ikke laget en egen detaljert handlingsplan etter den levekårskartleggingen vi har hatt, men det er en føring at alle skal kjenne til dem og se hen til dem og ha levekårsutjevning for øyet der en jobber. Det er ofte vanskelig i praksis, men det er altså viktig at en har bevissthet om det hensynet [...] vi er mange sektorer og det å få alle til å ha på noen ekstra briller og tanker når det dreier seg om disse områdene som vi har områdesatsing i, er viktig (K6).

Siden det ikke eksisterer noe eksplisitt som sier *hvordan* man i arbeid med en områdesatsing skal forholde seg til levekårsproblematikk, er det vanskelig å konkludere med noe konkret. Et annet forhold som kan være med å forsterke tolkningen min om at levekårsperspektivet ligger under «som et hensyn» er at man lokalt i områdesatsingsarbeidet ikke har et ønske om å snakke om levekårsrapporteringene:

Vi snakker ikke mye om det, eller det varierer veldig i hvilken sammenheng det er snakk om, men vi prøver ikke å snakke så mye om det. Det bidrar bare til å forsterke de inntrykkene av stedet. Det er vi ganske bevisste på at det (levetekårsrapporteringene) ønsker vi ikke å overkommunisere, heller snakke om hva som er positivt med stedet – hva som er mulighetene (K4).

Med bakgrunn i dette har jeg forstått det slik at levekår struktureres rundt elementet «som et hensyn». Som informanten K6 sa, ønsker kommunen at aktører involvert i arbeidet har på seg noen ekstra «briller». Altså skal man ta ekstra hensyn til områdene som er prioritert inn i en områdesatsing.

5.4 Oppsummering

Etter å ha sett på meningsinnholdet til det administrative diskursive feltet og lokale diskursive feltet har jeg noen faktorer som jeg skal bruke videre i kapittel 6, der jeg undersøker eventuelle sammenhenger mellom planpraksis og meningsinnhold.

Først tok jeg for meg det administrative diskursive feltet med nodalpunktet «mobilisering» (figur 9). Dette satte jeg opp på grunnlag av elementer jeg kom frem til som var strukturerende i områdesatsingen som en overordnet diskurs. Jeg fant syv element som jeg tolket som strukturerende. «Demokrati» og «tillit» var to av disse elementene. «Demokrati»

kom jeg frem til fordi lokalbefolkningen i Ytre Arna selv skulle få være med å forme sin egen utvikling. «Tillit» fordi det har vært viktig for de kommunale aktørene å utvikle en ny og god relasjon mellom Bergen kommune og lokalbefolkningen i Ytre Arna som en følge av tidligere utfordringer. Videre tok jeg for meg det lokale diskursive feltet og identifiserte noen elementer. Nodalpunktet «industrihistorien» (figur 10) har bakgrunn i den historiske bevisstheten i lokalsamfunnet i Ytre Arna. Elementene var på en eller annen måte relatert til nettopp industrihistorien. Aktørene her var lokalbefolkningen, og jeg undersøkte hvordan jeg kunne tolke deres meningsinnhold opp til områdesatsingen. Hva er det som har strukturert hvordan de tenker eller mener om områdesatsingen? To av elementene jeg identifiserte i det lokale feltet var «forlattheten» og «revitalisering». «Forlattheten» identifiserte jeg som en faktor som formet meningsinnholdet til lokalbefolkningen. Elementet er preget av en frustrasjon som jeg fanget opp gjennom samtalene mine med informantene i Ytre Arna. Denne frustrasjonen har fått prege stedet over en lengre periode etter at hjørnesteinsbedriften på 1970-tallet ble lagt ned. «Forlattheten» kan dermed struktureres til områdesatsingen i hvilket den sier noe om frustrasjonen og tilliten som Bergen kommune har måttet jobbe med i begynnelsen av arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna. «Revitalisering» var et annet element. Det fremstår som en struktur som gjenspeiler overgangen fra at Bergen kommune i liten grad har vært opplevd å være til stede, til at noen fra kommunalt hold fattet interesse for stedet, og så at det trengtes å gjøres noe der. Til slutt tok jeg for meg levekårsperspektivet, sett i lys av områdesatsingen. Min konklusjon er at levekårsperspektivet kan bli sett på «som et hensyn» (figur 11) i forhold til områdesatsingen. Det var en underliggende forventning til at de som jobber med områdesatsingen fra ulike sektorer, må ha på seg et par «ekstra briller» for å kunne vite hvordan man implisitt tar hensyn til levekårsutfordringer i områder med en områdesatsing.

I neste kapittel ønsker jeg å undersøke om meningsstrukturene rundt nodalpunktene jeg har diskutert i dette kapitlet, kan ses i sammenheng med det planstrategiske grunnlaget jeg antok områdesatsingen i Ytre Arna til å hvile på. Kan det se ut til at planstrategien med utgangspunkt i en kommunikativ rasjonalitet blir formet av elementer jeg har identifisert til å være strukturerende på de kommunale aktørene i arbeidet med områdesatsingen?

6. Er det en sammenheng mellom meningsinnhold og planstrategi?

I denne oppgaven har jeg ønsket å se planteori i sammenheng med poststrukturalismen. Hillier (2010) mener at et av de aktuelle forskningsfeltene i planleggingsteorien i dag, er å relatere poststrukturalistiske teorier til planleggingen. Foucault argumenterte for at kunnskap alltid er sammenkoblet med makt (Mirchandani, 2005). Med inspirasjon fra diskursanalyse har jeg i kapittel 6 undersøkt noen elementer med utgangspunkt i empiri, som jeg argumenterer for at kan være strukturerende i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna. Med strukturerende i denne sammenheng mener jeg at meningsinnhold og planpraksis virker inn på hverandre. Moderne diskurser som blant annet formaliserer kunnskap, diskurser om seksualitet eller kriminalitet kan regulere og kontrollere våre egne erfaringer i følge Foucault (ibid.). Diskursen om områdesatsingen kan derfor bestå av elementer som kan være med på å påvirke eller kontrollere aktørenes erfaring eller håndtering med selve områdesatsingen. Samtidig kan håndteringen av områdesatsingen virke inn på meningsinnholdet, slik vi delvis har sett i forrige kapittel. Det er elementene jeg viser til i figur 9 og 10 som jeg ønsker å se om de faktisk har hatt en strukturerende betydning for områdesatsingen.

I dette kapitlet vil jeg relatere funnene i kapittel 4 sammen med funnene i kapittel 5. Jeg ser planstrategiene fra områdesatsingen i Ytre Arna i sammenheng med meningsinnholdene jeg har kommet frem til. Ved å ta utgangspunkt i de to nodalpunktene «mobilisering» og «industrihistorien» fra kapittel 5 (figur 9 og 10), vil jeg koble meningsinnholdet fra de to diskursive feltene inn i det planteoretiske grunnlaget områdesatsingen støtter seg på.

Jeg undersøkte hvordan elementene fra nodalpunktet «mobilisering» kan være strukturerende på hvordan arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna har blitt gjennomført. Jeg har vist til hvordan de syv elementene «demokrati», «interaksjon med og mellom aktører», «metodikken: iterative prosesser», «relasjoner», «tillit», «tilstedeværelse» og «fremtidsperspektiv» på hver sin måte er sentrale i meningsinnholdet til det administrative diskursive feltet. Underveis vil jeg argumentere for hvordan meningsinnholdet fra det administrative diskursive feltet kan være strukturerende i strategien Bergen kommune har gått frem med. Dette viser jeg gjennom spesifikke eksempler fra områdesatsingen i Ytre Arna.

6.1 Situasjonsanalyse og «demokrati»

Bergen kommune gjennomførte i 2012 en situasjonsanalyse i Ytre Arna. Hensikten var å kartlegge styrkene, utfordringene, mulighetene og truslene lokalt i Ytre Arna (tabell 4). *Målet*

med kartleggingen var å skape god og bred medvirkning (Bergen kommune, 2015: 7). Jeg diskuterte i kapittel 4 hvorvidt situasjonsanalysen kunne bli ansett for å være forankret i en instrumentell eller kommunikativ tilnærming. Jeg kom frem til at metoden man brukte for å komme frem til svarene var basert på en kommunikativ tilnærming, mens det innholdsmessige kunne være knyttet til en instrumentell tilnærming. Siden det er fremgangsmåtene og planpraksisen jeg ønsker å relatere meningsinnholdet til i dette kapitlet, går jeg videre med tilnærmingen situasjonsanalysen har til den kommunikative planleggingen. Bergen kommune ønsket å finne ut hvordan lokalbefolkningen opplevde lokalmiljøet sitt;

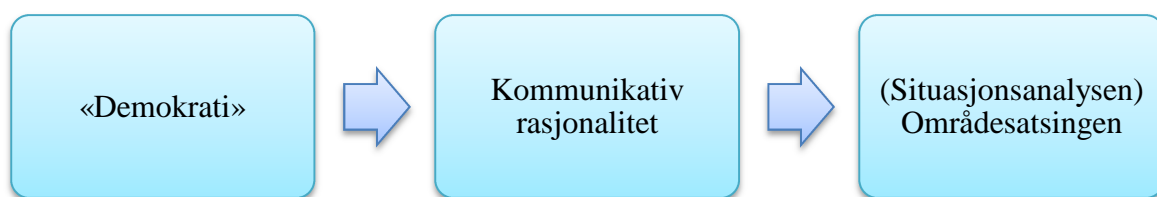
Ambisjonene for Ytre Arna er store både blant befolkning, organisasjoner, kommune og næringsliv, samtidig som det eksisterer noen klare hindringer på veien mot å realisere et skikkelig løft. Det var derfor svært viktig i denne fasen å få en god oversikt over hva som er mulig å få til på kort sikt, hvilke mål som må være mer langsiktige, og hva det ikke er mulig å få til i løpet av prosjektets periode (Bergen kommune, 2015: 7).

Den kommunikative tilnærmingen til situasjonsanalysen har en kobling til elementet «demokrati» på bakgrunn av ambisjonene til Bergen kommune. Kommunen går aktivt ut og henter informasjonen fra lokalmiljøet.

Jeg vil si at det er veldig viktig i disse satsingene at stedets identitet og karakter, og de lokale ressursene legges til grunn. Det er jo ikke sånn at alle vil det samme eller at alle har det samme behovet, men her (Ytre Arna) hadde de blant annet et sterkt behov for en revitalisering av tomme bygg og nedslitte parker. Så dette med blågrønn satsing som de nå tar tak i, park og trær blant annet, det var veldig viktig, for det viser på en måte fraværet av kommunen (TK2).

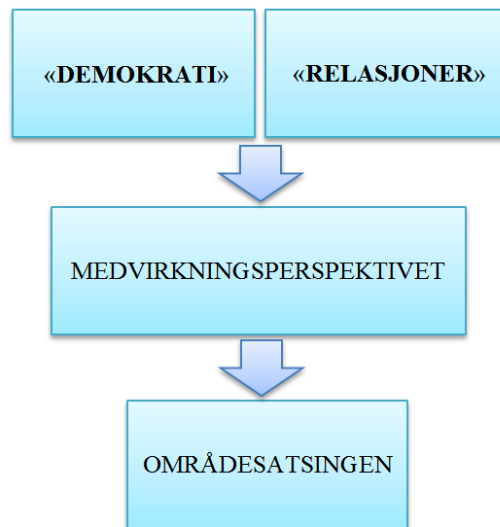
Som informanten sier har det vært viktig å kartlegge stedets identitet og karakter, slik at man kan bruke de lokale ressursene i det videre arbeidet med områdesatsingen. Situasjonsanalysen fremstår som et behov for å gjøre nettopp dette. Den kommunikative tilnærmingen til situasjonsanalysen er strukturert av elementet «demokrati» slik det kommer frem i handlingsprogrammet (2015) og det som informanten antyder er viktig for arbeidet med områdesatsinger. Ambisjoner og stedets identitet og karakter skal være basert på lokalbefolkningens egne meninger. Dette betyr at Bergen kommune må bruke metoder som tar sikte på å inkludere lokalbefolkningen i Ytre Arna.

I figur 12 har jeg illustrert hvordan meningsinnholdet til elementet «demokrati» kan føre til en kommunikativ rasjonalitet som videre former områdesatsingen og situasjonsanalysen.

Figur 12: Illustrasjon på hvordan meningsinnholdet «demokrati» fører til en kommunikativ rasjonalitet i utformingen av situasjonsanalysen i områdesatsingen i Ytre Arna.

Eksempelet om situasjonsanalysen kan relateres til det Nyseth (2001) hevdet om samfunnsplanlegging. Samfunnsplanlegging dreier seg om å forstå det sosiale livet for å kunne forbedre vilkårene for livet som skal leves lokalt. Det at Bergen kommune legger vekt på medvirkningsperspektivet i arbeidet til områdesatsingen i Ytre Arna, er et eksempel på dette. Kommunen har gått inn i området med en tanke om at lokalbefolkningen skal være med på sin egen utvikling. Medvirkningsperspektivet som kommunen har er derfor strukturert av blant annet elementene «demokrati» og «relasjoner» fra nodalpunktet «mobilisering», gjennom at; *Sentrale aktører i arbeidet er befolkningen selv, kommunen, regionale og statlige organer, fylkeskommune og private/kommersielle aktører* (Bergen kommune, 2015: 6). Kommunen legger dermed vekt på at arbeidet skal inkludere aktører fra ulike arenaer. Metodikken blir også fremhevet av en informant; *«Det virkelige spennende med områdesatsingen er metodikken. At den oppfordrer så aktivt til lokalt engasjement og at en både skaper prosesser rundt det og at man hører på lokalbefolkningen»* (K6). Figur 13 på neste side illustrerer hvordan elementene «demokrati» og «relasjoner» kan ha en strukturereffekt på medvirkningsperspektivet i områdesatsingen. I det følgende vil jeg ta for meg effektmålene i områdesatsingen i Ytre Arna. Dette for å undersøke om disse kan være strukturert av elementer fra nodalpunktet «mobilisering».

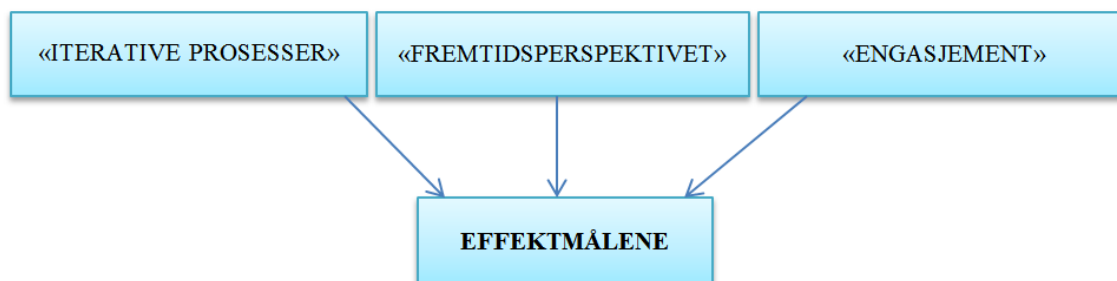

Figur 13: Hvordan elementene «demokrati» og «relasjoner» påvirker medvirkningsperspektivet i områdesatsingen i Ytre Arna.

6.2 Effektmål og Sentrumsparken

De overordnede effektmålene, sammen med effektmålene innenfor hvert delområde, ble presentert på side 53 i kapittel 4. Jeg kom frem til at effektmålene i områdesatsingen både kunne være forankret i en instrumentell og kommunikativ tilnærming. Instrumentell fordi måten man går frem på ved å kartlegge fremtidige mål, har egenskaper som ligger tilegnet den synoptiske (rasjonalistiske) planleggingen. Som Amdam og Veggeland (2011: 121) sier, har man i planleggingen en oppfatning om at man ønsker å forme framtiden; *vi tror vi kan bestemme hva som skal skje i framtiden, gjennom aktiviteter vi kaller planlegging – at vi kan «låse fast framtiden»*. Effektmålene til områdesatsingen i Ytre Arna kan relateres til hva Amdam og Veggeland sier om tilnærmingen til det den instrumentelle rasjonalistiske planleggingen ønsker. Gjennom effektmålene kan det argumenteres for at Bergen kommune sammen med lokalbefolkningen har kommet frem til hvordan man ønsker at framtiden i Ytre Arna skal være; *I disse målsetningene (effektmålene) ligger det implisitt ambisjoner om å styrke stedets omdømme, styrke det inkluderende arbeidet, øke den lokale deltakelsen blant grupper som deltar mindre i snitt i dag, øke den fysiske aktiviteten, samt kommersiell verdiøkning på stedet* (Bergen kommune, 2015: 29). Faktorer som kan illustrere hvordan effektmålene baserer seg på en kommunikativ tilnærming er hvordan utvalgsgruppene har fått utforme egne effektmål for hvert delområde; *De ulike utvalgene har gjennom verkstedarbeid*

med fiktive avissaker utarbeidet grunnlag for utforming av mål for sitt arbeid (Bergen kommune, 2015: 27).

Figur 14: Hvordan elementene «iterative prosesser», «fremtidsperspektivet» og «engasjement» påvirker effektmålene i områdesatsingen i Ytre Arna.

Figur 14 illustrerer hvordan elementene «iterative prosesser», «fremtidsperspektivet» og «engasjement» kan sies å ha en strukturerende effekt i hvordan effektmålene er utarbeidet;

Det som vi er opptatt av er at effektmålene vi har laget ikke er knyttet opp mot levekårsindikatorene. Det er rett og slett på bakgrunn av at vi har noen år å jobbe på, så vi må stille inn noen effekter som det er realistisk å gjøre noe med og gjøre en effekt på [...] vi kan gjøre en del ting som blir positiv for den fremtidige utviklingen – på lang sikt (K4).

Og;

Gjennom medvirkningsprosessene de første 2 månedene av «fase 2» av satsingen – som kom i gang høsten 2012 – samt gjennom faglige vurderinger og utgreiinger som finnes under her, har de overordnede effektmålene for områdesatsingen i Ytre Arna blitt formulert (Bergen kommune, 2015: 6).

Elementet «engasjement» fra det lokale diskursive feltet er også inkludert her. Det gjenspeiler hvordan lokalbefolkningen er inkludert i utarbeidelsen av effektmålene i områdesatsingen;

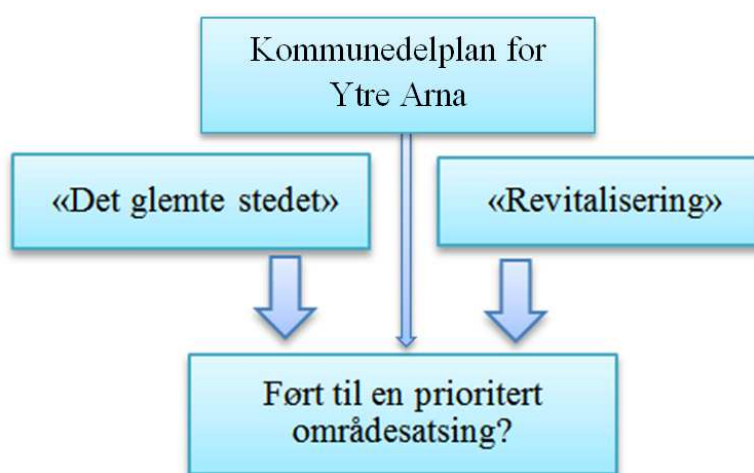
Vi er sånn som de gamle fabrikkeneierne at vi synes det er viktig å se sammenhengen mellom en bedrift og lokalsamfunnet som bedriften operer i. Vi har hele tiden hatt interesse av dette områdesatsingsprosjektet fordi vi ønsker å være med på å gi Ytre Arna et løft (IK3).

Det er ingen som engasjerer seg hvis du selv ikke engasjerer deg. Du kan ikke bare vente på at ting skal skje, da går det gale tror jeg (IK9).

Tilnærmingen til effektmålene er synlige både gjennom den instrumentelle, men også den kommunikative planleggingen. I mange situasjoner innenfor planleggingen blandes ulike

tilnærminger for å kunne respondere på gitte utfordringer (Hudson, 1979). Kompleksiteten av en gitt situasjon kan kreve at man bruker tilnærminger fra ulike planstrategier. Situasjonen i Ytre Arna har vært kompleks. Kommunen har sammen med lokalbefolkningen satt opp ulike delområder i forskjellige utvalgsgrupper. Dette kan illustrere kompleksiteten i lokalmiljøet. Det er ulike interesser i området, og for å ta best mulig vare på disse har kommunen definert de ulike interessene ved å kategorisere de i ulike delområder og utvalgsgrupper. Det igjen har krevd at kommunen har definert noen konkrete mål for hvordan man ønsker å gjennomføre områdesatsingen, blant annet gjennom et fremtidsperspektiv i effektmålene. Samtidig har kommunen tatt i bruk en metode som har basert seg på gjentakende prosesser (*iterative prosesser*).

Har meningsinnholdet til lokalbefolkningen påvirket hvordan arbeidet med områdesatsingen har vært? I forrige kapittel koblet jeg de syv elementene «forlattheten», «det glemte stedet», «forsømmelse», «forventninger», «revitalisering», «engasjement» og «muligheter» til nodalpunktet «industrihistorien» (figur 10). Disse vil jeg nå undersøke om hadde betydning for hvordan områdesatsingen ble opplevd lokalt.

Figur 15: Elementer som kan ha påvirket Ytre Arna til en prioritert områdesatsing.

Figur 15 illustrerer hvordan elementer fra det lokale diskursive feltet kan ha hatt en betydning da Ytre Arna ble prioritert som et satsingsområde. «Det glemte stedet» kan være et element som har hatt noe å si for prioriteringen av Ytre Arna. Som informant IK3 sa; «[...] dette området her (Ytre Arna) har ligget urørt på en måte. Med de gamle bygningene, de gamle husene, det er masse som er nedslitt [...] her ligger det et gammelt stort

industriarbeidersamfunn som har vært glemt på en måte». Og fra Bergen kommune (2015)

kommer det fram at;

En del av bakteppet er også at det ble utarbeidet en Kommunedelplan (KDP) for Ytre Arna i perioden 1997 – 2001. Planen skulle bidra til å revitalisere det gamle industristedet, som siden 1970-tallet hadde mistet stadig flere arbeidsplasser og lokale tilbud. I 2007 ble det vedtatt reguleringsplan for miljøprioritert gjennomkjøring i Ytre Arna sentrum, og denne ble ferdigstilt tidlig i 2013 etter en lang byggeprosess. Utover miljøgateprosjektet har det skjedd få endringer i området etter at KDP Ytre Arna ble vedtatt. Den manglende utviklingen i området etter planvedtaket er en viktig del av områdesatsingens grunngivelse (Bergen kommune, 2015: 4).

Et argument for hvorfor Ytre Arna ble prioritert som satsingsområde dreier seg om elementet om at stedet har vært glemt og at Kommunedelplanen for Ytre Arna ikke har ført til en tilstrekkelig revitalisering. Områdesatsingen kan derfor, ved siden av levekårsrapporteringene, være begrunnet i dette. Kan det dermed tenkes at meningsinnhold fra det lokale diskursive feltet sammen med Kommunedelplanen har hatt noe å si for hvorfor Ytre Arna ble prioritert? Slik argumentasjonen er lagt frem i handlingsprogrammet for områdesatsingen i Ytre Arna (Bergen kommune, 2015) kan meningsinnhold ha hatt noe å si for hvorfor Ytre Arna ble valgt ut. Bergen kommune har på sin side vært klar over utfordringene i Ytre Arna over en lengre tidsperiode; *«Det er jo ikke sånn at det foreligger en levekårskartlegging og så får en seg en veldig overraskelse [...] over tid så har det vært utfordringer knyttet til Ytre Arna som dannet et bakteppe»* (K6). I kapittel 5 diskuterte jeg hvordan levekårsrapporteringene fungerte som et hensyn i relasjon til områdesatsingen. Derfor forstår jeg det slik at det har vært andre forhold som har vært med på å prioritere Ytre Arna som et satsingsområde.

Hva så med konkrete tiltak og prosjekter i Ytre Arna? Jeg har allerede fastslått situasjonsanalysen og effektmålene til å være tuftet på en kommunikativ rasjonalitet i måten de er gjennomført på. Men kan jeg se en sammenheng gjennom prosjekter og tiltak som allerede er gjennomført på initiativ av områdesatsingen? I kapittel 4 presenterte jeg tre ulike tiltak/prosjekt som ble gjennomført i Ytre Arna med initiativ fra områdesatsingen. Ett av disse var rehabiliteringen av Sentrumsparken som ble gjennomført av Grønn Etat våren 2014 (Bergen kommune, 2014-b). I handlingsprogrammet for områdesatsingen i Ytre Arna fra 2013 kommer det frem om Sentrumsparken at;

I Bergen kommune sin Grøntmiljøplan 2012 – 2020 er utviklingen av to parkanlegg i Ytre Arna prioritert: Sentrumsparken ved Kulturhuset og Sætreparken. For øvrig ønsker planen å rette spesielt fokus mot satsingsområdene, men etterlyser nærmere

utgreiinger av områdene for videre planlegging av blågrønne strukturer (Bergen kommune, 2013: 19).

I Grøntmiljøplanen (Bergen kommune, 2012-c) er arbeidet med de blågrønne kvalitetene basert på at;

Arbeidet bør følge en strategi, der prioriteringer av kartleggingsinnsatsen styres primært av 2 forhold:

- De deler av kommunen der den blågrønne strukturen kan antas å være mest truet, nemlig i fortetnings-, transformasjonsområdene.
- De deler av kommunen som er gjenstand for områdesatsing (Bergen kommune, 2012-c: 42).

Dermed sier Grøntmiljøplanen og handlingsprogrammet implisitt at opprustningen er forankret til områdesatsingen i Ytre Arna. Men; «[...] det kan være at områdesatsingen har aktualisert opprustningen av Sentrumsparken, men jeg vil ikke si at det er et områdesatsingsprosjekt. Likevel kan det hende at det har blitt framskyndet som en del av det» (K8). Opprustningen har ikke vært et konkret områdesatsingsprosjekt på bakgrunn av at det er forankret til en annen etat i Bergen kommune. «Grønn Etat har forvaltningsansvaret for de offentlige grøntområdene i Ytre Arna som ellers i kommunen, og da er det en del anlegg som har relevans inn mot områdesatsingen» (K8). Kan egentlig meningsinnholdet fra de diskursive feltene gjenspeile utarbeidelsen av opprustningen av Sentrumsparken?

Vi hadde jo store ønsker om at parken herfra og opp skulle settes i stand, Trappeparken var veldig sentral i gamle dager [...] det ble et veldig konkret prosjekt, for med en gang parken ble rustet opp så viser det jo at det skjer noe (IK3).

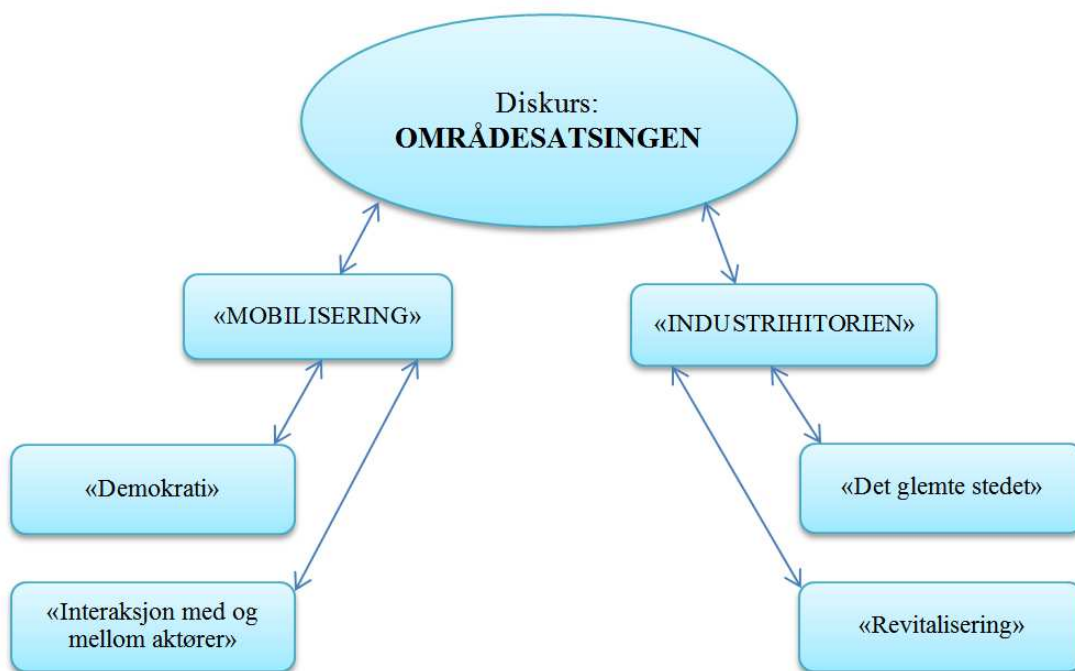
Jeg er voldsomt glad for opprustningen av Sentrumsparken. For det gjenspeiler viktige ting som spiller inn på folks psykososiale tilstand (IK12).

Utsagnene, sammen med blant annet meningsinnholdet fra elementet «revitalisering» i kapittel 5, viser lokalbefolkningens egne ønsker om prosjekter og tiltak de ønsker at områdesatsingen skal generere. Bare det at det skjer noe er viktige for lokalbefolkningen. Og legger vi dette meningsinnholdet sammen med at Grøntmiljøplanen (Bergen kommune, 2012-c) skulle ta hensyn til områdesatsingene, kan det tenkes at Bergen kommune har tatt synspunktene fra lokalbefolkningen med i sine betraktninger når prosjektet ble valgt ut.

6.3 Meningsinnhold og planstrategi

I figur 13 illustrerte jeg hvordan elementet «demokrati» kunne være med å ha en viss påvirkning til hvordan Bergen kommune fokuserer på medvirkning i arbeidet rundt

områdesatsinger. Sammen med eksempelet fra opprustningen av Sentrumparken, mener jeg at også prosjektene og tiltakene i områdesatsingen kan bli påvirket av meningsstrukturer fra det lokale diskursive feltet. Fra elementet «revitalisering» så vi hvordan det var viktig for enkelte innbyggere at det skjer noe i lokalmiljøet deres. Opprustning av lekeplassene var noe informant IK9 konkret trakk frem som et eksempel på at Bergen kommunen tok grep i Ytre Arna. Lekeplassene hadde stått til forfall i mange år. Setter man disse eksemplene opp mot effektmålene vil man dermed kunne se at prosjektene gjenspeiler en viss grad av hva det første effektmålet sier om at; *Områdesatsingen Ytre Arna har bidratt til at flere opplever Ytre Arna som et attraktivt, trygt og fargerikt sted* (Bergen kommune, 2015: 6). Altså kan prosjektene og tiltakene som blir satt i gang være basert på lokalbefolkningens meningsinnhold til de ønskede effektmålene for områdesatsingen i Ytre Arna.

Figur 16: Hvordan meningsinnhold fra nodalpunktene og utvalgte elementer struktureres i områdesatsingen i Ytre Arna.

Figur 16 illustrerer hvordan nodalpunktene med tilhørende utvalgte elementer (fra figur 9 og 10) med et gitt meningsinnhold kan ha en viss påvirkning opp til områdesatsingen i Ytre Arna. Jeg ser det slik at begge nodalpunktene med tilhørende elementer er strukturerende på de prosjekter og tiltak i områdesatsingen. Dette fordi vi så i figur 12 at situasjonsanalysen for Ytre Arna kunne være basert på elementet «demokrati» og videre føre til en kommunikativ rasjonalitet i utarbeidelsen av situasjonsanalysen. Bergen kommune lot lokalbefolkningen få

være med å vurdere hva som skulle inn i situasjonsanalysen og var derfor strukturert av et meningsinnhold som ønsket å inkludere «demokrati» i områdesatsingen. «Interaksjon med og mellom aktører» ble trukket inn fordi det også var viktig å ha samarbeid på tvers av aktørene i Ytre Arna, men også internt i Bergen kommune;

Områdesatsing vil aldri kunne fungere hvis du sier at du skal gjøre noe og så legger du det bare til en del av organisasjonen. Den organisasjonen har sine «briller» og sin egen verktøykasse. Men i områdesatsingen er det så eksplisitt at det er hele verktøykassen til kommunen som skal brukes. Og så er det et tett samarbeid med de eksterne aktørene gjennom den eksterne styringsgruppen (K6).

Og «det glemte stedet» sammen med «revitalisering» ble trukket inn fordi meningsinnholdet til lokalbefolkningen også argumenterte for å kunne ha en strukturende effekt på områdesatsingen i sin helhet. Blant annet gjennom effektmålene for de ulike delområdene gjennom utvalgsgruppene, men også gjennom opprustningen av Sentrumsparken som for mange ble svært viktig fordi det fremhevet at kommunen ønsket å prioritere Ytre Arna.

Hillier (2010) fremhevet det nye forskningsfeltet som så poststrukturalismen i relasjon til planleggingsteorier. Dette fordi de poststrukturalistiske teoriene ikke vil avvise strukturer, men argumenterer for at strukturer og aktører påvirker hverandre. Jeg har derfor undersøkt om områdesatsingen i Ytre Arna har blitt påvirket eller strukturert av det ulike meningsinnholdet aktørene kan ha til områdesatsingen. Gjennom problemstillingen; *kan man se en sammenheng mellom planstrategien og det diskursive meningsinnholdet i arbeidet knyttet til områdesatsingen i Ytre Arna?* ønsket jeg å undersøke om det lå noe i områdesatsingen som kunne gi antydninger til at meningsinnhold og strategi kunne ha en sammenheng. Og jeg mener at det jeg har argumentert for i relasjon til situasjonsanalysen, effektmålene og prosjektet omkring Sentrumsparken har gitt noen *tegn* på at meningsinnholdet innenfor de ulike diskursive feltene har hatt noe å si for områdesatsingen. Elementet «demokrati» har hatt noe å si for hvordan Bergen kommune har brukt medvirkningsperspektivet så aktivt i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna. På samme måte har kommunen også vært opptatt av samarbeid på tvers av sektorer og aktører, så her kom elementet «interaksjon med og mellom aktører» inn. Og elementene «det glemte stedet» og «revitalisering» argumenterte jeg for at kunne hatt noe å si i forhold til at Ytre Arna ble et prioritert område, men også i forhold til prosjektet som tok for seg oppussingen av Sentrumsparken. Lokalbefolkningen har gjennom sine meningsstrukturer formet sine egne ønsker og visjoner for framtiden til Ytre Arna. Flere

av informantene mine antydte at det viktigste arbeidet områdesatsingen kunne gjøre var å vise gjennom tiltak og prosjekter at det faktisk skjer noe.

Ved siden av dette har jeg også sett nødvendigheten av at man i noen prosjekter tar i bruk flere planteoretiske tilnærminger. Innledningsvis i kapittel 2.2.1 siterte jeg Hudson (1979) sitt syn på at om man hadde planleggere som så muligheten til å blande tilnærminger, var det den eneste måten å sikre seg en best mulig respons på gitte utfordringer og konfrontasjoner. Det som har vært interessant å identifisere i områdesatsingen Ytre Arna er hvordan det ser ut til at tilnærmingen i for eksempel handlingsprogrammet er basert på en instrumentell strategi. Men metoden i seg selv ser ut til å være kommunikativ i hvordan lokalbefolkningen og andre berørte aktører har fått vært med på å forme områdesatsingen. Dette kan igjen være påvirket av meningsinnhold i de diskursive feltene til områdesatsingen i Ytre Arna. Jeg illustrerte for eksempel i figur 13 hvordan meningsinnholdet fra elementet «demokrati» kunne fremme medvirkningsperspektivet kommunen har til områdesatsingen. På den måten kan meningsstrukturene fra de ulike elementene gi betydning til hvordan områdesatsingen er utformet. I det siste og avsluttende kapitlet vil jeg trekke mine konklusjoner i relasjon til det teoretiske rammeverket for å belyse mine problemstillinger. Blant annet vil jeg trekke inn hvordan meningsinnhold fra diskursive felt kan bli sett på som en overordnet makt som strukturerer vår oppfattelse av ting og/eller fenomener i følge Foucault.

7. Konklusjon

Målet i dette kapitlet er å oppsummere funnene fra analysen med kobling til det teoretiske rammeverket oppgaven er basert på. Dette for å belyse problemstillingene mine som ble presentert innledningsvis i oppgaven. Hensikten med det teoretiske rammeverket jeg har brukt i oppgaven, har vært at det skulle være en støtte i analysen av datamaterialet mitt. Ved å se teori og empiri i sammenheng har jeg ønsket å gi leseren en indikasjon på hvordan jeg har gått frem for å svare på problemstillingene mine. Oppgaven har hatt som mål å undersøke hvilket planstrategisk grunnlag områdesatsingen ser ut til å hvile på. I tillegg til dette har jeg undersøkt hvordan meningsinnhold er strukturerende på områdesatsingen gjennom diskursive felt. Blant annet har poststrukturalismen gitt viktige bidrag til hvordan vi kan forklare menneskers oppfatning av forhold eller fenomener. Maktbegrepet har også vært relevant å se i sammenheng med analysene mine, Foucault argumenterte for at kunnskap alltid er sammenkoblet med makt (Mirchandani, 2005). Kunnskapen som ligger forankret i områdesatsingen i Ytre Arna kan forstås som å være sammenkoblet med makt. Makten i oppgavens sammenheng er sett i relasjon til at meningsinnhold fra diskursive felt er strukturerende på områdesatsingen. Diskurser som formaliserer kunnskap vil regulere og kontrollere våre erfaringer (ibid.). Områdesatsingen, som i denne sammenheng har blitt satt til å være en diskurs, kan derfor være regulert og kontrollert av erfaringer ulike aktører i arbeidet med områdesatsingen har. I denne sammenheng har jeg undersøkt om meningsinnholdet i områdesatsingen kan ses i relasjon til planstrategien Bergen kommune har brukt i områdesatsingen. Jeg vil videre presentere problemstillingene hver for seg med noen (overordnede) konklusjoner basert på analysen jeg har gjennomført.

7.1 Utredelse av problemstillingene

Eksisterer det ulike former for meningsinnhold som er med på å strukturere arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna?

Med inspirasjon fra diskursanalyse har jeg brukt datamaterialet mitt til å identifisere meningsinnhold fra to diskursive felt. Områdesatsingen i Ytre Arna var i denne sammenheng diskursen som meningsinnholdet ble strukturert rundt. Barnes og Duncan (1992) fremhevet at diskurser er praksisen av mening, hvor de kan bli sett på som et rammeverk for å forstå verdener. Problemstillingen ble derfor viktig å stille for å kunne undersøke om områdesatsingen i Ytre Arna var preget av former for rammeverk av meningsinnhold som

kunne si noe om hvordan utvalget mitt oppfattet områdesatsingen. Jeg har forstått det slik at gitte meningsinnhold kan være med å forme holdningene man har til ulike forhold og fenomen i et samfunn. Områdesatsingen er i denne sammenheng fenomenet som har blitt undersøkt gjennom å identifisere ulike meningsinnhold i det. Jeg fant mange ulike former for meningsinnhold som virket strukturerende på arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna. Disse meningsinnholdene mener jeg kan sees i relasjon til det Foucault sier om at kunnskap alltid er sammenkoblet med makt (Mirchandani, 2005). Meningsinnholdet i områdesatsingen har, gjennom eksemplene fra kapittel 5 og 6, regulert og kontrollert noe av erfaringene utvalget mitt har til områdesatsingen i Ytre Arna.

Hvordan påvirkes struktureringen av områdesatsingen av de diskursive feltene?

På bakgrunn av den første problemstillingen ble det viktig å undersøke hvordan meningsinnholdet fra de diskursive feltene påvirket strukturene i områdesatsingen i Ytre Arna. For å kunne argumentere for at kunnskapen rundt områdesatsingen blir formet av ulike former for meningsinnhold må en vise til noe som kan støtte dette. I kapittel 5 illustrerte jeg hvordan disse meningsinnholdene var strukturerende i områdesatsingen. Ulike elementer ble trukket frem basert på argumentasjon fra analysen av datamaterialet mitt. Barnes og Duncan (1992) sa at diskurser er subjekter for forhandlinger, utfordringer og transformasjoner. Områdesatsingen som sådan er et subjekt for både forhandlinger, utfordringer og transformasjon. Basert på hvordan områdesatsingen har blitt strukturert av meningsinnhold fra de diskursive feltene. For eksempel kan jeg trekke frem hvordan jeg i kapittel 5 og 6 argumenterte for at effektmålene og situasjonsanalysen var strukturert av meningsinnhold både fra det administrative og lokale diskursive feltet. Bergen kommune inkluderte lokalbefolkningen gjennom medvirkningsperspektivet. Sammen med engasjementet i lokalmiljøet i Ytre Arna har dette påvirket struktureringen av områdesatsingen gjennom de diskursive feltene. Jeg kan også trekke inn det Foucault sier om at kunnskapssystemer overbeviser folk om hva som eksisterer i verden (mening) og hvordan de bestemmer hva folket sier (holdninger) og gjør (praksis) (Waite, 2010). Kunnskapssystemene er i sammenheng med analysen fra kapittel 5, nodalpunktene «mobilisering» og «industrihistorien». Nodalpunkter er definert av Jørgensen og Phillips (1999) til å være privilegerte tegn, som andre tegn ordnes omkring og får deres betydning i forhold til. Diskursen områdesatsingen etableres derfor ved at betydningen struktureres omkring de to nodalpunktene. På denne måten har kunnskapssystemene, nodalpunktene med de tilhørende

elementene (meningsinnhold), formet aktørenes mening, holdning og praksis til områdesatsingen i Ytre Arna.

Hvilket planstrategisk grunnlag kan det se ut til at områdesatsingen hviler på?

Med en grunnleggende interesse for planteori og planstrategi ønsket jeg å se om jeg kunne komme frem til hvilket planstrategisk grunnlag områdesatsingen i Ytre Arna hvilte på. Tilnærmingen til *government* og *governance* i det teoretiske rammeverket fungerte som «baketeppet» for styringsstrukturen, mens tilnærmingen til den instrumentelle og kommunikative planleggingen skulle fokusere på strategiene områdesatsingen jobbet etter. Amdam og Veggeland (2011) mente at *governance* i form av myke reguleringer under visse forhold kunne preges av utviklingstrekk fra den kommunikative planleggingen. Ut fra tabell 1 (side 23) antydet jeg at områdesatsingen er mer tilnærmet en form for *governance* enn en form for *government*. Dette argumenterte jeg for med utgangspunkt i organiseringen av områdesatsingen i Bergen (figur 4), og organiseringen av fase 2 av områdesatsingen i Ytre Arna (figur 6). Informasjonsflyten i områdesatsingen i Ytre Arna har en tydelig horisontal retning med en betydelig inkludering fra ikke-folkevalgte aktører gjennom de lokale koordineringsgruppene i figur 4, og utvalgsgruppene i områdesatsingen i Ytre Arna illustrert i figur 6. Strategien i arbeidet med områdesatsingen hadde trekk både fra den instrumentelle og kommunikative planleggingen. Men metodene kommunen har brukt i for eksempel utarbeidelsen av effektmålene og situasjonsanalysen var basert på en kommunikativ rasjonalitet. Hvilke konsekvenser dette fikk kommer jeg inn på i neste problemstilling.

Hvordan er den instrumentelle og/eller kommunikative planleggingen forankret i det kommunale arbeidet med områdesatsingen? Hvilke konsekvenser får dette?

Problemstillingen ble relevant å stille i relasjon til den forrige problemstillingen omkring hvilket planstrategisk grunnlag områdesatsingen i Ytre Arna ser ut til å hvile på. Med grunnlag i dette ble det interessant å undersøke hvilke konsekvenser den ene eller andre tilnærmingen fikk for områdesatsingen. Illustrasjonen på forskjellene mellom en instrumentell og kommunikativ rasjonalitet i områdesatsingen var utgangspunktet for analysen i kapittel 4. Situasjonsanalysen som ble gjennomført i oppstartsfasen av områdesatsingen i Ytre Arna hadde egenskaper fra en instrumentell tilnærming i hvordan kommunen ønsket å kartlegge mål og konsekvenser for Ytre Arna. Jeg trakk linjer til hvordan Banfield (1959) beskrev

prosessene i hvilket en plan er rasjonalistisk (instrumentell) formet. Det første punktet i prosessen som Banfield (1959) pekte på, baserte seg nettopp på en situasjonsanalyse. Planleggeren må kartlegge ulike løp av handlinger som vil føre til en oppnåelse av planen (ibid.). Det som skiller situasjonsanalysen i områdesatsingen til hva Banfield sier, er at situasjonsanalysen i Ytre Arna ikke på noen måte har kartlagt de spesifikke løpene av handlinger som vil føre til en oppnåelse av planen. Med dette som bakgrunnen, argumenterte jeg for at situasjonsanalysen baserte seg på en tilnærming fra den kommunikative planleggingen. Jeg ser dette i sammenheng med hvordan medvirkning spiller en stor rolle i arbeidet med områdesatsinger. Dette er også gjeldene for områdesatsingen i Ytre Arna. Sager (2009) fremhevet hvordan den kommunikative planleggingen bygger på et åpent og deltakende initiativ hvor prosessene skal være inkluderende og synlig for alle parter involvert i planleggingen. På bakgrunn av dette kan jeg påstå at arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna har vist seg å støtte seg på den kommunikative planleggingen. Dette kommer til uttrykk gjennom hvordan Bergen kommune har ønsket å inkludere lokalbefolkningen/lokalmiljøet i arbeidet med områdesatsingen.

De siste 30 årene har man hatt en kommunikativ vending i planteorien. Amdam og Veggeland (2011) fremhever hvordan man ønsker å aktivisere innbyggerne selv til å ta ansvar for samfunnsutviklingen. Dette gjenspeiler prosessene i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna. Områdesatsingen har på mange måter aktivisert lokalbefolkningen selv til å ta ansvar for fremtidig utvikling gjennom blant annet effektmålene og situasjonsanalysen. Men også i hvordan kommunen har organisert utvalgsgrupper som er inkludert gjennom møtevirksomhet. Konsekvensene av at kommunen bruker en tilnærming til den kommunikative planleggingen i arbeidet med områdesatsingen, sees i sammenheng med hvordan lokalbefolkningen er inkludert i arbeidet. Det fører til at blant annet effektmålene, tiltakene og prosjektene som gjennomføres bærer preg av at lokalbefolkningen i Ytre Arna er inkludert i utformingen av dem. En utfordring med å bruke stor grad av medvirkning, gjennom en kommunikativ tilnærming, i slike prosjekter er at man kan ende opp med veldig mange innspill og tilbakemeldinger fra lokalmiljøet. Bergen kommune har selv påpekt at det kan være en utfordring å sortere ut hvilke tiltak og prosjekter som skal prioriteres (Bergen kommune, udatert). Yiftachel og Huxley (2000-a) pekte på at en kommunikativ tilnærming kan trekke oppmerksomheten bort fra de underliggende materielle og politiske prosessene som former byer og regioner. Man kan ikke studere planlegging uavhengig av strukturene som er med på å forme samfunnene. På denne måten burde man bruke en tilnærming som heller forsøker å ta

med påvirkningene og effektene av planlegging (diskursive praksiser) i brede nettverk av makt (Yiftachel og Huxley, 2000-b). Amdam og Veggeland (2011) peker på sin side at karakteristikken i den kommunikative planleggingen er preget av postmoderne tenkning. Ved at den kommunikative planleggingsteorien bygger på en kvalitativ og sosial *forståelse* av samfunnet, aktører, samfunnsrelasjoner og samfunnsendringer (ibid.). Dette fører meg over til den siste problemstillingen, der jeg ønsker å finne ut om det eksisterer en form for sammenheng mellom planstrategien og det diskursive meningsinnholdet i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna. Kan poengene til Yiftachel og Huxley (2000-a, 2000-b), om at man må ta i betraktning de diskursive praksisene for å planlegge vise seg å være gjort i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna?

Kan man se en sammenheng mellom planstrategi og det diskursive meningsinnholdet i arbeidet med områdesatsingen i Ytre Arna?

Ved siden av å ha undersøkt hvilket planstrategisk grunnlag områdesatsingen hviler på og hvordan meningsinnhold er strukturerende på arbeidet med områdesatsingen, har jeg hatt et ønske om å se disse teoriene i relasjon til hverandre. Som tidligere nevnt fremhevet Hillier (2010) et aktuelt forskningsfelt som ønsket å se planteori i relasjon med poststrukturalistiske teorier. Det ble derfor interessant for meg å se om jeg kunne se det planstrategiske grunnlaget i områdesatsingen i relasjon med det diskursive meningsinnholdet i områdesatsingen. I kapittel 5 argumenterte jeg for hvordan meningsinnholdet i «relasjoner» var strukturerende på hvordan Bergen kommune aktivt gikk ut i lag og organisasjoner i Ytre Arna for at områdesatsingen skulle representere bredden av samfunnet i Ytre Arna. Gjennom en kommunikativ planstrategi har Bergen kommune formet et meningsinnhold som gikk ut på at de ville skape relasjoner i lokalmiljøet i Ytre Arna i arbeidet med områdesatsingen. Hillier (2010) mente at de poststrukturalistiske teoriene, fremfor å avvise strukturer, ser på hvordan strukturer og aktører påvirker hverandre. Meningsstrukturene i områdesatsingen har vist seg å påvirke arbeidet med områdesatsingen, og disse gjenspeiler hvordan arbeidet også er basert på en strategi fra den kommunikative planleggingen. Jeg kan derfor se planstrategien i områdesatsingen i sammenheng med det diskursive meningsinnholdet som jeg har hentet fra den poststrukturalistiske tilnærmingen. Og på denne måten ser jeg det i relasjon til tilnærmingen Yiftachel og Huxley (2000-b) pekte på, om at man burde ta høyde for påvirkningene og effektene av planleggingen (diskursive praksiser) i brede nettverk av makt.

7.2 Videre forskning på områdesatsing

I kapittel 3 (metode) la jeg vekt på hvor tilsynelatende lite forskning det er gjort på områdesatsing i Norge. Områdesatsing er i seg selv en relativ ny innsats i Norge. I forhold til fokuset oppgaven min har hatt hadde det vært spennende å sammenligne funnene mine med andre områdesatsinger i Norge. Kan det tenkes at man ville ha funnet mye av det samme i de andre områdesatsingene i Norge? Eller kunne man ha sett en forskjell i hvordan ulike kommuner jobber med områdesatsingene?

I sammenheng med områdesatsingen i Ytre Arna kunne det også vært interessant å se nærmere på hvordan strukturene og strategiene i sammenheng med meningsinnholdet ville fremstått etter satsingen er avsluttet. Ville man da kunne identifisert nye former for meningsinnhold i områdesatsingen som hadde noe å si for hvordan det ble til slutt? Og er engasjementet blant lokalmiljøet i Ytre Arna like sterkt etter at områdesatsingen er avsluttet?

Et annet tema som også kunne vært spennende å se på er hvordan man internasjonalt jobber med områderettede innsatser i bydeler. Videre kunne man satt dette i perspektiv til arbeidet med områdesatsinger i Norge og undersøkt om man ville funnet noen likheter med det internasjonale arbeidet rundt det samme.

8. Referanser

- Aars, J. & Kvalvåg, S. (2005) Urbane aktivistnettverk: Effektive og eksklusive? I: Fimreite, A. L. & Medalen, T. red (2005) *Governance i Norske storbyer. Mellom offentlig og privat initiativ*. Oslo, Scandinavian Press.
- Aarsæther, N. & Hagen, A. red. (2001). *Planlegging.no! Innføring i samfunnsplanlegging*. Oslo, Kommuneforlaget
- Aarsæther, N., Falleth, E., Nyseth, T. & Kristiansen, R. red (2012) *Utfordringer for norsk planlegging*. Kristiansand, Cappelen Damm Høyskoleforlaget
- Aarsæther, N. (2012) Planlegging som handlingstype I: Aarsæther, N., Falleth, E., Nyseth, T. & Kristiansen, R. red (2012) *Utfordringer for norsk planlegging*. Kristiansand, Cappelen Damm Høyskoleforlaget
- Aase, T. H. & Fossåskaret, E. (2007) Skapte virkeligheter. Om produksjon og tolkning av kvalitative data. Oslo, Universitetsforlaget.
- Aitken, S. & Valentine, G. (2006). *Approaches to human geography*. London, SAGE.
- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2009). *Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research*. London, SAGE.
- Amdam, J. & Veggeland, N. (2011). *Teorier om samfunnsstyring og planlegging*. Oslo, Universitetsforlaget
- Amdam, R. (2012) Fokus på prosess: Kommunikativ og samarbeidende planlegging I: Aarsæther, N., Falleth, E., Nyseth, T. & Kristiansen, R. red (2012) *Utfordringer for norsk planlegging*. Kristiansand, Cappelen Damm Høyskoleforlaget.
- Banfield, E. C. (1959) *Ends and Means in Planning**. *Reprinted from the International Social Science Journal Vol. XI, No.3, with the permission of UNESCO [Internett]. Tilgjengelig fra:
<http://www.pmf.unizg.hr/download/repository/Banfield_Ends_and_Means_in_Planning.pdf> [Nedlastet: 12.04.2015].
- Barnes, T. J. & J. S. Duncan (1992). Writing worlds: discourse, text and metaphor in the representation of landscape. London, Routledge.
- Bergen kommune (Udatert) *Program for områdesatsing i Bergen, - et samarbeidsprosjekt mellom Bergen kommune og Husbanken, Region Vest 2011 – 2017*. Bergen, Bergen kommune [Internett]. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00171/Program_for_omr_des_171183a.PDF> [Nedlastet: 12.09.2014].
- Bergen kommune (rullert 2015) *Områdesatsingen Ytre Arna: Handlingsprogram 2012 - 2017*. Bergen, Bergen kommune, Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing.
- Bergen kommune (2014-a) *Områdesatsing i Bergen kommune*. Bergen, Bergen kommune [Internett/hefte]. Tilgjengelig fra:
<<https://www.bergen.kommune.no/aktuelt/tema/omradesatsing/article-120637>>
- Bergen kommune (2014-b) *Områdesatsing Ytre Arna 2014: Årsrapport og handlingsplan Områdesatsing Ytre Arna 2014*. Bergen, Bergen kommune, Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing [Internett]. Tilgjengelig fra:
<<https://www.bergen.kommune.no/aktuelt/tema/omradesatsing/9398/article-101212>> [Nedlastet: 24.10.2014].
- Bergen kommune (2013) *Handlingsprogram Områdesatsing Ytre Arna 2012 – 2017*. Bergen, Bergen kommune, Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing, Husbanken [Internett]. Tilgjengelig fra:
<<https://www.bergen.kommune.no/aktuelt/tema/omradesatsing/9398/article-101212>> [Nedlastet: 17.10.2013].
- Bergen kommune (2012-a) *Innstilling/vedtak sak 287-12 til saksnr. 312-12: Områdesatsing i Bergen kommune*. Bergen, Bergen kommune, Bystyret [Internett]. Hentet fra:

- <http://www3.bergen.kommune.no/BKSAK_filer/bksak%5C2012%5CBEBY%5C2012274696-3659136.pdf>
- Bergen kommune (2012-b) *Byrådssak 319-12: Områdesatsing i Bergen kommune*. Bergen, Bergen kommune [Internett]. Tilgjengelig fra:
<http://www3.bergen.kommune.no/BKSAK_filer/bksak%5C2012%5CBEBY%5C2012064608-3574867.pdf> [Nedlastet: 04.12.2014].
- Bergen kommune (2012-c) *Grøntmiljøplan 2012-2020*. Bergen, Bergen kommune, Grønn Etat. [Internett]. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00229/Gr_ntmilj_plan_2012_229695a.pdf> [Nedlastet: 30.04.15].
- Bergen kommune (2011) *Levekår og helse i Bergen, 2011*. Bergen, Bergen kommune [Internett]. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00138/LEVEK_RSRAPPORT_LO_138987a.pdf> [Nedlastet 14.01.2014].
- Bergen kommune (2008) *Levekår og helse i Bergen, 2008*. Bergen, Bergen kommune [Internett]. Tilgjengelig fra:
<https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00039/Rapport_levek_r_og_h_39413a.pdf> [Nedlastet: 14.01.2014].
- Bergen kommune, Arna bydel (1999/2001) *Kommunedelplan YTRE ARNA*. Bergen, Bergen kommune, Kommunalavdeling byutvikling [Internett]. Tilgjengelig fra:
<<http://www.bergenskart.no/braplan/download/1201/16060000/53524013/g16060000-planbeskrivelse.pdf>> [Nedlastet: 10.02.2014].
- Boehm, B. W. (1986) *A spiral model of software development and enhancement*. ACM SIGSOFT Software Engineering Notes, August 1986, Vol.11 (4), 14-24.
- Bohman, J. & Rehg, W. (1997). *Deliberative Democracy: Essays on Reason and Politics*. Cambridge, Massachutes, MIT Press.
- Bruland, K. (1996) Den første moderne tekstilindustri I: Mjeldheim, L. (1996) *Fabrikken og folket*. Bergen, Fagbokforlaget.
- Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (2010) Getting started in Geographical Research: how this book can help. I: Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (2010) *Key Methods in Geography*. Thousand Oaks, California, SAGE.
- Cloke, P., Philo, C. & Sadler, D. (1991) *Approaching Human geography. An Introduction to Contemporary Theoretical Debates*. London, Paul Chapman.
- Cope, M (2010) Coding Qualitative Data I: Hay, I. (2010) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford, Oxford University Press.
- Dahl, Ø./Høines, Ø. (Udatert) *Språklig uttrykksmåte* [Internett]. Tilgjengelig fra:
<<http://ndla.no/nb/node/54118#related>> [Nedlastet: 23.03.15].
- Dunn, K. (2010) 'Doing' Qualitative Research in Human Geography I: Hay, I. (2010) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford, Oxford University Press.
- Edmark (2002). *Förort i fokus – interventioner för millioner*. Integrationsverkets rapportserie 2002:01 [Internett]. Tilgjengelig fra:
<<http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/forortifokus.pdf>> [Nedlastet: 09.04.2015].
- Eriksen, E. O. (1993) *Den offentlige dimensjon: verdier og styring i offentlig sektor*. Oslo, TANO.
- Falleth, E. (2012) Introduksjon til norsk planlegging I: Aarsæther, N., Falleth, E., Nyseth, T. & Kristiansen, R. red (2012) *Utfordringer for norsk planlegging*. Kristiansand, Cappelen Damm Høyskoleforlaget.

- Falleth, E. & Saglie, I. L. (2012) Kommunal arealplanlegging I: Aarsæther, N., Falleth, E., Nyseth, T. & Kristiansen, R. red (2012) *Utfordringer for norsk planlegging*. Kristiansand, Cappelen Damm Høyskoleforlaget
- Farsund, A. A. & Leknes, E. (2010) Innledning: Byregioner og styringsutfordringer I: Farsund, A. A. & Leknes, E. (2010) *Norske byregioner: Utviklingstrekk og styringsutfordringer*. Kristiansand, Høyskoleforlaget.
- Fimreite, A. L. & Medalen, T. red. (2005) *Governance i Norske storbyer. Mellom offentlig og privat initiativ*. Oslo, Scandinavian Academic Press.
- Foucault, M. (1977) *Det moderne fengsels historie*. Oslo, Gyldendal.
- Friedmann, J. (1987) *Planning in the Public Domain: From Knowledge to Action*. Princeton, New Jersey, Princeton University Press
- Gobo, G. (2004) Sampling, representativeness and generalizability I: Seale, C., Gobo, G., Gubrium, J. F. & Silverman, D. (red): *Qualitative Research Practice*. Sage Publications, London. 435 – 455.
- Gregory, D. (1994) *Geographical imaginations*. Cambridge, Mass., Blackwell.
- Grønmo, S. (2004) *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen, Fagbokforlaget.
- Habermas, J. (1984) *The theory of communicative action. Volume 1. Reason and the rationalization of society*. Boston, Beacon Press.
- Harrison, P. (2006) Poststructuralist Theories I: Aitken, S. & Valentine, G. (2006) *Approaches to Human Geography*. London, SAGE.
- Healey, P. (1992) The Communicative Turn in Planning Theory I: Fisher, F. & Forester, J. red (1993). *The Argumentative Turn in Policy Analysis and Planning*. London, Duke University Press.
- Healey, P. (1997) *Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies*. Basingstoke, MACMILLAN PRESS LTD.
- Hidle, K. and R. H. Normann (2012). "Who Can Govern? Comparing Network Governance Leadership in Two Norwegian City Regions." *European Planning Studies* 21(2): 115-130.
- Hillier, J. (2010) Introduction to Part Two I: Hillier, J. & Healey, P. (2010). *The Ashgate research companion to planning theory: conceptual challenges for spatial planning*. Farnham, Ashgate.
- Holmen, A. K. T. & Farsund, A. A. (2010) Perspektiver på styringsnettverk og nettverksstyring I: Farsund, A. A. & Leknes, E. red. (2010) *Norske byregioner: Utviklingstrekk og styringsutfordringer*. Kristiansand, Høyskoleforlaget.
- Hudson, B. M., Galloway, T. D. & Kaufman, J. L. (1979) *Comparison of Current Planning Theories: Counterparts and Contradictions*. *Journal of the American Planning Association*, 45: 4 387 - 398
- Husbanken (2013) *Program for områdeløft – Programbeskrivelse*. Oslo, Husbanken [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.husbanken.no/omradeloft/>> [Nedlastet: 14.01.2014].
- Husbanken (udatert-a) *Erfaringer med områdesatsing i Europa* [Internett], 1 – 17. Tilgjengelig fra: <http://husbanken.testweb01.itum.com/~media/Filer_omradeloft/Notat%20Europeiske%20erfaringer%20140211.ashx> [Nedlastet 11.03.2014].
- Husbanken (udatert-b) *Områdeløft* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.husbanken.no/omradeloft/>>.
- Jensen, R. H. and T. Medalen (2000). *Forhandlinger i fysisk planlegging*. Trondheim, Tapir.
- Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg, Roskilde Universitetsforlag.

- Kearns, R. A. (2010) *Seeing with Clarity: Undertaking Observational Research I*: Hay, I. (2010) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford, Oxford University Press.
- Kleven, T. (2011). *Fra gjenreisning til samfunnsplanlegging: norsk kommuneplanlegging 1965-2005*. Trondheim, Tapir akademisk.
- Knutsen, J. (2009) *Nedbygging og nedlegging i tekstilindustrien på Vestlandet: Arne Fabrikker og Salhus Tricotagefabrik*. Akademisk avhandling / Master thesis, Universitetet i Bergen.
- Lindblom, C. E. (1959). *The Science of "Muddling Through"*. *Public Administration Review*, Vol. 19, No. 2. 79 – 88.
- Lindblom, C. E. (1973) "The Science of Muddling Through". I: Faludi, A. red. *A Reader in Planning Theory*. Oxford, Pergamon Press.
- Longhurst, R. (2010) *Semi-structured Interviews and Focus Groups I*: Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (2010) *Key Methods in Geography*. Thousand Oaks, California, SAGE.
- Lukkuarinen (2004). *Local development agreements as a tool to stop segregation in vulnerable metropolitan areas*. Synthesis report. European Commission DG Employment and Social Affairs, 1 – 29, [Internett]. Tilgjengelig fra: http://www.euro.centre.org/data/1138964131_1181.pdf [Nedlastet: 09.04.2015].
- Lysgård, H. K. (2001) *Produksjon av rom og identitet i transnasjonale regioner. Et eksempel fra det politiske samarbeidet i Midt-Norden*. Dr.polit.-avhandling, NTNU, Trondheim.
- Medalen, T. & Leknes, E. (2010) *Byplanlegging og governance I*: Farsund, A. A. & Leknes, E. (2010) *Norske byregioner: Utviklingstrekk og styringsutfordringer*. Kristiansand, Høyskoleforlaget.
- Medvirkning. (2008) *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)* [Internett]. Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_2-1-3#KAPITTEL_2-1-3 [nedlastet: 20.april 2015].
- Messel, J. (2014) *Garanterer ikke videre områdesatsing i Oslo*. Dittoslo, 18.mars 2014. [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.dittoslo.no/lokalavisengroruddalen/nyheter-groruddalen/garanterer-ikke-videre-omradesatsing-i-oslo-1.8341162> [Nedlastet: 20.10.2014].
- Mirchandani, R. (2005) *Postmodernism and sociology: from the epistemological to the empirical*. *Sociological Theory*, 23(1): 86 – 115.
- Mo, L. (2001) *Refleksjoner om teori, kunnskap og praksis i planlegging*. I: Aarsæther, N. & Hagen, A. red. *Planlegging.no! Innføring i samfunnsplanlegging*. Oslo, Kommuneforlaget.
- Monk, J. & Bedford, R. (2010) *Writing a Compelling Research Proposal I*: Hay, I. (2010) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford, Oxford University Press.
- Nyseth, T. (2001) *Planlegging på lokalt nivå I*: Aarsæther, N. & Hagen, A. red. *Planlegging.no! Innføring i samfunnsplanlegging*. Oslo, Kommuneforlaget.
- Rice, S. (2010) *Sampling in Geography I*: Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (2010) *Key Methods in Geography*. Thousand Oaks, California, SAGE.
- Roberts, P. W. (2000) *The evolution, definition and purpose of urban regeneration I*: Roberts, P. W. & Sykes, H. (2000). *Urban regeneration: a handbook*. London, SAGE.
- Sager, T. (2009) *Planner's Role: Torn between Dialogical Ideals and Neo-liberal Realities*. *European Planning Studies*, 17 (1), 65 – 84.
- Silverman, D (2001) *Interpreting Qualitative Data: Methods for Analysing Talk, Text and Interaction*. London, Sage Publications.

- Silverman, D. (2003) Analyzing talk and text. I: Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (red) *Collecting and Interpreting Qualitative Materials*. Thousand Oaks, California. Sage Publications.
- Steria. (2015) *Systemutvikling: Glem fossefall – kjør iterativt* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://steria.07.no/2007/05/11003564.0>> [Nedlastet: 23.03.15].
- Stivers, C. (1994) *The listening bureaucrat: responsiveness in public administration*. Public Administration Review 54 (4), 364 – 369.
- Sørensen, E. & Torfing, J. (2009) *Making governance networks effective and democratic through metagovernance*. Public Administration. Vol. 87 (2): 234 – 258.
- Yiftachel, O. & Huxley, M. (2000-a) *Debating Dominance and Relevance: Notes on the 'Communicative Turn' in Planning Theory**. International Journal of Urban and Regional Research, 24 (4), s. 907 – 913.
- Yiftachel, O. & Huxley, M. (2000-b) *On Space, Planning and Communication: A Brief Rejoinder*. International Journal of Urban and Regional Research, 24 (4), s. 922 – 924.
- Waitt, G. (2010) Doing Foucauldian Discourse Analysis – Revealing Social Realities I: Hay, I. (2010) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford, Oxford University Press.
- White, P. (2010) Making Use of Secondary Data I: Clifford, N., French, S. & Valentine, G. (2010) *Key Methods in Geography*. Thousand Oaks, California, SAGE.
- Winchester, H. P. M. & Rofo, M. W. (2010) 'Introducing' Qualitative Research in Human Geography I: Hay, I. (2010) *Qualitative Research Methods in Human Geography*. Oxford, Oxford University Press.
- Wylie, J. W. (2006) Poststructuralist theories, critical methods and experimentation I: Aitken, S. & Valentine, G. (2006). *Approaches to Human Geography*. London, SAGE.

Kartreferanse:

Kartverket (udatert): [Internett] Hentet fra: www.norgeskart.no [Nedlastet: 29.04.15].

Vedlegg

Vedlegg 1: Skriftlig empirisk materiale

- Bergen kommune (rullert 2015) *Handlingsprogram Områdesatsing Ytre Arna*. Bergen, Bergen kommune, Byrådsavdeling for sosial, bolig og områdesatsing.
- Bergen kommune (udatert/2014) *Program for områdesatsing i Bergen, - et samarbeidsprosjekt mellom Bergen kommune og Husbanken, Region Vest. 2011 – 2017*. Bergen, Bergen kommune.
- Bergen kommune (2014-a) *Områdesatsing i Bergen kommune*. Bergen, Bergen kommune.
- Bergen kommune (2014-b) *Områdesatsing Ytre Arna 2014*. Bergen, Bergen kommune.
- Husbanken (2013) *Program for områdeløft – Programbeskrivelse*. Oslo, Husbanken
- Bergen kommune (oppdater 2013) *Handlingsprogram Områdesatsing Ytre Arna 2012 – 2017*. Bergen, Bergen kommune.
- Bergen kommune (2012-a) *Bystyresak 287-12: Områdesatsing i Bergen kommune*. Bergen, Bergen kommune, Bystyret.
- Bergen kommune, (2012-b) *Byrådssak 319-12: Områdesatsing i Bergen kommune*. Bergen, Bergen kommune, Byrådet.
- Bergen kommune (2012-c) *Grøntmiljøplan 2012-2020*. Bergen, Bergen kommune, Grønn Etat.
- Bergen kommune (2011) *Levekår og Helse i Bergen, 2011*. Bergen, Bergen kommune.
- Bergen kommune (2008) *Levekår og Helse i Bergen, 2008*. Bergen, Bergen kommune.
- Bergen kommune/Arna bydel (1999/2001) *Kommunedelplan Ytre Arna*. Bergen, Bergen kommune, Kommunalavdeling byutvikling.

Vedlegg 2: Liste over informanter med kode

Informanter	Kode
Kommunal aktør	K1
Tidligere kommunal aktør	TK2
Ikke - kommunal	IK3
Kommunal aktør	K4
Ikke-kommunal	IK5
Kommunal aktør	K6
Statlig/offentlig aktør	S7
Kommunal aktør	K8
Ikke-kommunal	IK9
Ikke-kommunal	IK10
Kommunal aktør	K11
Ikke- kommunal	K12

Vedlegg 3: Intervjuguide

Deskriptive spørsmål

1. Hvilken stillingstype har du?
2. Hvilken relasjon har du til områdesatsingen?
3. Har du noen form for forhold til stedet Ytre Arna fra før av?
4. Hvor stiller du deg i forhold til områdesatsingen?

Holdninger

5. Hva er din oppfatning av Ytre Arna?
6. Har Ytre Arna noen verdier/styrker eller spesielle særpreg som du mener er viktig å fremheve?
7. Hva er din generelle oppfatning av områdesatsingen som pågår i Ytre Arna?
8. Kjenner du til de andre aktørene som er aktive i satsingen?
9. Har du et inntrykk av at det er fokus på medvirkning med de lokale beboerne i Ytre Arna? Hvordan har denne prosessen fungert så langt?

Spesifiserte spørsmål til de ulike aktørene: (Kommunal/Statlig aktør)

10. Hva tror du har vært det som var avgjørende for at Ytre Arna ble valgt ut som et satsingsområde?
11. Hvordan valgte dere å gå frem når det ble vedtatt at det skulle settes i gang en områdesatsing i Ytre Arna?
12. Var dere kjent med området og dets utfordringer på forhånd?
13. Har planleggingen av områdesatsingen vært åpen og deltakende fra de ulike aktørene involvert og berørt?
14. Kan man si at kommunikasjonen mellom de involverte aktørene og de berørte i området har vært god?
 - a. I så fall på hvilken måte?
15. Hvordan ville du beskrevet befolkningssammensetningen i Ytre Arna?
 - a. Oppfatter du befolkningen som positive eller negative til satsingen?
16. Har det vært noen åpenbare konflikter relatert til satsingen?
17. Har det vært noen form for motstand fra den lokale befolkningen når kommunen bestemte seg for å gå inn i området med satsingen?
18. Det kom frem i kommunedelplanen fra 1999/2001 at revitaliseringen av YA var et mål allerede da, hvorfor tar det 10 år før områdesatsingen blir vedtatt og satt i gang?

19. Ideen med å bruke en oppgave rundt fremtidsperspektiver/effektmål som ble brukt på en del av de første utvalgsmøtene i Ytre Arna, hvor kommer disse fra?
 - a. Eget initiativ eller er det hentet fra planteori/planstrategi?
20. Under de ulike møtene i de forskjellige utvalgene kommer det fram veldig mange ideer til prosjekter som ønskes gjennomført, hvordan velger man ut hva som er viktigst og hvordan har enigheten rundt dette gått frem?
21. Er dere fornøyde med hva som har blitt gjennomført frem til nå? Er det mye som ikke har blitt gjort grunnet lite medvirkning, eller fordi man rett og slett mangler finansielle midler til å gjennomføre tiltakene?
 - a. I den oppdaterte handlingsplanen for 2014 fremgår det en liste over fullførte prosjekter i 2013, stemmer det at alle punktene i denne tabellen er gjennomført?
22. Nærmiljøanlegget er gjennomgående på flere møter som et svært ønsket tiltak, har dette blitt lagt litt til sides? Finnes det allerede et tilstrekkelig godt nok tiltak i YA?
23. Hva er status angående prosjektering/utbygging av kaianlegget ved sjøfronten?
24. Hvordan ser du for deg at fremtiden til YA vil bli etter at områdesatsingen avsluttes?

Lokale aktører fra Ytre Arna:

25. Hva tror du har vært det som var avgjørende for at Ytre Arna ble valgt ut som et satsingsområde?
26. Synes du at prosessen for områdesatsingen har vært åpen og inkluderende fra Bergen kommune sin side?
27. Kan man si at kommunikasjonen mellom de involverte aktørene og de berørte i området har vært god? På hvilken måte i så fall?
28. Har de (Bergen kommune) tatt hensyn til de ulike problemene og utfordringene som Ytre Arna har stått ovenfor?
29. Hvordan ville du beskrevet befolkningssammensetningen i Ytre Arna?
 - a. Oppfatter du de som positive eller negative til satsingen?
30. Har det vært noen åpenbare konflikter relatert til satsingen?
31. Har det vært noen form for motstand fra den lokale befolkningen når kommunen bestemte seg for å gå inn i området med satsingen?
32. Hvordan ser du for deg at fremtiden til Ytre Arna vil bli etter at områdesatsingen avsluttes?

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt:

«Håndteringen av områdesatsingen i Ytre Arna, Bergen»

Bakgrunn og formål

Formålet med dette studiet er å undersøke hvordan aktører innenfor planleggingen, politikken og lokalt på stedet håndterer områdesatsingen i Ytre Arna, Bergen. Jeg vil finne ut hvordan man snakker om områdesatsingen, både på et lokalt og politisk nivå, og om det finnes ulike rasjonaliteter/diskurser som styrer områdesatsingen i Ytre Arna. Med inspirasjon fra en diskursanalyse skal jeg analysere hvordan områdesatsingen forstås av de impliserte aktørene ved å studere skriftlige og muntlige kilder. Prosjektet er en mastergradsstudie ved Universitetet i Bergen.

Utvalget i studiet utarbeides ved å finne frem til de som styrer og koordinerer områdesatsingen på et offentlig nivå. Grunnen til at du får denne forespørselen er fordi du er ansett på som relatert til områdesatsingen i Ytre Arna og vil være relevant for studiet mitt.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Studiet mitt vil innebære en datainnsamling gjennom aktiv deltakelse innenfor intervju og observasjon. Spørsmålene vil omhandle din relasjon til områdesatsingen i Ytre Arna, erfaringer, tanker og oppfatninger du som person har gjort deg til områdesatsingen.

Intervjuene vil ha en varighet på mellom 30 – 60 min. Det vil i de fleste tilfeller bli gjort lydopptak av intervjuene som senere vil bli slettet og transkribert slik at du som informant forholder deg anonymisert innenfor prosjektet mitt.

I tillegg vil jeg gjennom observasjon på fremtidige åpne folkemøter/gruppemøter forsøke få et innblikk i hvordan medvirkningsprosessen innenfor områdesatsingen fungerer i Ytre Arna.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og kun student og veileder vil ha tilgang til personopplysninger. Lydopptak vil overføres til en passordbeskyttet stasjonær datamaskin og vil lagres i passordbeskyttede mapper umiddelbart, og deretter slettet etter transkribering. Notater med personopplysninger vil bli transkribert *uten* personopplysninger og deretter makulert.

Ingen av deltakerne i prosjektet vil kunne gjenkjennes i publisert materiale.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15. mai 2015. På dette tidspunkt vil alle personopplysninger være slettet eller makulert.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Knut Hidle (tlf: 55 58 30 67, e-post: knut.hidle@uib.no) eller Eivor Bjørnarsdotter Bø (tlf: 99 22 89 80, e-post: eivor.bo@student.uib.no)

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Jeg samtykker til å delta i intervju

Vedlegg 5: Svar fra NSD, side 1 av 2

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Knut Hidle
Institutt for geografi Universitetet i Bergen
Fosswinckelsgate 6
5020 BERGEN

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Vår dato: 02.06.2014

Vår ref: 38897 / 3 / KH

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 27.05.2014. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>38897</i>	<i>Håndteringen av områdesatsingen i Ytre Arna, Bergen</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Universitetet i Bergen, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Knut Hidle</i>
<i>Student</i>	<i>Eivor Bjørnarsdotter Bø</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.05.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Kjersti Haugstvedt

Kontaktperson: Kjersti Haugstvedt tlf: 55 58 29 53

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Eivor Bjørnarsdotter Bø ebo022@student.uib.no

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kjyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVE, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 38897

Formålet med studien er å undersøke hvordan aktører innenfor planleggingen, politikken og lokalt på stedet håndterer områdesatsingen i Ytre Arna, Bergen.

Informasjonsskrivet til utvalget er godt utformet.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Universitetet i Bergen sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal sendes elektronisk eller lagres på mobile enheter, bør opplysningene krypteres.

Forventet prosjektslutt er 15.05.2015. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. stilling, alder og kjønn)
- slette lydopptak